Poveste americană. Film despre noi doi

Roji are Coji

2018

Poveste americană
Film despre noi doi

Cătălin Rojișteanu

pentru o naștere monumentală
...și un vis fără măsură

Mă laud că sunt un tată norocos și nu numai, pentru că pot percepe bucuria vieții aproape în fiecare moment.

Am absolvit Academia Tehnică Militară în 1998, am avut norocul de a rămâne la catedră, ca șef al clasei mele, grupa de armament, aparatură artileristică și sisteme de conducere a focului.

Sunt autor sau coautor al unor manuale, note de curs și lucrări de specialitate, cu teme diverse, precum *Optimizarea parametrilor de sistem ai unui telemetru laser, Statistici și Probabilități, Arme neletale și nedistructive, Aparatură artileristică, Informatică juridică, Cibernetică juridică*. Cu toate reprezintă doar un aport de conjunctură la buna desfășurare a unor procese de educație.

Sunt doctor în științe inginerești din 2003, când am părăsit și sistemul militar. Cred că de atunci îmi tot pierd formația inginerească și o îmbrățișez pasional pe cea bipolară.

M-au trimis copiii la studii juridice și să termin un master în Project Management în limba engleză, absolvit în 2015. (Slavă Domnului că tot copiii trebuie duși pe la diverse forme de învățământ, așa că uneori mă trezesc la timp dimineața.)

Am debutat în proză cu povestiri, *Despre cele ce pot fi*, la Editura Junimea, 2018. Pot fi regăsit în calitate de coautor al unui volum de poezii, *Kiu&Vai*, editat în 2016, la Editura Scriitorilor Militari.

Singurul meu card este cel de călătorie, așa că nu vă pot furniza PIN-ul lui.

„Poveste americană” este un roman ce poate fi interpretat ca ficțiune în egală măsură cu o experiență cvasionirică. Este în esență o saga de familie multiculturală, extinsă în tumultul magnetismului lumii noi, creată de lumea din adâncurile sinelui și din întâmplare tangentă primului război mondial.

Mi-am dorit și consider că am reușit să transmit un sentiment pronunțat de continuă proiecție cinematografică, pentru a plămădi o carte ce se citește doar imaginând, care să tulbure și să bucure în timp ce se parcurge, în scopul creării unei abordări senzoriale și voit analitice de extindere a unei atmosfere unice fiecăruia, de basm și de introspecție în același timp. Pentru că s-a găsit un povestitor verosimil, vă asigur că toate întâmplările pe care le veți parcurge sunt cazuri reale.

Mi-am permis să îmi las personajele să își aleagă liber drumul și momentul introducerii sau participării. În lipsa unui alt act managerial sau senioral, le mulțumesc eroilor mei pentru că îmi sunt aproape și îmi doresc pentru ei o viață lungă, asigurată doar de bucuria cititorului, căruia mă închin și îi mulțumesc la rândul meu.

Vizionare plăcută!

Mă cheamă la ea, mă ademenește. El m-a învățat să o cunosc, să-mi iubesc umbra, el mi-a tras perdeaua de pe timpul primit în dar. La început a fost Cuvântul, alt semn al nemuririi noastre, care este în toate. Max mi-a dat credința și răgazul să mi se așeze graiul potrivit poveștii acestor vieți, urme colorate ale amintirilor. Acum umbra mea mă îmbrățișează și mă invită să ne pierdem împreună, să fugim sub glodul nesfârșirii.

*

Aș putea începe cu Ziua în care s-a născut Maximilian. Totul a început atunci, în acea zi. Dacă stau bine să mă gândesc, Lumea a început atunci. Tot ce a fost înainte de asta fusese doar exercițiu sau antrenament.

Tot atunci a început și sfârșitul lumii, desigur.

Colonelul William Sounders era pe atunci maior, iar în aerul limpede răzbătea cântecul puternic și lălăit al lui Indian Jim, ale cărui incantații schimbaseră brusc registrul odată cu lumina care cădea, probabil blând, pe pielea linciurită a lui Max.

Nevasta lui Jim îl ținea cu o delicatețe exagerată pe pruncul abia venit pe lumea asta. Ochii lui erau inexpresivi pentru

mintea noastră, ca în desenele oamenilor cu aripi de pe pereții peșterii de sub Malul Crăpat.

Slavă domnului că bebelușii au privirea neclară. Dacă s-ar fi născut cu privirea pe care eu și ceilalți i-am simțit-o ceva mai târziu, Max n-ar mai fi fost Max, cineva l-ar fi scăpat de frică, sau poate doar l-ar fi aruncat înspăimântați. Sau poate i-ar fi crăpat țeasta cu tesla. Eu am văzut destule la viața mea și sunt bătrân, am trecut aproape optzeci de ierni deja sau or fi mai multe și le-am rătăcit eu șirul. Ochi atât de ascuțiți am văzut doar în visul mamei despre morții călători și i-am văzut cu puterea minții doar. Îți zic, dacă cineva ar fi reușit măcar să întrevadă la naștere privirea ce avea să fie a lui Max, bietul făt ar fi sfârșit repede mâncat de coioți. Nu, privirea asta s-a cizelat odată cu siguranța brațelor și spatelui lui, pe măsură ce a învățat cine știe de unde să se înfigă în pământ ca un Sequoia și să înoate ca un somon. Privirea asta s-a desăvârșit cu viața pe care o lua din ce ofereau ceilalți.

Colonelul îl botezase Maximilian sperând că vor avea în sfârșit un filozof sau ceva de genul ăsta în familie, un om cu multă carte oricum, iar al cincilea născut părea potrivit, în mintea lui, pentru soarta asta. Colonelul mă pusese să citesc stelele înaintea nașterii și stelele așa spuneau, că cel născut în ziua a douăzeci și una a lunii lui Prier, în crăpatul de

noapte, va fi un mare cărturar, iar de se va naște ziua, va fi cel puțin șaman sau pictor.
Doctorul Schwartz fusese anunțat din timp să nu bea nimic în ziua aia, vezi bine că maiorul de pe atunci se temea de vreo boacănă, vreo nefăcută sau nedorită.
Max avea însă alte socoteli, planurile lui. Așa a fost mereu.
Cu o zi mai devreme decât în socotelile lui taică-său și ale doctorului, Maxie rupea cu picioruşele lui pufoase pântecele maică-sii. Indianul Jim știa doar să ajute la nașterea cailor și vacilor, iar asta doar cu titlu de mândrie, pentru că în general nu avea nimic de făcut. De fapt, cred că doar le speria mai tare cu lălăiala lui de cântece guturale, aceleași cu care aducea ploaia sau soarele sau cu care își ostoia setea ori foamea după ce bea prea multă apă de foc. Nevastă-sa s-a descurcat mai bine, colonelul a tăiat cordonul, iar Maxie a lăsat pe blana de focă albă singura urmă care atestă că a fost vreodată atât de mic, o urmă de sânge de la maică-sa, care l-a păstrat acolo ca o amprentă în lut.

Colonelul Sounders era încă de-atunci cel mai înstărit din toată Valea și cred că erau deja o grămadă de case pe acolo, poate că mai mult de zece, puse la câteva mile bune între ele. Până în oraș făceai vreo trei ceasuri cu un cal bun, așa că totul era la îndemână, vezi bine.

Colonelul primea gradele astea ale lui de undeva din capitală, pentru că, după câte o călătorie mai lungă, de vreo trei săptămâni, se întorcea cu uniformă cu zorzoane mai noi pentru el și cu daruri pentru toți. Se pricepea tare bine să aleagă cai, de-asta aveam cei mai buni cai de prăsilă și la noi în curte erau mereu cel puțin cincizeci de cai buni de șa sau de căruță, gata de vânzare pentru prețul potrivit.

Colonelul povestea că ai lui veniseră în America cu vaporul din Germania și se mândrea cu istoria lor de cavaleri sau ceva de genul ăsta.

Avea o tradiție lungă de militari în familia lui veche. Taică-su ar fi fost militar, iar unchii lui meșteșugari mari. Bunicul lor era un fel de mare proprietar de pământuri în Germania asta, dar nu știu cum le pierduse. Și bunicul și străbunii lui fuseseră militari.

Cred că asta s-a transmis și colonelului, el fiind, cum ziceam, de toate, adică și militar și meșteșugar și agricultor. A, să nu uităm că mai era și cavaler, cică meseria asta era un fel de titlu și se moștenea ca un teren, dar nu putea fi vândut ca un plug sau un cal.

Oricum am da-o, dânsul se pricepea cu siguranță cel mai bine la cai, adică îi vindea bine și îi cumpăra pe mai nimic.

*

Doctorul Schwartz fusese înainte judecător de pace. Se denumea pe sine însuși ca fiind descendentul loial al unei tradiții evreiești autentice, marcată de școală multă și chibzuință la bani.

Memoria sa foarte bună se întărise de la sine și poate că tocmai de nevoie, iar pe deasupra știa tot despre noi, chiar mai mult decât ne-am fi dorit noi să știm. Un lucru mare apreciam eu și Indianul Jim în mod special, poate și alții ca noi: discreția lui neînfrântă.

În ultimul timp devenise taciturn și vorbele lui aveau raritatea argintului din minele epuizate. Îl auzisem vorbind din camera mare, cum stăteam eu în fața ferestrei, că îi spunea cu tristețe soției colonelului de boala lui, o boală a uitucilor, care îl mânca încet. De fapt presupunea că îi mănâncă doar partea lui cea mai de preț, creierul.

Cred că nevasta colonelului nu fusese niciodată foarte frumoasă, atât cât cutez eu să mă gândesc la ea. Nevasta Indianului Jim spunea că nu cunoscuse niciodată așa o femeie, iar ea știa multe femei, că lucrase spălătoreasă la bordelul lui Mag cea chioară din orașul cel mare, la două zile de mers de aici. Așa cum vă spuneam, zicea că nu mai văzuse așa femeie cu ciudat de mult lipici. Toți bărbații se pierdeau în ochii ei, nici nu se mai punea problema să îi ajungă între picioare, că erau terminați de mult.

-Îi făcea din vorbe, îi înnebunea și apoi le storcea tot ce își dorea de la ei. Naiba știe ce dambla o apucase acum mult timp, că îi storcea mai ales pe ăia însurați. Nevasta lui Indian Jim pufni în stinghiile atinse de moliciune jilavă, ca să întețească focul.

Nevasta lui Jim își sufleca poalele de parcă se pregătea să treacă printr-un vad cu apă, apoi le scutura brusc, să întețească focul ăla leneș.

-Colonelul când a găsit-o? am îndrăznit să întreb, că nu era tocmai treaba mea și nu mi-ar fi prea plăcut să mă încaiere vreunul pentru curiozitatea asta.

Bine, ce-i drept, trebuie să dau în vileag pe față că pe mine chiar mă rodea curiozitatea. Pentru noi familia colonelului era cea mai importantă, dar și cea mai interesantă. Vedeți voi, noi toți trăiam pe lângă casa colonelului și dincolo de faptul că era o casă mare și prosperă, noi o duceam bine și eram respectați, dar colonelul și băieții lui erau puternici și pricepuți la manevrarea armelor, iar chestia asta mie unul mi se părea cât se poate de suficient să mă ajute să nu uit până unde mi se întinde plapuma.

-Păi, să zic, hm, să fi fost acu' vreo douășdoi de ierni, da' era toamna. Până în primăvară colonelul deja începuse să îi facă casă și să n-o mai lase să puie mâna pe nimic, că era borțoasă cu Steve. Colonelul m-a adus pe mine aici să o ajut la

lucrurile din curte și din casă. După ce s-a născut Steve l-a adus și pe Jim să ajute, că făcuse grajdul cel mare. Avea deja cai de călărie, de căruță și de samar. Pe ăia de samar i-a vândut bine atunci, că treceau minerii, în drumul lor spre Munții Stâncoși.

-După aia s-a pus pe împreunat cai și a adus și vaci, completă Indianul Jim.

-Da, că în mai puțin de un an doamna a rămas cu Ziggie.

-Are un nume destul de rar după mintea mea.

O priveam pe nevasta Indianului cum stătea ciucită la foc și mă rugam să o prind în toane bune, adică să fie mai vorbăreață.

-Colonelul i-a zis Sigmund, cică după niște neamuri de-ale lui din Germania, da' uneori îi mai zicea Dash, dashuri, dintr-o limbă pe care o vorbea doar când era foarte ciupit. Alteori îi zicea Bukur, sau cam așa.

-Deci domnul Sounders vorbește și limba fricților, nu?

-Păi bine că nu, normal că da, face afaceri cu multe neamuri de nemți.

*

Eu îi sunt recunoscător colonelului pentru că mi-a dat viață din nou. Sunt oameni care au mai multe date de naștere și eu am avut noroc să fiu unul din ei.

Mă încăieraseră rău doi tâlhari cu care jucasem cărți la Colțu Pisicii și am dat să îi prind sau măcar să le iau urma, dar m-au dat gata cu două cazmale. De atunci mi se zice Jumate de Față.

Colonelul venea cu Indianul Jim și cu doi băieți de-ai lui luați cu ziua pe care îi năimise atunci de pe la târg, unde vânduseră caii de samar. M-au cules de pe jos și m-au ținut o lună încheiată în paiele făcute pentru mine în bordeiul dintre casă și grajd. Omenos colonelul, mi-a adus doctorul în aceeași zi și ăla m-a cusut. Pe atunci, domnul Schwartz nu încurca numele nimănui nici când obosea și era mult mai vorbăreț. M-a învățat să schimb fețele cu altele foarte curate, mi-a vorbit de infecții și de ce e important să păstrezi ceea ce numea el un mediu steril, mai ales când ai răni. M-a fermecat de la bun început darul lui de a-i învăța pe ceilalți, ca un dascăl.

Colonelul mi-a zis că pot să rămân pe lângă casa lui și am vorbit atunci și de plata mea. Zicea că oamenii trebuie să se înțeleagă de la început, mai târziu poate fi prea târziu. Mi-a dat simbrie socotită încă de când m-a adus pe trei sferturi mort în casa lui. Noi, toți oamenii colonelului stăm în casa mică, pe care a făcut-o cu noi, pentru noi. Mâncăm la un loc și nici nu cred că am nevoie de altă familie. Simbria pe care mi-o dă colonelul nu am folosit-o niciodată, e vârâtă în

butoiul cu arme ascuns sub grajd. Mă gândesc să o adun, cine știe când o avea omul nevoie de banii ăia. Când zic om mă refer la colonel, eu nu am nevoie de bani.

*

Al treilea băiat al colonelului, Scottie, plecase la școală în oraș, colonelul spera ca legile cele noi să nu îi ia pe nepregătite și că era indicat să avem un avocat sau un contabil în familie. Băiatul învăța acolo limbile străine nouă, ba unele dintre ele chiar că nu se mai vorbeau decât la sindrofii sau școli mari. Pe lângă tainele cuvintelor vechi și noi, Scottie se dusese să studieze matematicile și o chestie numită științele naturii, care după spusele lui sunt o altă limbă a pământului ăsta. Deși el era bălai la păr, Scott semăna cel mai bine cu maică-sa, avea aceeași față alungită, ochii blânzi, mari, sprâncene bine conturate, buzele pline și picioare drepte. Ceilalți doi frați mai mari erau nițel crăcănați, moștenindu-l pe colonel.

Ce nu moștenise Scottie de la maică-sa era evident magnetismul ăla al ei, un vino-ncoa pe care e greu să-l dobândească fitecine. Asta nu înseamnă că ar fi fost un ins șters sau urât, dimpotrivă, doar că ne așteptam ca, moștenind-o pe nevasta colonelului, să primească tot pachetul.

*

Cel de-al patrulea fiu al colonelului, Stan, era pământiu la față, mereu serios, cu niște palme mai mari ca lopețile. La vârsta lui, la cincisprezece ani, era deja adult la trup și la fața tăcută și preocupată parcă doar de muncă.

Nevasta Indianului Jim zicea că nu îl văzuse râzând niciodată. Doar bărbatu-său, Indianul Jim, zicea că-l văzuse râzând de câteva ori, pe când Stan era încă un copilaș. Cică râsese cu poftă când tăiase colonelul un porc și îi umflase lui bășica să se joace cu ea. Copilul Stan apăsa în bășica umflată și râdea de se prăpădea, dar ce-i, drept, spunea Jim, în pauza dintre reprizele de râs era atât de serios că îți înghețа sângele în tine când te privea.

Colonelul putea să mâne o herghelie întreagă doar cu Steve și Stan, fără alt ajutor.

*

După cum spuneam, al cincilea fiu este Max, Maximilian.

Orice aș spune despre el acum nu își are rostul, pentru că probabil totul este despre el.

*

**

În zilele de după nașterea lui Maximilian colonelul era și mai voios ca de obicei, iar doctorul Schwartz reușise și el să fie mai vorbăreț.

După ce copilul a împlinit o lună, doctorul a venit să îl controleze la fiecare două săptămâni, cred că se lipise de inima lui mai mult decât se aștepta, o magie pe care niciunul dintre noi nu o înțelegeam, dar ne bucuram cu toții de ea.

De-a lungul vieții mele, văzusem mai multe soiuri de bătrâni, dar mai toți intrau în două mari tabere, să știți: păi, erau unii care strângeau tot soiul de gioarse și nu s-ar fi despărțit de ele să îi tai, iar alții care se goleau încet-încet de ele, ca și cum s-ar fi primenit de ultimul drum, să nu le fie greu cu atâta calabalâc pe cap.

Pe doctorul Schwartz nu-l puteam judeca pentru acareturile din casa lui, care îi era și oficiu. Cât fusese judecător de pace luase în serios ceea ce cugetase a fi chemarea și menirea lui de a servi oamenii prin lege, iar învățătura lui de-o viață se bazase pe muncă și ordine, astfel că dânsul adunase cu toată migala datele tuturor sufletelor venite sau plecate de pe lume în anii ăia, precum și măsurătorile și martorii pământurilor lor. Socotesc că îi era tare greu și îi prilejuia mai multă suferință decât arăta altora când trebuia să asiste la toate prilejurile de sfadă ale enoriașilor locului, de aceea adunase cu atâta efort toate hârtiile și mărturiile lucrurilor mari sau mărunte, uite de ce zic eu că era atât de respectat.

Doctorul era un om al păcii.

Pentru toate hârtiile alea ai nevoie de sertare serioase, de lemn tare și rafturi pe măsură, ca să nu mai vorbim de răbdare și destulă căzneală să le ții ordonate.

Practica meseria de doctor după pregătirea lui de bază, cum zicea, așa că el îi moșea pe nou-veniți și tot el îi consemna în registre.

Șeriful din oraș trecea pe la el tot la câteva zile, iar asta nu doar pentru distilatul lui de porumb, ci să se lase cicălit cu blândețe și să-i asculte cât mai temeinic poveștile și povețele lui pline de cele mai potrivite exemple. Doctorul spunea că o pildă bună cu cuvintele potrivite poate curma cu lesniciune o nenorocire, încă dinainte să înceapă. Ce să zic, avea omul totdeauna vorbele la el.

Doctorul luase pe lângă el pe Samuel, băiatul codoașei de la Barza Săltăreață, Martha, care îl trimisese de lângă ea din motivele ei și mai slobozise totodată și pe Mack Frumușelul, ăla care se iubea cu fandosiții de pidosnici, că veneau și d-ăia la mierea minelor dinspre munți. Eu zic că o fi supărat-o rău Mack Frumușelul, că a plecat de acolo cocoșat de cotonogeală și fără degetele mari de la ambele palme, după cum povestea nevasta lui Jim, care povestea cu mai toate zânele libere de clienți de prin bordelurile din oraș când își făcea drum pe acolo după semințe de răsaduri, sodă și var.

Mai lăsa câteodată piei la tăbăcit, ca să le croiască dup-aia Indianul Jim pentru noi.

Indianul Jim mergea cu ea, cu căruța, de cele mai multe ori, altminteri mă trimitea pe mine cu ea, că se temea de sminteala pe care i-o aducea abuzul de băutură muierii lui, meteahnă pe care cât stătea acasă o ținea departe, dar când se vedea în oraș îi sclipeau ochii cu jind greu la vederea fiecărei tejghele, de parcă turnau nestemate în pahar.

Patima asta a ei mă lăsa să înțeleg că există plată și răsplată, că femeia asta muncea tare bine acasă și tot ce ieșea din mâna ei părea a avea un rost bine gândit și mai ales bine primit.

Îi mai săreau ei ochișorii ca iepurii în lat și la băieți frumoși, de-aia salahorii pe care îi năimea colonelul nu făceau prea mulți purici la noi în curte, că Indianul Jim nu era prost și nici încet la pumn. Colonelul tolera apucăturile lor cu totul, poate că se obișnuise cu ei sau poate că văzuseră prea multe împreună.

Eu zic că tot nu poți cunoaște un om nici după ce mănânci cu el un sac de sare, dar măcar îți faci o părere, așa zic.

*

Samuel era un băiat tare diferit de băietanii din vale, era mai puțin deșirat decât vreun năltărog cocoșat, deși statura lui îl ajuta să facă umbră el unui pom și nu tocmai invers. Ziceam că era diferit, pentru că în vale se stabiliseră inși puși pe

lucrul pământului și cu putere de lucru, care trăiau să fie una cu glodul ăsta. Pe aici sau prin oraș nimeni nu știe cu cine s-o fi iubit mă-sa, Martha, de a ieșit așa ceva. Băiatul arată a contabil sau avocat sau politician din ăla elegant care se plimbau o dată la câțiva ani să rânjească pe la bâlci. Cred că maică-sa îl învățase să se poarte, să se îmbrace și să mănânce ca un domn sau poate el știuse asta pur și simplu și zic asta pentru că Martha asta era cea mai drăcoasă codoașă de prin vale și toate orașele din jur, de le era cam teamă de ea și bărbaților mai zdraveni.

Împielițata aia știa să facă lucruri despre care mi-e și rușine să povestesc, că așa gustoasă plăcere îți aduce adesea păcatul, de tare mi-e teamă că parcă toate amintirile alea ar cam trebui păstrate într-un loc însemnat, să-mi țină de cald la adânci bătrâneți și ceva mai mult.

Cred că Samuel avea vreo șaișpe ani sau cam așa ceva când l-a luat doctorul pe lângă el. Era ordonat și știa, pe lângă scriere și citit, probabil că și socotelile obișnuite, dar și să vorbească franțuzește și nemțește, de la fetele care serveau la Barza Săltăreață.

*

Îmi amintesc cu mare drag și de vremurile alea, poate și pentru că eram tânăr și nevoile trupului se împlineau mai repede și mai vârtos, cred că de-asta v-am povestit atâtea din

timpurile de atunci. Pe de altă parte, nu se cuvenea să trec prea grabnic peste izvoarele poveștii, mai ales că dintotdeauna am fost de părere că orice istorie are viața ei și tocmai de-aia trebuie tratată cum se cuvine.

Am să vă spun un secret: oamenii bătrâni nu țin minte ce au făcut cu o zi în urmă, dar nu cred că știți de ce, așa că vă luminez eu: din simplul temei că pentru ei nu mai contează ce au făcut ieri. Vă veți mira mereu că mai toți bătrânii își amintesc multe lucruri de odinioară, cu lux de amănunte, iar eu vă voi lumina din nou: își amintesc doar pentru că toate lucrurile alea contează cel mai mult pentru ei! Nu le mai pasă dacă au mâncat cârnați sau ouă cu o zi în urmă sau dacă au dormit bine la prânz, dar contează strașnic de tare ce făceau ei și ai lor când toate aveau rost, în vremurile când erau tineri, când erau în putere și durerile corpului erau o glumă.

A, stați nițel, că a mai fost ceva pe-atunci.

Am uitat să vă spun despre nordicul ăla țicnit care se aciuiase la colonel acum ceva timp.

Era doar pierdut pe aici, mi-a părut rău de amărât că a trebuit să-l cotonogim așa tare atunci, când l-a alungat colonelul.

Cu ceva vreme înainte să înceapă timpul poveștii, când Max nici nu se făcuse anunțat, matahala asta de bărbat de care uitasem să vă spun a apărut trimis de prin oraș de vreun glumeț sau vreun nebun. Alții ziceau că a fost mâna sorții.

Eu sunt de părere acum că așa a fost să fie și că a fost îndeosebi voia lui.

A intrat în bătătura noastră, s-a dus chitit la nevasta Indianului Jim și i-a turuit în limba lui, liniștit, vreun sfert de ceas, că ce să crezi, minune mare, femeia avea brusc răbdare cu el. Omul ăsta era cât o șură, mai mare ca un cal de căruță și la fel de musculos, cu o claie de păr rânduit de vânt sau de crengi și cu o barbă bălaie întocmai ca părul lui, cu ochi puternici și colorați ca pădurea din care o fi venit.

Ținea în mână, ca pe frunzulițe, două tablouri din cele mici făcute la aparatele de bâlci și cred că întreba de femeia lui și copiii din ele, copii care probabil că mai crescuseră, că făcea mereu semn la fețele mici din poză și apoi arăta cu latul palmei la umărul lui. Cred eu că asta ne-ar fi spus, că erau cam de statura aia acum, crescuseră de când li se confecționaseră reproducerile alea prezentate nouă, cu atâta grijă, de zănatic.

Nu știu bine ce etate ar fi avut amărâtul ăla țicnit, să tot zic că vreo treizeci de ani plini ori poate mai mult nițel, cu urmele lăsate pe el ca urmele de car în noroi. Arăta amărâtul ca un cal de povară sau cam tot așa, se vedea că fusese muncit toată viața și, judecând după urmele de bici de pe spate și tăieturile de pe coapsă și cusăturile din spinare, nici prea cuminte nu fusese.

Ce să mai, colonelul l-a pus la probă de muncă și într-o săptămână i-a dat prima simbrie.

Caii și vacile s-au bucurat repede, avea bărbatul ăsta viață în el cât pentru toți și le îmblânzea doar din fluierăturile alea când ascuțite, când hămăite ca o tobă apașă și aduna toate dobitoacele ca pe fluturi. Nu punea mâna pe bici ferit-a sfântul, parcă s-ar fi temut să-l atingă. Ce-i drept, după ce am văzut urmele de pe spatele lui, i-am dat dreptate în gând.

Din moment ce nu ne înțelegeam cu el decât prin semne, stătea vreme îndelungată mut pe lângă vatră sau curăța bucătăria mare, spăla el după masa noastră, fără să o lase pe nevasta lui Jim să mai facă asta. Poate că așa o fi fost obiceiul în țara lui, unde o fi fost asta.

Nevasta lui Jim îi tot dădea gânduri lui bărbatu-său, pentru că începuse să se sulemenească și să își spele hainele mai des de când apăruse intrusul ăsta. Și-a luat inima în dinți și i-a arătat răspicat că nu-i place, adică a încins-o nițel, cu păruială și dormit afară cu tot, așa că muierea a înțeles prea bine. La fel și nordicul. De atunci a stat mai mult pe lângă casa colonelului, să-i repare tot acoperișul.

Aranja șindrila cu o împletitură petrecută după felul lui, foarte îngrijit și părea trainică, mai ales că trecuse sănătoasă deja două rânduri de vânt greu. Își tăia singur astereala cu

barda lui la care cred că ținea tare mult, că părea a fi singurul lui avut.

Nevasta colonelului îl învăța cuvinte noi aproape în fiecare zi, iar el le desena seara băieților în glod povești despre locuri de-ale lui sau le cioplea în lemn pești care în capul lui însemnau ceva important, corbi și mereu doi lupi cumințI. O fi învățat asta de la vreun indian de-al nostru de dincolo de vale, la fel de smintit ca el.

Învățase să își scrie numele, al lui și al copiilor lui probabil, cred că și al femeii lui, de care părea foarte doritor și când o privea în tablouașele lui ofta cu un fel de zâmbet și făcea un semn al lui, fluturându-și palma deschisă în dreptul frunții, cu ochii triști.

Domnul Schwartz zisese odată că în lumea noastră nu e greu deloc să încurci între ele smerenia și țicneala, așa că nu pot zice acum, după atâtea veri, ierni, primăveri și alte nenumărate schimbări de vreme, dacă omul ăla a fost până la urmă vreun sfânt, vreun lunatic sau pur și simplu o fantomă. Cine știe, o fi fost de toate la un loc.

Cu toată nădejdea pot zice că de fiecare dată când ne trimitea colonelul la oraș, nu mi-a fost vreodată teamă cu el lângă mine. Nu bea, nu cerșea atenție, nu pierdea nimic și să-l ferească sfântul pe ăla care s-ar fi gândit să ne prade pe drumul de întoarcere.

Ochii ăia ai lui nășteau suspine grele de sub bustierele nevestelor din târg, să nu mai zic ce fețe jalnice făceau fetele din fața bordelurilor când refuza chemarea lor. L-ar fi iubit toate, fără vreo lețcaie, că altă plată nici nu și-ar fi dorit. Colonelul râdea când îi povesteam de patima femeiuștilor după el și de lipsa de răspuns a nordicului.

-Îți dă Domnul, dar nu-ți bagă în traistă, ține minte. Poate vrea altceva, nu l-ai mirosit?

-Nu îi plac nici băieții, că îl încercase Martha cu unul de pe la ea, i-am zis colonelului, care țâțâia din buze, ca orice om întreg la cap care nu înțelege de ce ninge vara, să zicem.

-Eu îmi dau cu părerea că așa o fi datina în țara lui, să rămâi doar cu muierea ta, poate d-aia o jelește cu atâta patimă.

-Întreabă mereu în târg de ea, acum ar vrea să meargă și în orașul cel mare să o caute, dacă îl lăsați dumneavoastră, eu așa am înțeles.

-Mie nu mi-a zis nimic, socotesc că e liber să facă ce l-o tăia capul în privința asta, deși tare mă tem să nu rămână pe acolo ca un cerșetor și vezi tu, ar fi păcat, că de-acu e de-al nostru și face treabă bună pe aici.

-Să îi căutăm și lui o muiere, domnule...

-Zic să nu, îl vezi că n-are nici un gând. O fi vreun d-ăla scopit, la câte semne de schilodeală are pe el.

Nordicul ăsta era pentru noi și pentru toți pe care îi pot numi sau îi știu, aceeași dihanie pe care nu o înțelegi, dar știi că te poate mira oricând sau te poate lua pe neașteptate, te poate surprinde, așa zic. De-aia am fost mereu atent pe lângă el.

Alt motiv de atenție pe care mi-l dădea nordicul era să mă minunez cum reușea să-și miște toporul ăla vrăjit, de mi-era drag să privesc ce iese din el. Mare mirare era că doar la el am văzut cum croia mantalele sau bundele din piele ori blană direct cu toporul atât de bine ascuțit era și mai ales cu atât de multă măiestrie îl mișca, de parcă dansa cu el sau parcă era o parte din corpul lui. Când cioplea, arareori, doar în caz de mare grabă, nu lăsa lucrarea din mână fără vreo înfloritură sau măciulie meșteșugită pe orice stinghie sau par. Făcuse niște uși frumoase la hambar, împodobite cu cai cu capete de dragon sau un fel de tigru, cum văzusem în desenele din cărți ale doctorului.

Ne învățase pe mine și pe nevasta Indianului Jim să facem pește sărat, în două feluri. Primul era peștele atârnat de între doi pari, ca rufele la uscat, atârnat printr-o gaură în ochi pe fâșii subțiri de piele de căprioară, din aia din care ne făceam noi nojițe pentru încălțări. Mai era pește băgat la butoi, în saramură pe care mai apoi îl punea la afumătoare.

Am uitat să vă zic despre afumătoarea nevestei lui Jim, că era acum numai desene de-ale candriului de Grimnir, dar

nimeni nu avea vreo supărare, că făcea niște cârnați cum nu mai mâncasem nici la nemții din târg. Când mergea cu Steve și Stan la vânătoare, nu exista să vină fără o ciută și un porc sălbatic. Atunci colonelul, maior încă, le dădea voie să taie și o junincă, iar smintitul de nordic scotea barda lui vrăjită și toca toată carnea, o amesteca cu sare zdrobită, apoi cu niște ierburi cum ar fi măghiran și coriandru, bolborosea niște descântece de-ale lui și mai punea niște sânge uneori. Făcea cârnați afumați, pe alții îi lăsa proaspeți și îi dădeam repede la oraș sau mai lăsa pe unii direct în untură, mai mult de jumate prăjiți, în putioară. Pe ăștia perpeliți îi țin așa bine minte și acum, că bălesc doar când mă gândesc la ei.

Doctorul a zis că vikingii au fost luptători mari, dar și lucrători de pământ, negustători și călători pe măsură. Aventurieri sau căutători. Mai zicea doctorul că nordicul o avea el după cum se vede sânge de viking de-ăsta, doar că al nostru era foarte potolit. Pâinea lui Dumnezeu.

Cică vikingii ar fi rămas liniștiți pe pământurile lor, dar în urmă cu vreo mie de ani i-a dat afară foametea adusă de o iarnă lungă, atât de lungă că a durat cât vreo douăzeci de ierni obișnuite. Bag seama că ăia care au scăpat după o așa urgie au fost ori foarte puternici, ori foarte norocoși, ori poate și una și alta.

Bine, uitasem să vă zic de încăierarea cu niște terchea-berchea care ne tăiaseră drumul când veneam de la târg în vară. Până să mă întind eu după carabină și Steve să scoată revolverele, nordicul îi tăiase pe ăia cinci ca pe dovleci, că le retezase căpățânile tare frumos și la sfârșit i-a îngropat cu fețele în dreptul bucilor și râdea țăcănitul nostru cu așa o poftă, că nici noi nu am putut să nu râdem, eu mă simțeam de parcă eram la bâlci și m-aș fi uitat la spectacolul cu păpuși de cârpă.

Mă cam temusem că o să avem necazuri cu șeriful, dar îi tranșase așa bine căpiatul nostru și îi îngropase așa adânc, că nu numai că nici mamele lor nu i-ar mai fi recunoscut, dar tare mă îndoiesc că n-avea cum să-i mai cheme cineva nici măcar la judecata de apoi, atât erau de împachetați.

Grimnir îi cioplise doamnei, nevasta colonelului, mai multe vase pentru flori sau cutii pentru nimicuri. Cel mai frumos mie mi se păruse o cutie mare în care doamna ținea blănurile și pânzele cu care se acopereau iarna. Era o cutie cu totul nemaivăzută, în formă de barcă cu capac, cu balamale din lemn bine ales și se desfăcea de la un mâner în formă de sfert de lună.

Mie mi-a cioplit șaua asta, pe care mă reazem acum când vă povestesc.

*

-Domnul acesta are exotismul animalelor din cușcă pe care le vedem la menajeria circului, cred din toată inima că doar la bâlciurile noastre mai avem atât noroc, spunea doctorul Schwartz.

-Greu de găsit așa ceva, domnule, zicea Indianul Jim, că al nostru pare deja dresat.

-Simt ceva zeflemea în cuvintele dumitale, zise doctorul și zâmbi.

Noi toți știam deja că Jim ar fi strivit cu dragă inimă animalul acela, dar chiar și lui îi venea să-l păstreze, din motivele lui. De fapt, fiecare avea motivele lui cu nordicul, fiecare avea gândurile lui. Deosebirea este că, așa cum am aflat noi de mai multe ori și la multă vreme după zilele acelea, și el avea planurile lui.

Am înțeles că numele lui era Grimnir, așa cum scrisese pe tăblița pe care desena litere acasă la colonel.

În seara în care Scottie căzuse de pe scară, norocul lucrase pe jumătate pentru el, adică avusese destul din moment ce nordicul îl prinsese în cădere, ca pe un pisoi, apoi îi aranjase brațul la loc fix ca la figurile cioplite de el în lemn, cu meșteșug și siguranță.

Doctorul a venit trei ore mai târziu, adus de Jim, iar băiatul Samuel i-a legat brațul lui Scottie al nostru așa frumos de ziceai că e un lăstar pus la rodit.

Samuel venea apoi singur tot la două zile, fără doctor, să îi vadă brațul lui Scott și apoi să îi dea socoteală doctorului pentru cum arăta totul. Cei doi băieți se înțelegeau tare bine, dacă nu l-aș fi știut pe colonel un om lipit de familie, tare m-aș fi gândit că erau frați sau măcar rude bune.

Lunaticul de nordic era bucuros că făcuse treabă bună, îl descântase pe Scottie o săptămână întreagă cu rugăciunile lui și mișcările de palme ca de păsări-fluturi, apoi îl lăsase pe Samuel să își facă lucrarea în felul lui, deși era clar ca apa din trocul caprelor că nu-i convenea asta deloc.

Grimnir ăsta era o dihanie mai ciudată și mai greu de înțeles pentru mine decât orice alt om sau animal din vale.

În dimineața de după plecarea lui Jim și a colonelului la târg, nordicul s-a apucat să deseneze în țărână cercuri, triunghiuri și bucăți de soare sau de lună, lângă copacul cel mare din colțul curții. La poalele ridicăturii de lângă poartă a desenat un câine sau un lup, așa de bine că treceam pe lângă scălâmbăitura aia cu un pic de teamă, că avea o ditamai gura deschisă cumva spre copac, de parcă aștepta să-i cadă drept pe gâtlej vreo halcă de sus.

Nevasta colonelului era tăcută. Se așezase pe balansoarul de pe prispă și se legănase cu cana ei de ceai, până seara târziu, când se întorsese Stan cu caii de la alergat. Steve era plecat

cu colonelul și cu Jim, cum v-am zis, să vândă niște cai de căruță și să mai aducă niște capre.

*

Când l-am luat la omor, nordicul nu a dat înapoi deloc. L-am jucat în picioare, eu, Indianul Jim, Stan, Steve și trei băieți care fuseseră aduși de colonel să îl ajute cu caprele și niște vaci de soi nou. Îi pârâiau coastele ca la mielul pus pe jăratic și el tot nu zicea nimic. După ce nu mai aveam loc întreg să dăm, de-mi era târșă de atâta poceală, îl auzeam cum geme potolit. Domnul Sounders dădea doar cu mâinile, cred că îl dureau pumnii de atâta blagosloveală, că se mai potolise o țâră, de ne-a făcut și nouă semn.

Nu aveam de ce să mă mir sau să întreb ceva, știa colonelul ce face.

Habar n-aveam ce îi cășunase pe prăpăditul ăla, dar fără îndoială că o făcuse lată față de ei, că nu l-am văzut niciodată pe colonel să purceadă la vreun deranj de-ăsta fără temei serios, iar după cum îl știu pe el, consider că s-a făcut plata cum se cuvine.

L-a atârnat pe Grimnir de copacul mare din colț, să-l vadă toată bătătura. Îl legase mai rău ca pe bunul Isus Cristos, cum era desenat de Nicholas cel șchiop în biserica din oraș.

După mai bine de o săptămână de uscat în soare și vânt, îl dezlegaserăm din atârnătoare să-l îngropăm, crezându-l

mort. Nenorocitul încă mai respira, doar că îi căzuse ochiul care îi pocnise sub pintenul lui Steve.
Colonelul ni l-a aruncat în căruța mică, că era încovrigat ca un câine înfrigurat și ne-a poruncit să fie aruncat dincolo de pădure, în prăpastia lupilor, să-l termine dihăniile lui.
Am aruncat niște apă peste el, să nu ne năpădească muștele până acolo și a prins viață, nenorocitul. Mă speriase rău, că mi se părea că se făcuse și mai mare decât era, dar el doar a rânjit nițel și a zis, de câteva ori, la început scheunat, apoi ca un tunet, privind spre casă, un cuvânt din limba lui, pe care cred că îl tot spunea cam așa:
-Vidar, Vidar, Vidar.
La scurtă vreme a căzut lat. L-am aruncat la lupi, țeapăn cum se făcea. Mi-am tot bătut capul pe drum dacă n-ar fi mai bine să-l îngrop, dar nu știu dacă în credința lui asta n-ar fi fost foarte potrivit, cum se întâmpla la indienii choctaw sau alții. Colonelul nici nu mă lăsase să iau vreo cazma sau târnăcop cu mine, ce-i drept. Am lăsat peste el mușchi și iarbă uscată în groapa aia în care l-am aruncat și i-am dat foc, că nu-mi greșise cu nimic și nu vream să-l pocească mai rău de atât sălbăticiunile alea. Era greu ca un taur, chiar și după ce se uscase destul.
I-am aruncat în glodul în care s-a rostogolit și barda lui, cu care tăiase și cioplise toate alea de pe la noi din ogradă, pe

care colonelul ne-a pus să le ducem dincolo de grajd, dar nici el nu le-a făcut pierdute și nici nu le-a dat altora, el știe de ce.

Pe drumul de înapoiere spre casă m-am bucurat că îi pusesem foc, că așa măcar lupii nu mai apucau să-l sfâșie, deși mare îmi fuse mirarea că pe tot drumul nu văzusem niciun alt lup în afară de unul foarte mare, prea mare pentru un lup, dar cred eu că mi se păruse că-l văd așa. Zic asta pentru că așa lighioană nu putea să existe, în umbra serii crezusem la început c-o fi vreo junincă rătăcită sau așa ceva, dar mă înșelasem. Poate că totuși o fi fost vreun lup uriaș, dar tot cred că mi se părea așa din cauza oboselii cu poceala dată nordicului și cu plimbatul lui prin amurg. M-am mai minunat atunci, ca și acum, văzându-i umbra în ceața înserării. Da, umbra lupului avea fără tăgadă o viață separată, că se mișca altfel decât izvorul ei în carne și oase, de parcă lupul ăla avea o misie anume dată lumii noastre, în timp ce umbra lui păzea alte lumi, a cețurilor jucăușe sau plânse.

Pomul de care atârnase se împovărase sub acele de promoroacă, care gesticulau ca niște degete ce zugrăveau o poveste încă nespusă cum se cuvine.

Simbria pe care o strânsese amărâtul mi-o dăduse mie mereu, așa că a ajuns tot în butoiul meu cu arme, schimbată în argint,

pentru zile de nevoie. Tot acolo am îndesat și desenele lui caraghioase. Nu mi-a venit să le las să se prăpădească.
Venea iarna.
*
După vreo patru luni sau mai bine, a început să curgă timpul nostru, că s-a născut Max, cum vă ziceam.
Înainte de nașterea băiatului, nevasta colonelului se făcuse cât o ursoaică, fără a fi grasă, doar mare, vreau să zic uriașă, de ne temeam să nu pocnească, să mă ierte Domnul că mă gândeam la așa pagubă. Colonelul ne trimitea tot la câteva zile după doctorul Schwartz, dar până la urmă, cum v-am zis, copilul își păstră socoteala lui și se născu după placul și planul său, așa cum avea să ne obișnuiască.
Samuel și Scottie țineau locul doctorului când acesta nu era prezent, socotind ei că probabil așa vor învăța mai multe și or fi mai pregătiți pentru zilele ce fără îndoială aveau să urmeze după retragerea domnului Schwartz, care bietul de el devenea din ce în ce mai uituc, pe zi ce trecea. Samuel ținea de-acum ordinea tuturor condicilor lui, iar la rugămintea șerifului, începuse să rearanjeze în plus și toate catastifele de la arestul biroului și actele de stare civilă. Scottie al nostru îl ajuta aproape în fiecare zi la rânduit hârtii și buchisit după nume necunoscute, acte lipsă ori încurcate sau inși uitați de mult de lume. El părea bucuros, iar colonelul cred că era și

mai mulțumit, pentru că băiatul era cel mai plăpând dintre toți, îi plăcea cartea și putea deveni un notar bun sau vreo oficialitate de-asta mai simandicoasă, care nu trebuie să mai rânească pământul sau după animale. Pe deasupra, avea stofă de om drept, el fiind foarte direct și nu lua partea nimănui, încă de pe vremea când era băiețel și își privea frații păruindu-se. Se băga între ei și ăia mici se opreau ca prin minune.

*

Colonelul se bucura de băieții lui cu poftă, iar de nevasta lui cu patimă, dar într-un fel al lui mai potolit, ca și cum îi gusta pe îndelete. După venirea lui Max timpul se mișca altfel, cel puțin așa îl simțeam la noi în curte. Zilele treceau mai încet, după placul și dorința colonelului, dar anii se duceau imediat.

Așa de pildă, ca să vă spun pe scurt, Maxie a făcut trei ani. În ziua aia domnul Sounders a devenit colonel. Așa ne-a spus tuturor, că fusese avansat cu doar o zi în urmă. A fost prima oară când l-am văzut destul de ciupit pe colonel și cam prea plin de zeflemea, de mă făcuse să mă opresc din mâncat și băut, că mi-era să nu ne dea semn de vreo treabă.

Semnul a venit, nițeluș mai târziu. La trei apusuri după ce-am făcut ziua lui Max, ne-am dus în creierii nopții și l-am săltat pe junele Samuel să-l încingem nițel, cum ne ceruse

colonelul. Eu și Indianul Jim nu ne miram niciodată și nici nu întrebam, că nu era treaba noastră să dăm ca proștii din cap mai mult de o secundă, așa că l-am tras pe Samuel din așternuturi ca pe un pește din năvod, de nici nu apucase să-și înghită gălbenușul.

Amărâtul începuse să bâiguie despre hârtiile pe care cică le pierduse și niște scuze care oricum nu erau treaba noastră, așa că l-am rugat civilizat să-i zică toate astea colonelului și i-am mai tras două dosuri de palmă să lase smiorcăiala.

Împielițatul o ținea pe a lui, că nu a vrut să îi facă rău șefului nostru, că îl știe ce om bun este, că să-l iertăm și toată cardeala aia pe care o încearcă orice ins într-o situație ca a lui, în care nu vede nimic, doar simte cum i se frăgezește pielea.

Îi pusesem un căluș pe care mi-l dăduseră de acasă și când i l-am legat i-am citit în ochi o groază care mă mirase din cale-afară.

Intrasem după el doar eu și Jim, dar colonelul și Steve ne așteptau la ieșirea din oraș. De regulă, unde era Steve apărea și Stan, ca o umbră a lui. Stan, deși mai necopt decât frate-său, era și mai spătos nițel, iar împreună făceau de râs lumina soarelui pe oriunde se ițeau, fie că era o cameră mare, fie un salon. Mi-aduc aminte că la cârciuma de lângă Barza Săltăreață au primit odată din partea casei două rânduri de

brandy de cel mai bun doar să nu mai stea unul lângă altul în dreptul ferestrei, că aduseseră întunericul cu ei înăuntru. Ce-i drept, nu erau ei prea lungi, dar dacă îi vedeai călare sau pe scaun, la vreo masă, simțeai un ghes să treci mai departe fără să ai de-a face cu ei.

De data asta colonelul îl luase doar pe Steve, iar isprava asta se pare că avea socoteala ei, de care știa și Samuel ceva, că la vederea lui Steve începuse să tremure ca lovit de streche și să se smiorcăie mai abitir ca înainte.

Colonelul i-a băgat călușul mai adânc și l-a ridicat pe calul lui, ca pe un sac de cartofi prost umplut sau ca pe o carpetă mai răsfirată în țesătură, făcută sul.

*

Când ajunseserăm acasă, după zbaterile lui din căruță și de pe cal de ziceai că vezi un pește pe uscat, Samuel era tot numai zgaibe și se învinețise la față de parcă prevestea moartea.

M-am gândit că e prost și ușor de speriat, oricine știe că dacă ni l-am fi dorit mort, era dus de mult, iar un pic de chelfăneală te mai și întărește și te face mai bărbat, dar nu era treaba mea să mă gândesc la instrucția lui.

L-am dus pe pezevenchi în grajd, unde m-am mirat văzându-l pe Stan cum ne aștepta cu ciocanul de potcovit și cu tesla de scos cuiele mai mici, cu cleștii mici și cu un brici, așezate

frumos pe o bucată de scândură, în fața unei scaun înjghebat cam în grabă, că-mi părea foarte inconfortabil. În sfârșit, oricum nu cred că era de așteptat ca tihnă și lux să primească cineva în situația asta.

Până l-am legat pe Samuel de scaun, făcuse deja pe el de două ori, așa că l-am mai plesnit de două ori peste meclă, dar parcă dădeam într-un vițel, că se încordase cu toată forța lui, altminteri destul de puțină și nu mai zicea nimic.

-Stai aici, mă! Taci!

Oricum tăcea, de fapt scâncea.

Colonelul ne-a zis să mergem să ne culcăm, că treaba asta o rezolvă el și băieții. În timp ce ieșeam, l-am văzut pe Stan cum rânjea și cum începe să-i jupoaie încetișor scalpul lui Samuel, dar foarte anapoda, nu din creștet, ci doar de pe lateral, fără să intre bine în chica lui mereu aranjată. După cum arătau lucrurile, mi-am zis că povestea e ceva mai alambicată decât mă pregătisem eu să cred și avea să dureze ceva.

Se auzea vocea lui Steve:

-Și zi, mă, pederastule, ce poveste ai tu azi pentru noi?

Taică-său îl domoli pe Stan și se auzi vocea lui hârâită prin scândurile grajdului:

-Să-l luăm domol pe bicisnic, tată, că are povești multe. Scoate-i călușul.

Licheaua de Samuel începu să urle după ajutor ca din gura lupului, de se auzea de la o poștă, așa că din casa mare ieși mirat Scottie, cu mersul lui atent. Nevasta colonelului trăgea de el să intre înapoi în casă, dar băiatul se pare că își recunoscuse după glas prietenul, așa că iuți pasul spre grajd și începu să-l întrebe pe taică-său ce se întâmplă. Colonelul ne-a strigat atunci, pe mine și pe Jim, să venim acolo imediat, așa că de-acum pot să vă zic în amănunt tot ce am văzut, fix cum se petrecuse.

Samuel leșinase cu șuvoiul de sânge pe față, așa că i-am dat cu o găleată de apă pe față. Indianul Jim a luat săpăliga și a făcut un șanț mic în jurul scaunului, ca să nu se împrăștie peste tot sângele și zoaiele care curgeau de pe fanfaron.

-Așa mă, buzerantule, cântă ce știi tu, jigodie nenorocită ce ești, l-a luat iar Steve la tacrir.

A trecut colonelul la întrebări:

-Unde sunt hârtiile de care i-ai zis mă-tii, mă? Hai, arată-mi-le și mie, să mă luminez, că poate nu știu destule despre viața mea, trebuie să mai aflu și de la tine, gunoiule.

Samuel tăcea ca un copac înghețat, cu scurte scârțâieli. Din când în când mai făcea bolboroci de muci și sânge, la nas și pe la gură.

Scottie al nostru tremura puțin, se vedea că îi face rău înfățișarea celui pe care îl numea prietenul lui. Se așezase cuminte pe o bârnă întinsă pe jos și tăcea chitic.

Samuel a început să vorbească mult mai târziu, abia la ceva timp după ce eu și Indianul Jim am dat o fugă să i-o aducem plocon și pe mă-sa, la fel de frăgezită de mine cum fusese și el până să-l preia colonelul.

Colonelul s-a stropșit la el și îl fixa ca un șarpe gata să-i rupă coastele ca să-l înghită mai ușor:

-O s-o mierlesc pe mă-ta în fața ta, dar abia după ce nu mai rămâne mult din ea. Te ascultăm.

Filfizonul tăcea mâlc.

Colonelul a început să-i smulgă unghiile mă-sii, iar după ce i-a tăiat o ureche, Samuel a scâncit printre alte bolboroseli:

-Las-o.

-Hai, spune.

-Bine, las-o. Hârtiile sunt în camera lui Isac, sub dormeza lui.

Isac ăsta era un înapoiat pe care Martha îl ținea la ea în bordel pentru tot soiul de nebuni și nebune care iubeau ceva mai special să își facă mendrele cu bolnavi de-ăștia. Băiatul era cocoșat și râdea mai mereu fără motiv, dar cică ținea în pantaloni un ditai șarpele.

Samuel a continuat neașteptat de vioi pentru condiția lui:

-Știu cine este tatăl meu și o să pună să ți se scoată ochii când o afla ce îmi faci! Știu că ești un cioflingar și un hoț, că te-ai aciuiat pe aici după ce ai fugit din pușcărie din țara aia a ta, Albania, de-aia nici nu mergi la biserică, păgânule! Minți ca un cârnat că ai tradiție militară și familie nobilă, bă, ai venit aici ca un coate-goale, tac-tu era hoț de cai ca tine și mă-ta o curvă bătrână, că doar o hârcă putea căca un parșiv ca tine.
Eu i-am mai dat câteva la coaste doar că mă simțeam vinovat față de colonel dacă nu o făceam.
Colonelul mi-a făcut semn să mă opresc, dar gunoiul de Samuel a început să strige la mine, ca un blestem:
-Și tu, Robert, crezi că nu știe nimeni că ești fetița lui Jim și vă giugiuliți pe ascuns, ă?
Indianul Jim s-a aplecat și i-a sfârtecat un deget de la picior cu cleștele mare, făcându-l să leșine.
Colonelul s-a apropiat de ei și a făcut semn să încetăm. Am adus apă rece și l-am trezit. Era hodorogit rău, mirosea a toate alea și respira greu.
-Pune-i alcool să miroase!
Pușlamaua deschisese ochii pe jumătate, probabil spera să ia și poceală doar pe jumătate.
Mă-sa urla de mă plictisisem eu. Stan i-a îndesat ciorapii lui fi-su în gură.

Scottie, bietul de el, părea rupt de acolo, dar nici nu dădea semne că s-ar duce în casă, unde îl striga maică-sa.

Noaptea era pe sfârșite. Colonelul l-a trimis pe Indian și pe Stan după hârtiile de la Isac.

A mai strigat după ei:

-Grăbiți-vă, într-o oră să fiți înapoi!

Scott a schițat o încercare de a înțelege ce se întâmplă, dar felul lui mai evlavios de a fi nu-i prea dădea ghes să fie martor la așa mizerie câtă făceam noi pe-acolo. S-a scuzat, mai mult de ochii soacrei cum se zice, că i-ar fi somn, dar se vedea pe privirea lui că-i era doar foarte lehamite și un pic de spaimă, ca oricărui ins în situația asta.

*

Nu știu cât a așteptat colonelul în tăcere, pentru că atunci când a vorbit, liniștea aia grea s-a crăpat ca un butoi scăpat de pe un acoperiș:

-Și ce mai zici, mă, ciochistule?

Cu ciocanul de potcovit i-a zdrobit mă-sii două degete de la picior dintr-o singură lovitură. Aia urla ca un coiot hodorogit, că prăpădita nu prea mai găsea forță destulă cât să facă o treabă mai bună ca o tânguială ascuțită. Dincolo de coada ciocanului pe Samuel îl fixau doi ochi mai tăioși ca lama de la coasă, cu o ură așezată, răbdătoare, care îi dădea semn pușlamalei că mai are multe de pătimit.

După vreun ceas și mai bine, colonelul m-a trimis pe acoperiș să deslușesc dacă nu cumva se apropie băieții cu hârtiile. Nu se vedea nimic, nu auzeam nimic. Rămăsei să scrutez mai temeinic, iar prin deschizătura vetrei de potcovit l-am auzit clar pe Samuel zicând:

-Ai mințit lumea de douăzeci de ani că ești mare ofițer, n-ai fost în stare nici să termini armata, că ai dezertat. Am văzut mandatul pe numele tău. Ești un pârlit de hoț de cai.

-Nu trebuie să-ți dau ție socoteală, loază!

-Tata nu a vrut să pună să te umfle, că era vorba de băiat.

-Ce băiat?

-Stan, și el e băiatul lui.

Colonelul lătră după mine:

-Juma-de-față, ad-o pe nevastă-mea!

Îl auzisem și știam că îi trece de obicei repede, așa că am făcut pe prostul și l-am mai întrebat o dată, de parcă nu aș fi înțeles.

Ajunsesem în dreptul suporturilor de șei când i-am văzut figura și m-am cutremurat, știam doar că nu vreau să mai știu nimic, nu vreau să mai gândesc nimic și să scap mai repede din fața lui. Stătea rezemat cu cotul stâng de stâlpul din fața scândurilor pe care era crăcănată și legată Martha. Pe poale și pe dosul palmelor era numai sânge, muci și alte zoaie. Avea într-o mână cleștele și în cealaltă ciocanul. Ce mă

speria mai tare era că-l vedeam încordat ca o pumă, în continuare, și mai ales că era așa de mai mult de cinci ceasuri, de parcă se hrănea cu urgie.

Nevastă-sa a venit după mine ca mielul la tăiere, s-a lipit de Scottie și tremura ca frunzele când se schimbă vântul.

-Netrebnicul ăsta zice că te-ai culcat cu ta-su și că Stan e frati-su, ce zici, ce pedeapsă să le dăm noi mincinoșilor ca el?

-Cine e tac-tu? întrebă femeia cu vocea ei domoală, acum mai puțin tremurată de spaimă, poate mai mult de la vânticelul care îi răcea șalele.

-Pfui, auzi, cine e tata? Doctorul e tata, normal!

Martha începu să râdă ca apucata, de parcă înviase, nebuna:

-Doctorul Schwartz are ouăle stricate, puișor, nu e el tac-tu. Te-a mințit, nu poate să aibă urmași, că e sterp ca vântul din deșert. Ai citit prost.

-Nu, nu, nu, am citit bine. Am văzut actele alea cu ochii mei, de o sută de ori le-am citit!

-Ai citit ce a scris doctorul, ce a vrut el să scrie.

Filfizonul tăcu și lăsă căpățâna în jos, părăsit de toate adevărurile strâmbe care îl hrăniseră până atunci, și arăta de parcă ar fi obosit dintr-o dată. Eu crezui că a dat ortu popii, așa că mă grăbii să îi fac proba cu o pereche de dosuri de palmă.

Dădeam ca în scândură. Nimic.

I-am dat încă una. Ciochistul chiar o mierlise. Mi-am strâns gândurile în grabă și m-am prefăcut că vorbesc cu el, icnind:

-Bine, mă, te iert acușica, te iau mai târziu.

Martha părea a fi înghițit gălușca că fraierul mai respira, așa că am zis spre colonel, făcându-i un semn, să nu ne vadă hoașca:

-Cred că n-ar strica să mai aruncăm un ochi după băieți, ar fi trebuit să se întoarcă de vreun ceas. Cred că au boscorodit cam mult după hârtiile alea de conțopiști.

Băieții nu se vedeau, în schimb se vedea bine cerul aprins de soarele ce mijea de ziuă. Era cam târziu și mă cam lovise îngrijorarea. Mă temeam să nu fi dat peste vreo cursă de-a loazelor ăstora pe care le țineam legate sau a altora, poate că s-or fi găsit mai mulți să boscorodească după hârtii vechi uitate prin rafturile doctorului. Mă feream să încep discuția asta și mai ales mă feream să îmi dau cu părerea despre situație, mai mult de groaza vreunei reacții nepotrivite.

Stan și Indianul Jim erau cei mai precauți și rapizi dintre noi, fusese o decizie înțeleaptă să-i trimită pe ei la treaba asta.

Colonelul îmi făcu semn cu sprânceana lui săltăreață să îl urmez afară, așa că l-am urmat, nu înainte de a-i mai da o palmă mortului și una mă-sii, să dau impresia că totul e bine și că plesnesc de sănătate amândoi.

-Nu e bine cu ăștia ținuți aici, Juma-de-Față, nu e bine deloc. Nu e bine nici cu băieții noștri la tractirul Marthei, nu putem merge după ai noștri până nu îi ascundem pe ăștia, să nu ne pice pe cap șeriful și să trebuiască să vorbim și cu el și oamenii lui.

-Eu zic să o mierlim și pe murătura de Martha, apoi să îi îngroape Scottie și Sigmund, iar Steve și cu mine să dăm o fugă la bordel să scoatem băieții din impas.

În timp ce îmi dădeam eu cu părerea ieșea din casa mare, tăcut și luminos ca de obicei, Max, trecând pe lângă noi și mergând țintă la staul, unde cred o mirosea pe maică-sa. Până să-l oprim, a intrat și ne-a lăsat martori la urletul Marthei ce înțelesese deja că fii-su murise.

-Dooaaamne, ia-mă pe mine, lasă-mi sufletul meu viu! Lasă-mi copilașul pe lume, Doamne! Inima și viața mea!

Martha se micșora zbătându-se, ca un șoarece de hambar care caută scăpare de pisică. Custura mică a colonelului era pe jos plină de sângele celor doi nenorociți, așa că tocmai de lama ei s-a agățat Maximilian ca de un surcel și până să ne dezmeticim noi, a mierlit-o pe hoașcă dintr-o singură mișcare, crestându-i tot gâtul, ca la miei.

A pus custura apoi pe genunchii lui Samuel și mă gândeam să îl țin înainte de a-l mai tăia și pe mort sau de a se răni el

din nepricepere de copilaș. Max i-a pus însă delicat o mânuță pe coaste și a zâmbit.

Mortul a icnit tare și a scuipat printre dinți bale colorate. A deschis ochii și a tăcut, dar parcă ne zicea ceva tuturor, parcă noi toți îl auzeam, un jurământ de nezdruncinat, imposibil de călcat, pentru că era un jurământ nerostit, doar dat definitiv.

Stan și Indianul Jim au intrat chiar atunci în staul și slavă cerului că asta ne-a dezmeticit pe toți, mai puțin pe Martha, care doar trebuia îngropată pe undeva.

Max se dusese liniștit la maică-sa. Scottie plângea fără lacrimi, înăuntrul lui, doar cu ochii umezi, iar doamna Sounders îl mângâia liniștită, ca o mamă ce era, cu drag, ținându-l delicat pe Max de mânuță.

Cămășuța albă a lui Max părea și mai albă acum, în zorii zilei și în deranjul din jurul și din capetele noastre.

*

Mortul respira și respira foarte bine.

Samuel mortul era aproape viu, dar nu tocmai viu, pentru că eu îl văzusem cât fusese de mort, colonelul îl văzuse mort, mă-sa la fel. Știam bine că de la moarte nu există cale de întoarcere. Fusese mort mai bine de un ceas.

Când un mort se întoarce la noi și jură tăcut, cred că ceva mult deasupra noastră ne poruncește să credem că nu poate jura strâmb.

Max s-a apropiat de Samuel și a tras de legăturile cu care îl proptisem de scânduri. Auzeam foarte bine o voce de pretutindeni din jurul meu:

-De acum omul acesta este sub stăpânirea unei făgăduieli de nezdruncinat și tot așa este ocrotit de orice tulburare din partea celorlalți. Așa să știți!

Eu am dat din cap, cred la fel de ascultător ca un vițel la ugerul maică-sii. Am înțeles atunci privind împrejur că toți auziseră clar și fără vreo urmă de tăgadă vocea aia, inclusiv Samuel cel nou și nemort, pentru că fandositul rosti, pe un ton cuminte:

-Sunt legat de copilul ce mi-a dat viață și tot ce mi-a cerut deja voi face fără amânare. Isac nu știa ce am ascuns la el în cameră, nici doctorul Schwartz n-avea vreun habar. Acum știu bine că greșelile se cară în spinare până crezi de cuviință că nu mai are vreun rost să te lași căznit de ele și că oricât le-ai îndrepta, tot mai rămân urmele apăsărilor lor în cocoașa umerilor, de-asta socotesc că nu mai are rost să vorbesc despre ce a fost.

Ițele nevăzute ale zilei care abia începuse ne-au descurcat toate impasurile din trecut, de se minunaseră toți ce ușor părea și ce simplu.

Stan și Indianul Jim îl cruțaseră pe Isac cel sandilău de aproape orice deranj, îl ademeniseră afară din debaraua aia

în care sălășluia cu niște zahăr candel și tutun de mestecat, îl pocniseră doar pentru că se întorsese prea devreme și cu o persoană foarte nepotrivită, doctorul Schwartz, care avea, se pare, plăcerile lui la șarpele fără pene al zgubiliticului.
E de la sine înțeles că și doctorul era acum legat la rândul lui și ancorat în șareta băieților, laolaltă cu ghiotura de hârtii.
-Cu doctorul o să vorbesc eu, în drum spre casa lui, anunță colonelul cu vocea atentă și liniștită pe care mi-o aminteam de pe când l-am cunoscut, în urmă cu multe primăveri.
Ziua se limpezise de parcă se terminase un vis.
*
Scottie îl dezlegă milos pe domnul Schwartz și îl ajută să coboare, sprijinindu-i genunchii în timp ce pășea pe lambele șaretei. Bătrânului doctor îi tremurau fălcile și își freca încheieturile, pe care se citeau bine rosăturile de la legături. Se sprijini temător de colțul lambei și ne scrută grijuliu, deși nu văzuse nimic din grozăvia din grajd.
Max ieși liniștit din mâna maică-sii și se duse țintă către el, în timp ce noi ceilalți ne uitam cu groază să nu mai aibă la îndemână vreo custură ca să repete pocinogul de dinainte. Max pășea cum doar la oraș mai văzusem când veneau domnii cei mari și se însoțeau cu fel de fel de fețe bisericești sau domni și mai importanți, ce vreau să spun e că nu pășea

deloc așa cum ne așteptam noi, ca un băiețel ce era de fapt, ci ca un om prea mare.

Dacă stau bine să-mi amintesc, cam de pe atunci ne-a fost limpede tuturor că lumea noastră este plămădită din două bucăți, ca gălbenușul și albușul de la ou, de o parte Max și focul neostoit din el, iar albușul restul, noi toți ceilalți. Cred că noi, ceilalți, ne comportam și arătam atunci ca niște nătângi, dar fiind cu toții la fel de încuiați și stângaci nimeni nu băgase încă de seamă împrejurarea aceea.

Doctorul ne scruta cu prea mare băgare de seamă, pe care eu mi-o tălmăceam și ca o consecință a temerii lui că se putea afla la capătul drumului.

-Mi se face o mare nedreptate, domnilor!

Tăcerea noastră îl trimitea, fără tăgadă, într-o confuzie și mai mare, pentru că noi ne uitam fermecați la copilul ce se apropia de el, iar el încerca să ne tragă de limbă sau să afle ceva despre ce-o să pățească. Nici noi nu știam, dar în ceea ce mă privește nu puteam mișca un deget, nici eu, nici ceilalți. Cred că în clipele acelea se oprise și vântul, oricum dobitoacele din curte și din jur erau tăcute ca în burta mamei lor sau în ouăle din care veneau.

-Domnilor, vă solicit o minimă...

Max l-a atins pe undeva pe coaste, ca un soi de mângâiere în care mâna mai întârzie nițeluș, de parcă ar vrea să-ți aducă la cunoștință mai multe sau să te ajute să nu uiți prea lesne.
Atunci vântul și-a reluat jocul, frunzele și viața au repornit.
Domnul Schwartz s-a dus glonț spre coșarele din spatele nostru, unde văzuse că apăruse Samuel. Doctorul se îndreptă de spate în fața lui și își deschise mâinile să îl îmbrățișeze, amintindu-mi din nou de sculpturile din biserica mare. Dragul de el, ca un tată bun ce și-ar fi dorit să fie, era fără îndoială pregătit de ce urma să se petreacă. Samuel cel nou l-a crestat pe doctor la gât, ca pe porc, apoi l-a primit în brațe, așteptând să-și termine șuvoiul de sânge gâlgâind, ce șiroia odată cu viața pe care o adunase și o înțelesese ca un om înțelept.
Măicuța mea îmi spunea mereu că fiecare ins își alege bine drumul său, cerul de deasupra noastră doar îl mai scurtează sau îl mai întunecă după faptele fiecăruia. Nu sunt eu potrivit să judec viața domnului Schwartz, socotesc în schimb că a murit împăcat.
Maximilian se întorsese la nevasta colonelului și o ținea acum de mână așa cum o face orice copilaș de etatea lui, iar eu m-am bucurat, cred că toată lumea s-a bucurat, pentru că după mintea mea se petrecuse în dimineața aia prea multă scuturare a vieții noastre așa cum o știam până atunci.

Am luat-o pe Martha și am îngropat-o la șapte picioare sub pământ, în spatele coșarelor, după cum a cerut Samuel. Îngropăciunea a fost liniștită și liniștitoare.

Pe doctor l-a ridicat Indianul Jim ca să-l îngroape noaptea următoare în țintirimul evreilor din orașul mare, unde îi era locul. Abia apoi ne-am mai mirat puțin, când Samuel ne-a arătat hârtiile de deces, semnate și parafate de toți oficialii, inclusiv de șerif, pregătite de doctor de ceva timp, după cum se părea. Data decesului era exactă, doar că era trecut acolo deces din motive cardiace. Colonelul a fost de acord să îl înmormântăm ziua, în legea lui.

Cică evreii înmormântează mortul imediat după moarte, nu-l prea mai lasă să aștepte, cum se face la creștini, așa ne luminase Samuel, care a cerut să-l înmormântăm în aceeași zi. Cred că nici nu era nevoie să ne întrebe pe noi, oricum tot ce făcea părea parte a unui plan mult mai măreț și mai important. S-a apucat să recite o înșiruire de cuvinte și apoi l-a spălat pe doctor, împreună cu mine. L-a învelit într-o pânză albă de in pe care a luat-o de nu știu unde, pe care a numit-o parcă tachrichim.

Am făcut mai mult de trei ore până la țintirimul evreilor, cu căruța mare.

De data asta nu s-a mai mirat nimeni că groapa era deja săpată și se adunaseră mai mult de vreo zece duzini de inși

pe acolo, toți cam jerpelit îmbrăcați, deși păreau înstăriți. Aveau hainele rupte la revere și la încheieturile mânecilor, de parcă toată ziulica s-ar fi agățat prin copaci. M-au luminat că așa e obiceiul lor, să-și rupă hainele la înmormântare și m-am gândit din nou că am cam îmbătrânit de pomană.

M-am căznit să țin minte ce se întâmpla, pentru că nu mai văzusem așa obiceiuri și nici atâția ovrei la un loc. Unul dintre ei, cu un fular plin de ciucuri, cânta El Maleh Rachamim și Ztiduk Hadin. Cam asta a fost tot.

A, a mai fost totuși ceva. Nu știam că doctorul avea un frate. Insul cu fularul, care era un fel de preot de-al lor, adică rabin, era frate-său și la începutul înmormântării a fost foarte ceremonios cu Max, pe care l-a salutat cu o plecăciune. Nu era o plecăciune glumeață, de dragul unui copil reușit, ci mai degrabă un acord tacit, adică o înțelegere de pace nerostită. La sfârșitul înmormântării i-a mulțumit colonelului și lui Samuel și i-a mai făcut o plecăciune lui Max, de data asta ceva mai temător.

Da, exact așa a fost.

*

Se limpezea de vară, caii erau mai strălucitori, vacile, oile și caprele dădeau lapte cât pentru tot târgul, ne mai veniseră vreo nouă inși cu ziua la lucru, iar nevasta Indianului Jim părea a fi grea din nou și spera ca de data asta să o ducă la

bun sfârșit. Ne povestise că prima dată rămăsese grea pe când lucra la oraș și îl lepădase de la prea multă bătaie, dar eu tot o bănuiam că făcuse asta dinadins. De atunci nu se putea prinde bine de ea gravizenia și când se întâmpla o pierdea repede, o lepăda ca un blestem, de parcă fizicul ei ținea minte siluiala cea veche.

După înmormântarea doctorului Schwartz am mai avut parte de un motiv de mirare, anume faptul că Samuel cel nemort mânca, pentru că mai degrabă fără vreo temeinicie deosebită eu și aproape toți din curtea colonelului avusesem o bănuială că nemorții nu pot mânca. Ei bine, Samuel respira, mânca și tot restul ca orice ins obișnuit, așa să știți. Colonelul l-a tratat de atunci ca pe argat, așa că i-a dat și lui simbrie, calculată din seara în care l-a adus legat în curte.

Acoperișul reparat de Grimnir rezistase deja patru ierni și nimic nu părea a-i trăda temeinicia.

Ridicasem în plus doar încă o coșare, în care stăteau lucrătorii cei noi.

*

Chibzuiesc că e de înțeles să fiți curioși ce scria prin hârtiile aduse de băieți de la raidul din odaia lui Isac cocoșatul, eu știu că m-a cam ros, deși mă tot străduiam să-mi ascund și să-mi domolesc avântul de a întreba ce bazaconii or fi găsit pe acolo.

Pe Indianul Jim nu l-aș fi întrebat pentru că nu știa carte. Mă întrebam ce s-ar fi întâmplat totuși dacă l-aș fi întrebat pe Samuel despre asta. Mă miră încă și acum curiozitatea care m-a lovit, pentru că arareori îmi pierdeam cumpătul și răbdarea, iar curiozitatea asta care mă măcina era cel puțin nefirească mie și uite cum mă punea și mai tare pe gânduri.

*

Steve venise acasă cu familia fetei pe care avea de gând să o ia. Tatăl ei era șef la poștă, se trăgea dintr-o familie mai veche de francezi, iar maică-sa era singura odraslă a unor altfel de francezi, mai puțin francezi și un pic nemți, naiba să-i pieptene, dar se îmbogățiseră făcând dulciuri sau cam așa ceva, ciocolată. Colonelul a primit atunci multă ciocolată de-asta și, după cum îi era felul, ne-a dat fiecăruia să ne bucurăm și noi.

Mi-e greu să spun eu, așa neînsemnat cum mă simt și mă știu după ce am văzut atâtea, dacă magia ciocolatei nu avea de-a face cu vreo altă minune, dar fără tăgadă că era prea bună să mă pierd acum într-o înfățișare a ei de doar câteva cuvinte.

Cel mai tare mă umplea de desfătare să cuprind bucuria lui Max când a început să mănânce din toate tipurile de cofeturi și zaharicale, era dragul de el copilaș pe de-a-ntregul.

Spre marea noastră bucurie, colonelul a cucerit și familia fetei ăștia de care vă ziceam că avea de gând să o ia Steve,

așa că la scurtă vreme fata s-a mutat în casa mare, care s-a mai mărit cu două verande și o cameră.

*

Nevasta Indianului a lepădat din nou copilul.

A umblat candrie vreo săptămână, bietul Jim o tot pescuia de prin pădure, plină de frunze și hârșâită de ramurile și gătejele în care se agăța când bântuia pierdută de nebună.

Samuel și doamna Sounders o îngrijiseră bine, spre marele ei noroc, așa că fizicul ei a scăpat.

Mai adânc de atât, nu știu prea bine, decât că fătul ar fi fost o fetiță.

*

A trecut un an. A mai trecut un an peste acela.

După datinile știute bine de nevasta Indianului, care era creștină de prin Europa și o visa pe Martha fix când mai trecea un an de la moartea ei, noi făceam un fel de masă cu gânduri bune pentru sufletul ei. La masa de doi ani ne umplusem de gânduri bune și mai ales de aburii gândurilor. Băieții colonelului creșteau, unii erau bărbați de-a dreptul. Nevasta Indianului spusese că mese din astea cu gânduri bune, de pomenire, se țin până face mortul șapte ani, una pe an. Singura abatere de la regula asta a pomenirii era aceea că la noi nimeni nu zicea nimic despre Martha, doar, așa cum opinase colonelul, puteam spune un hai, să fie de sufletul

morților și cam atât, dar eu tot zic că era destul și așa, prea mult deranj oricum.

Indianul Jim m-a tras de-o parte în toiul mesei și m-a întrebat ce cred despre femeia cea nouă care venise ajutor în curte.

Uitasem să vă zic și de ea.

Steve o adusese cu el pe când se întorsese de la târgul de vite cu vreo lună în urmă sau mai bine și dormea muierea asta în odaia lui Samuel, pe care îl mutaseră cu ceilalți salahori, la coșare. Noi, lucrătorii vechi, nu ne prea băteam capul cu nou veniții decât să le explicăm ce au de treabă și să mai aruncăm câte un ochi după ei, să nu aibă obiceiuri urâte sau să umble cu furtișaguri. Pe Jim îl lovise interesul după femeia asta așa cum încă mă rodea și pe mine să pricep ce era prin hârtiile luate de la doctor, prin urmare îl înțelegeam.

Muierea era mai degrabă ceva chinezoaică sau corcită după înfățișare, dar nu vorbea ca gălbejiții, cum îi auzisem țipurind prin târg. Nu arăta nici ca cei din țara de foc, pe care îi văzusem pe vremea când fusesem năimit pe un vas de vânători de foci. Hainele ei erau foarte colorate și avea o sumedenie de cușme și potcapuri fistichii.

Samuel era la fel de interesat de femeia cea nouă ca și mine, adică nu-i spunea nimic și nici nu căuta să se afle în treabă cu ea. Când și-a luat lucrurile din camera în care locuise, pentru a-i face loc ei, aflase doar că se trage dintr-o familie

mare, iar toți ai ei se înecaseră pe drum spre țara nouă, cum zicea ea în limba stricată pe care o putea vorbi. Vaporul pe care îl luaseră să vină încoace se scufundase cu tot cu acareturile lor. Nici unul dintre noi nu cutezase să o întrebe ce învârtiseră ai ei, doar aveau bănuiala că ori erau foarte pârliți, ori dimpotrivă și prin urmare fugeau de ceva, cineva sau vreo nefăcută.

*

O puzderie de gânduri o rodeau pe muierea asta și oricine înțelegea asta din șoaptele ei amestecate vorbindu-și singură în fiecare dimineață și din privirea cam pierdută toată ziulica de lungă. M-am tot întrebat ceva timp cum era mai bine să îi zicem, fată sau femeie, pentru că din statura ei nu se înțelegea bine și nici după înfățișare. Judecând după lipsa de asprime a obrazului, mai că ziceai că e doar o copilă mai dezvoltată, dar privindu-i ochii alungiți nu te puteai împotrivi unei povești mult mai lungă pe care fiecare o citea cum îl tăia capul. Privirea ei era o poveste. Ochii ei erau deschiși și strălucitori ca pietrele colorate de râu în lumina soarelui de după ploaie.

Fără tăgadă că născuse mai multă curiozitate printre noi, pentru că apăruseră deja mai multe născoceli printre cei din curte, plăsmuite de fantezii diferite.

Avea totuși un companion nelipsit în ieșirile ei prin curte și împrejurimi, deși nu știu dacă e bine spus așa. E vorba de pipa ei, o lulea mare și țăpănoasă din lemn tare, scobit cu măiestrie. Rareori o vedeam cu ea aprinsă, doar o ținea mereu cu ea, de parcă ar fi fost legate întrucâtva sau aveau prea multe să-și povestească.

*

O altă împrejurare ne-a scos din preocuparea dată de viața fetei cu ochii mijiți, una plină de bucurie: nevasta lui Steve născu primul copil.

Pe băiat l-au botezat William, după vrerea lui Steve și a neveste-si. Colonelul era voios ca un cățel, iar simplul fapt că puiul de om îi purta numele întreg îi mai dăduse o pereche de mâini și picioare, robotind toată ziulica și nemaiștiind cum să se asigure că tot poporul din curte îi împărtășește împlinirea.

Am înțeles atunci cu toții rostul femeii cu ochii mijiți în curtea noastră, anume să stea dădacă copilului. Ar fi trebuit să ne ducă mintea de la început, judecând după burta lui Ellen, nevasta lui Steve, dar înfățișarea muierii se cerea cercetată mai mult, cel puțin după capul nostru.

Samuel ținea toate registrele colonelului, în care rânduia toate câte ni se adunau și mergea cu calculele săptămânal la el, ca să le iscălească sau să le schimbe, mai ales că Scottie

fusese mutat de vreun an bun la oraș și își făcuse acolo o turnătorie de argint, unde mai repara și ceasornice, tot soiul de roți și alte mecanici și mașinării.

Colonelul adusese din orașul cel mare un landou, adică o caleașcă micuță ca un cărucior, pe roți, în care îl plimbau pe micul Will.

Samuel ne-a luminat, pe mine și pe Indian, că dădaca cea nouă se numea Ingrid, din neamul Sapmi și venea de prin nordul Europei, de dincolo de marginea oceanului. Știa să cânte la tot felul de clopoței și zornăiele, spre mare plăcere a copilului, pe care îl plimba prin jur, împingând caleașca lui micuță, cu mers delicat, pisicesc, de parcă s-ar fi temut să nu deranjeze iarba, să nu mai zic de colbul potecilor și al drumeagului. Femeia asta adusese și mai multă lumină în curtea noastră, prin simplul fapt că prețuia fiecare colțișor de viață, fiecare suflet, dobitoc, frunză, surcel și mai ales pietrele.

Doar Max o iscodea cam prepuielnic pe femeia asta și tăcea într-un fel mai adânc atunci când se afla pe lângă ea, de parcă aveau alte socoteli.

*

Lui Sigmund îi dăduse maică-sa o șubrezime a sănătății pe care ceilalți nu o aveau, de aceea doctorii îl trimiseseră să trăiască la căldură, pe malul oceanului, unde putea să-și

mângâie bojocii cu mult soare și aer sărat. Venea pe acasă destul de rar, cam o singură dată pe an, pe când se pârguia vara și stătea vreo două săptămâni, rareori trei.

În anul acela a venit mai devreme, pe la mijlocul lui Florar. Nu a venit singur, ci însoțit de o femeie năltuță, cu ochii limpezi și verzi, frumoasă cum nu mai văzusem demult. Se numea Ida, iar neamul ei era tot din Europa, un neam de munteni așezați și liniștiți. Era dezghețată rău fata asta a lui și nu mi-a fost greu să pricep de ce Ziggie nu o lăsa nicio clipă din priviri. Se vedea limpede că o iubește ca pe lumina ochilor lui sau mai bine de atât. Femeia vorbea cu noi cu siguranța pe care ți-o dă o putere pe care știi că o ai, fără să fie nevoie să le spui asta și altora, căci toți ceilalți știu deja. Puterea asta a ei era blândă, niciunul din noi nu resimțea lângă ea nimicnicia adevărată a propriului hotar. Am înțeles de la ea că neamurile ei erau dogari, făceau roți, butoaie și putini, iar unul era chiar cioplitor pentru biserici. Ai ei plecaseră din țara lor din pricina schimbării cârmuitorilor cu unii străini, care le cam dădeau prilej de chin. Locurile ei de baștină semănau la nume cu capitala unui imperiu mare, cu Roma, dar lor nu le rămăsese de la romani decât limba.

Ida era grea și Sigmund nu a trebuit să fie rugat de ea de două ori să rămână mai mult la noi. Colonelul o plimba pe dealurile dimprejur, unde știam că toamna era blândă și

molatecă, iar peste zi soarele lenevea mai mult. La îndemnul ei a cumpărat trei dealuri lângă noi care dădeau mai larg spre miazăzi și repejor i-a făcut hatârul să planteze viță de vie pe toate văile alea însorite. Așa au intrat strugurii la noi în curte, fără vreun alai special, dar aduși de o fată magic de frumoasă și puternică.

În mai puțin de o duzină de zile s-a umplut curtea de lucrători, fiecare cu culoarea lui, iar Indianul Jim a fost numit un fel de vătaf peste ei. Trunchiurile de plantă din care ies strugurii cică se numesc butași și au fost aduși de colonel direct de la descărcarea unui vapor, la schimb cu trei cai de samar. Socotesc că strugurii ăștia or fi din ceva aur sau măcar argint, că n-ar fi dat ai noștri caii ăia fără un temei foarte serios.

Ida îl încântase pe Max altfel decât vraja pe care o aruncase pe Sigmund, pe colonel sau pe noi. Max vorbea rar, dar cu Ida povestea, ei știu ce, însă dincolo de cuvinte ei aveau mult mai mult și, spre mirarea noastră deplină, Max cânta.

Atunci eu am știut, cred că mai bine decât toți, că dacă Max cânta, atunci se schimba cu toată forța ordinea lucrurilor, greu de spus însă dacă în bine sau în rău. Era ca atunci când marea pleacă pentru totdeauna să lase locul scoicilor înfipte în scoarța pietrelor moi din malul devenit deal și nimeni nu știe dacă asta e mai bine sau mai rău, doar că altfel, definitiv.

Când cântecul lui era ca unul care te îmbia la joc se făcea soare, când îngâna a jale începea ploaia, jilavă și hrănitoare ca un șuvoi de sânge.

*

Odată cu adunătura proaspătă de la noi din curte a venit peste noi și nevoia de a le da merinde și adăpost, mai apoi trebuința de pază. Dincolo de oameni, strugurii chemau și ei rugă pentru ploaie sau soare, după caz. Suma bătăilor astea de cap suna în ochii noștri ca o fluturare de aripi, pentru că Ida și Max făceau totul să fie firesc și fără urmă de prefăcătorie, doar plin de miez.

Copilul s-a născut vara, la crăpatul zorilor, în luna lui Cuptor.

Sigmund s-a purtat nouă zile ca un netot lovit de strechea fericirii, noroc cu Samuel că a făcut toate hârtiile din vreme. Pe nou-născut avea să-l cheme Alin, din câte am înțeles după un neam de-al Idei, dar tare cred că Max nu era străin de toată întâmplarea alegerii numelui.

A venit mai apoi vremea să adăpostească bebelușul de ploaie, semn că frunzele ruginii vesteau pregătirea pentru fulgii de iarnă. Ida și-a luat bărbatul înapoi la căldura nisipului de la marginea oceanului cald, cu legământ că se vor întoarce când vor înverzi frunzele din nou.

Sigmund împrăștia atâta fericire de știam cu toții că putea trage caleașca lor singur și părea că lasă caii să-și facă treaba doar fiindcă era mizericordios cu ei.
Farmecul Idei și copilului Alin au rămas în urmă, lăsându-ne liniște și armonie, iar mai presus de dealurile cu joarde aliniate ostășește, ni l-au lăsat pe Max zâmbind.
Iarna aceea a trecut fără pic de stăruință din partea noastră, de parcă o mână în plus ne băga în traistă și ne tot ea ne ținea baierile pungii.
*
Primăvara cea nouă a venit, iar Max a împlinit șase ani.
În anul acela Ziggie și ai lui nu au mai venit la noi, din cauza unei chestii pe care Samuel a încercat să ne-o lămurească și a zugrăvit-o drept complicație a bojocilor cu sânge și tuse chinuitoare și a numit-o tuberculoză.
Boala asta se ia repede, așa că Ida și Alin, cu tot cu părinții ei, erau la pat de la începutul lui Frunzar. Pe la sfârșitul lui Cuptor o epistolă îl anunța pe colonel că fiul său este în stare foarte gravă și își cheamă degrabă părinții să îi mai vadă înainte de sfârșit. Micul Alin era și el pe ducă, deja.
Max, dragul de el, a ieșit în prima zi de Răpciune în prispa casei mari. Eu și Indianul pregăteam șareta colonelului să plece cu nevastă-sa la Ziggie. Cum îl priveam noi toți pe Maxie, ne-a lovit mărimea lui, de acolo din pragul ușilor. Era

oricum un copil foarte cărnos, dar se făcuse brusc nămilos, era o matahală care parcă ținea casa mare la subțioară. S-a urcat în șaretă lângă maică-sa, fără nicio vorbă, cum îi era felul, numai că acum tăcerea asta a lui ne apăsa prea tare și eu cel puțin îmi doream să se oprească.

M-a privit și a spus răspicat:

-Robert, tu mergi cu noi. Mergem la Ziggie.

Eram convins că în afară de pezevenchiul de Samuel nimeni nu îmi mai știe numele adevărat. Chiar și colonelul s-a mirat de spusele și hotărârea băiatului. Am legat doi cai de rezervă în spatele șaretei și unul de călărie pentru mine.

Drumul a fost scurt, am ajuns în mai puțin de două zile, dar tăcerea îmi găurea pieptul și mă scurgea spre pământ.

*

Casa lui Sigmund era aproape de malul oceanului, chiar pe nisip și avea foarte multe perdele și ferestre deschise. Mai toate ferestrele erau mai mari ca ușile noastre și parcă ne spuneau ceva, deschise cum erau, păreau nevorbite.

Ne-a întâmpinat tatăl Idei, un zdrahon cu privirea deschisă, dar destul de zvelt la trup. Se citea pe fața și ochii lui disperarea cioplită de ultimele luni de așteptare chinuită și alergare după doctori și spițeri.

Mama Idei se prăpădise cu câteva clipe înainte de sosirea noastră.

Ida era pământie, cu o înfățișare nefiresc de inegală, cu un obraz aprins și unul stins. Taică-su ne lămurise gâtuit că ea era atacată cel mai rău, iar cel mai puțin lovit încă era micul Alin.

Max îi cerceta atent, ca o pisică sau ca un leu de munte răbdător. Mă gândisem tot drumul că nu vine degeaba cu noi la frate-său, sigur mai face vreo vrajă de-aia salvatoare pe care le mai văzusem la el.

Ida se îmbolnăvise de ftizie de la o ofticoasă care stătuse dădacă la ei vreo două luni, apoi Sigmund și bebelușul Alin, iar la scurtă vreme bunicul Alin. Întregii familii i se făcuse un hatâr probabil foarte bine plătit să nu fie băgați la carantină, unde îi închideau ca să nu dea molima mai departe. Colonelul se chinuia să pară țanțoș, dar se lăsase deja de umeri după primul ceas. Servitorii plecaseră și ei de mult, părăsind izvorul bolii, al morții. Socotesc că nu mi s-ar fi părut o casă exagerat de mare dacă ar mai fi fost ceva suflete prin ea, dar cei patru muribunzi păreau a se micșora în dauna camerelor mari, care în loc să-i aerisească, de data asta pare-se că îi striveau.

*

A doua zi după ce ne-am instalat la casa lui Ziggie, ajutorul de șerif și doi tipi de la poliția statală au adus un ordin de carantină, pe care l-au lipit de poarta mare. Colonelul s-a dus

să vorbească cu ei, dar a fost amenințat că nu are voie să se apropie de poartă, iar dacă încercăm să plecăm se consideră evadare sau cam așa ceva și o să ne împuște.

Domnul Sounders s-a întors la noi, după ce a dat din mână cu lehamitea unuia care văzuse prostia oamenilor în toate felurile.

-Juma-de-Față, adu-l pe Samuel, să ne doftoricească. Pleci la noapte, prin spatele grădinii și îți cumperi un cal de galop. În trei zile ar fi cazul să fiți înapoi, să ne facem bine, nu?

Nici nu era nevoie să dau din cap, aș fi plecat chiar atunci, dacă nu mă oprea.

-Vreau să fii atent, foarte atent, să ajungi bine acasă și să ni-l aduci bine pe puiul de doctor.

Se uita cu tristețe la castronul cu struguri albi și sângerii de pe masa ovală.

Maxie a gustat un bob roșu, apoi unul alb. S-a tras într-un colț de cameră și a mâncat, pe îndelete, un ciorchine dolofan, iar cum mesteca alene boabele, parcă le sugea de vlagă mai întâi, apoi le trăgea viitorul, aromele vinului ce ar fi fost.

Tatăl Idei se apropie de el, nu prea mult, din grijă pentru un copil. Îi arătă un bob destul de mititel, roșu negricios:

-Zinfandel. Italienii îi spun Primitivo. Numele de Zinfandel vine de la alt tip de strugure, botezat de teutonii care făceau vin, dar ăla era alb.

Max se luminase privind boabele de struguri.

-Ești un om bun, Alin, se auzi deslușit vocea nerostită din jurul lui Max, pe care cu toții o socoteam atunci firească.

Nevasta colonelului era vânătă la față de jale. Ceva din ea aluneca, prea mult pentru a rămâne zdravănă, dar îndestulător pentru a vorbi cu lumea noastră. Pruncul Alin se agăța de marginile pătuțului, peste care vălureau perdele ușoare ca niște năluci. Nu mă mai simțeam așa de când fumasem câteva pipe chanupa cu siouxie care mă luaseră la ei când rămăsesem pe drumuri.

Lumile se amestecau în casă atunci și nu știam dacă aveam vreun temei de bucurie, groază sau de prăpădire.

Strugurii rupți de Maxie se întregeau încet, apoi tot cuprinsul porțelanului în care stăteau ciorchinii fu cuprins de o pojarniță care îi ardea fără flacără. Boabele își pierdeau culoarea și în loc să se usuce erau tot mai verzi, până s-au prefăcut iar în mâțișorii de zgârciuri cu care se atârnau peste tot. Firele verzi se umpleau de perișori mititei, care pe urmă se pufoșeau și păreau picioare de tarantulă. Chiar erau picioare de tarantulă, multe, multe picioruțe, care se uneau și se făceau o blăniță de cățel.

L-aș fi mângâiat, era ca puiul de lup care se aciuase la noi când mai trăia Grimnir. Abia atunci am realizat că nici nu știu cine a alungat puiul ăla de lup de la noi din coteț.

-Măi să fie, m-am trezit minunându-mă, este chiar puiul de lup al lui Grimnir!

Colonelul scoase pe jumătate pistolul. Mă simțeam dator să fac și eu la fel și m-am dus după Winchester, pe care îl lăsasem la oblâncul calului. Calul avea colți de focă și susura ca un șarpe, mare cât o zi de post. S-a rostogolit și a zgâlțâit poarta de la intrare în curte, care a fluierat scurt, ca după un câine. Din casă a sărit, direct prin ferestrele deschise spre poarta mare, lupul sur, care s-a întregit după ce i-au ajuns la loc toate bucățile strecurate pe unde găsise loc de strecurat. Se făcuse cât copacul din fața mea, în care atârnau acum, ca sperietorile de ciori, bucăți-bucăți de perdele rupte de bucățile de lup care se îngrămădiseră afară din casă. Am pus mâna pe pușcă, dar greșisem din nou, era un toiag, care se ascuțea singur în vârf și a început să se umfle, născând cu scremete o sabie mare, ce putea fi la fel de bine topor sau o bardă, care începu să lovească de capul ei și fără niciun ajutor la rădăcina copacului ce devenea din ce în ce mai posac.

Porțelanul în care stătuseră strugurii era pictat de moșii din țara lui Alin cel bătrân și lumina așa de tare din casă, de mă orbea pe mine afară.

Când am deschis ochii Max privea lupul de dincolo de porțelanul pe care îl ținea în mână care se făcuse un scut de

lemn, colorat și rotund. Nu-mi trăznise nicio clipă prin cap că tipsia aia mai putea face altceva decât să coloreze masa din cameră. Sabia se opri din lucrarea ei și se întinse parcă să se odihnească, iar pomul șubrezit îi mulțumi că l-a cruțat. Max o culese de pe iarbă și când o apucă îl văzui tare fercheș, un domnișor educat, cu haine de-ălea de capitală, cu pantofi de mers la fripturi simandicoase. Sabia era acum o furculiță lustruită, prin care se oglindea o altă lume, cu munți așezați în jurul unor coline înghețate și o intrare cu o poartă strălucitoare, ca de aur. Era hărmălaie mare dincolo de oglinda dinților de furculiță. Larma de dincolo de luciu a încetat când Max a înfipt furculița în cerul gurii lupului, care se căznea și el să înghită stelele care erau lipite pe acolo. Curgea sângele din lup, șuvoaie frumos mirositoare, de vin bun. Când s-a terminat totul, dihania era un bob roșu de strugure, pe care băiețelul Max l-a luat în casă, să i-l ofere pruncului Alin, să îl mănânce.

Max ajunse în fața patului și dădu roada lui Alin.

Puse furculița pe podea și crescu la loc Winchesterul meu.

Maxie se întoarse spre noi, începând din nou să crească și se sprijini amețit de mobila din cale.

Băiatul se aplecă peste un scaun, care se tânguia sub povara măririi lui Max și era de înțeles, că băiatul creștea așa de

mult de parcă se dospea. Se auzi un icnet din toți rărunchii lui, iar casa începu să scârțâie odată cu el.

-Bietul de el, strigă Ziggie, opriți-l, vă rog!

Max începu să borască, curgea din el ca din căldare, lepădând sâmburi de poame, frunzulițe, mai apoi pământ și o insectă mare, cu o coadă ascuțită. Știam că așa trebuia să arate un scorpion, îmi spusese un felcer pe vasul de vânători. Era mult mai mare ca un carcalete de lemn. Târâtoarea asta și-a făcut loc imediat în patul pruncului Alin și l-a cuprins, având grijă de el.

Casa s-a micșorat tocmai bine și tocmai la timp, apoi s-a pornit să cânte ceva, pornind cu un murmur susurat, când vaiet, când vuiet, apoi cu corzi de ghitară și un fel de orgă de biserică. Ceva cânta la casă, așa cum se cântă la o unealtă sau la un suflet. În jur cântau cu toții, cântam în legea noastră și era frumos.

Pământul și frunzele date afară de Max miroseau a primăvară și a viață.

Casa a răsuflat ușurată.

*

Se crăpa de zi.

Soarele se ridica din ocean, unde se răcorise cum se cuvine în somnul nopții.

Nu mă mai întrebam nimic. Nu mă mai putea ademeni nimic. Acum era bine, liniște. Le văzusem în sfârșit pe toate și fusesem o parte din ele. Patima, uimirea, neștiutele erau una singură, dezvelite limpede.

Plăsmuirile oricui nu ar fi găsit putința de a ajunge la zvârcolirea vieților pe cale să se așeze în rândul vieții celei mari, a lumii.

Primul care s-a ridicat înzdrăvenit a fost pruncul, apoi Ida, care l-a ridicat pe Sigmund ca pe o comoară și l-a îmbrățișat cu patima pe care doar cei ce gustă un pic din moartea lor o pot da.

La poartă erau două țestoase cu centuri de pistol și insignă. Bănuiesc că nu ne puteau ajunge și nici întoarce din drum.

Bătrânul Alin a înhămat caii și duși am fost. Drumul acasă a fost o joacă, nu mă întrebați cât a durat, că nici nu am apucat să clipesc.

Am dormit cu toții trei zile întregi, fără remușcări, doar vise după măsura și nebunia fiecăruia.

*

Toate joardele de viță muriseră într-o singură zi, ca arse în foc, lucrătorii erau speriați și vorbeau de fantome și vieți legate. Indianul Jim îi cam tăvălise nițeluș când îi descususe de pricina prăpădirii plantelor.

Colonelul a ieșit în a treia zi și le-a spus oamenilor lui adunați ca la priveghi că va cumpăra toate dealurile din jur și punem joarde noi pe toți, după ce ardem putreziciunile moarte, așa că o să avem toate soiurile pe care le socotește potrivite domnul Alin, care va fi liber să facă ce poftește cu roadele alea și îi mulțumește că ne ajută.

-Indianul Jim va fi vătaf, oricine se va abate de la dorința maestrului Alin se va izbi de cuvântul Indianului Jim, iar el nu prea vorbește...

S-au apucat de treabă.

Au venit joardele, butașii. Au umplut dealurile.

Au venit încă două duzini de lucrători și odată cu ei toate datinile și deprinderile lor, cu bune și rele, cu smerenie sau patimă.

Nevasta Indianului era pe jar. Toate muierile astea noi se dădeau cu nădejde la bărbatul ei, spre desfătarea lui.

După două luni grele de muncă, Jim gustase bărbătește din mai toate ispitele puse în calea lui, ca un războinic neaoș. A fumat, s-a afumat, a gustat, s-a bucurat și își dorea mai mult, mereu mai mult, cât mai mult și cât mai des.

-Lasă-mă, femeie, îi spuse din nou nevesti-sii.

-Te las, nenorocitule, te las.

Și l-a lăsat, iar Indianul Jim s-a scurs, fără a mai avea de ce se ține.

*

Umbletul lui Jim a fost voiajul vieții lui, așa zicea.

-Mi-e rușine să îți mărturisesc, așa zicea.

-Bine, Jim, îi spusesem și eu, cu gândul că oricum nu e de vreun ajutor să-l mai scurm și eu, că oricum avea bietul de el capul prea greu și încurcat.

*

Găsesc că viața omului e ca un ghem de-ăla amestecat de nojițe puse cap la cap între ele. Unele nojițe sunt mai lungi, altele mai scurte, unele mai trainice, alte mai șubrede, dar pentru a face o viață de om e musai să fie legate între ele cu noduri sănătoase. Dacă tot chibzuim așa, ca să înțelegi viața unuia mai întortocheat, e musai din nou să descâlcești ghemul ăsta amestecat plecând cu grijă dintr-o parte și întinzând în tihnă fiecare nojiță până dai de celălalt capăt. Vei găsi pesemne multe noduri și poate că adesea te vei minuna cum de au ținut noduri așa costelive și nojițe atât de sfrijite. Așa ne putem dumiri că viața noastră nu e totdeauna doar a noastră, multe piedici, dar și proptele vin de mai departe, de dincolo de ghemul ăsta.

*

Jim rămăsese de la vreo cinci anișori de izbeliște, când fusese spre norocul lui primit de niște indieni irochezi și l-au crescut până a crescut destul de mult să facă mai multe rele

decât îi puteau înghiți. Jim mi-a povestit că plăcerea lui a mai mare era să se abțiguiască bine și să se încaiere cu cine prindea, de cele mai multe ori din senin și mai mereu ieșea scărmănat bine, că nu era mare scofală de capul lui.

-Pe la vreo șaișpe sau șaptișpe ani se milostivise de mine Mag cea chioară și m-a luat pe lângă bordel și cârciumă, să ajut la rânit și să servesc la mese. Îmi luam câte o ciomăgeală bună aproape în fiecare zi, dacă nu de la Mag, atunci de la vreun mușteriu supărat pe negri, ofta Jim dând din cap cu silă.

-Taci, Jim, nu te mai amărî de pomană, zicea nevastă-sa.

-Indienii mă luaseră după ce murise tăicuța și am fugit de la fermă, că sclavii au fost mereu vânați ca animalele cele mai bicisnice.

Da, Jim era negru ca noaptea, n-am apucat să vă zic, dar acum era un zdrahon de bărbat, l-a călit munca la fermă după ce l-a adus nevasta colonelului de la Mag. Oamenii se deprinseseră să îl strige Indianul Jim și era fără dubiu că și lui îi convenea. Era mai bine să ți se zică așa decât cioară sau alte alea.

V-am povestit puțin de el pentru că e prietenul meu și mi-a fost mereu aproape și mi-a ținut partea, chiar și când nu prea meritam.

*

Indianul Jim a dispărut în iarna următoare, pe nepusă masă. Nevastă-sa era supărată că iar se încurcase cu lucrătorii cei noi la pierdere de vreme, că nu prea era de muncă iarna și așa își face omul de lucru când îl mănâncă pe undeva.

Fugiseră mai întâi doi dintre argații cei noi, după ce furaseră simbriile a încă vreo cinci inși, iar la două zile a dispărut și Jim cu alți trei, un băiat și două muieri. Una din muieri era o țigancă focoasă rău, tremura carnea pe tine doar când te privea. Te sfredelea și te întorcea pe dos din două ocheade, de nu mai știai cum să o dai cu spatele de pământ mai repede. Cealaltă muiere era muierea băiatului dispărut odată cu Jim, ea era pe jumate neagră, el indian sau corcit. Femeia asta făcea niște drăcii de fierturi care ori te înzdrăveneau, ori te lua capul și te târa în neguri din altă lume.

*

35. Cifrele se deslușeau clar pe zăpada așternută în fața casei mari, în spatele copacului.

Am înțeles la scurtă vreme însemnătatea lor. Pesemne că era vorba de trei fete și cinci băieți.

Stan a adus acasă o fată subțirică, care avea doar mamă. Veniseră și ei, tot pe ocean, din alt continent, care nu era Europa, era mai mare și mereu încălzit de soare. Cică India, de unde se trăgeau ei, era o țară mai mare ca a noastră, așa zicea Sari, fata asta delicată și colorată altfel decât negrii

noștri și indienii de la noi. Culoarea ei îmi amintea foarte tare de cafeaua pe care o bea dimineața Ingrid, cu mult lapte gras. M-am minunat și eu, ca ceilalți, că țara asta, India, așa de mare, era totuși prea mică pentru a o ține și pe Sari și ai ei, de au ajuns să calce oceanul și să se căznească prin străini.

-Tata a fost dresor de circ, aveam urși, lei, tigri și maimuțe, dar au fost aruncate de furtună peste marginea vaporului cu care am venit, iar tata și-a urmat copiii necuvântători fără voia lui. Căpitanul a vrut să-l imobilizeze pentru că făcea scandal și s-a terminat prost pentru tata.

Hainele ei erau și mai colorate decât ale lui Ingrid, dar măcar nici ea, nici maică-sa nu fumau pipă, cum făcea zăluda de sapmi, care avea grijă de micul Will ca de viața ei.

Ne-am luminat repede cum o găsise Stan pe Sari. Soarta nu se jucase de data asta, ci luase lucrurile în serios. Fata asta, Sari, ținea la Stan ca la toți zeii ei adunați la un loc și credeți-mă că în credința ei erau o grămadă, cohorte de zei. Povestea lor începuse ca orice poveste de pe la noi, la porțile pământului. Rămase singure în port, maică-sa și cu ea, erau oarecum în căutare de adăpost până să se dezmeticească, iar Sari văzuse unul din caii lui Stan scoși la vânzare, un cal de șa, frumos ca o dimineață de vară, dar rău și puternic, că tocmai trăgea să rupă sforile cu care era legat și pusese deja la pământ doi dintre argați.

-Am văzut-o venind spre turbatul de cal taman când cumpăneam să-l mătrășesc sau nu. Băieții erau tăvăliți rău, unuia îi spărsese coșul pieptului și cum am zărit-o mi-am zis că o să mai am o belea în ziua aia cu o străină omorâtă de calul nostru, așa că m-am grăbit să iau carabina. Când am pus-o la ochi, minune! Ființa asta de aici binecuvântată mângâia bostanul smintitului de cal de parcă dezmierda un copilaș și calul stătea cumințel cum n-am văzut în viața mea. Sari îl ținea de mână pe Stan în timp ce omul ei povestea.

Nevasta colonelului era fermecată de nurorile ei, se mai tăinuia din timp în timp cu Ingrid, pe când plimbau copiii și îi zicea că așa noroc pe capul ei o coplește.

Colonelul era voios ca un cățel pus pe joacă sau ca un mânz mai mărișor.

Nu era zi binecuvântată de sus să nu îi vezi pe toți bucuroși. Fata asta caldă adusese soarele Indiei printre noi chiar în toiul iernii.

Maximilian și el avea tovarăși de joacă, nu glumă. Ida, Sari, Ingrid, Ellen erau asociatele lui în tras cu sania mare cu patru cai, făurit tot soiul de dihănii din omăt și războaie cu bulgări de zăpadă cât era ziulica de lungă și până se însera de tot.

Avea un loc favorit, dealul cel mare din spatele pădurii, unde se găsea o pârtie mare de vreo cinci sute de picioare pe care izbutea să se dea cu scândurile făcute de Ingrid.

*

Prin a doua jumătate a lui Făurar, într-o singură zi, s-au petrecut trei lucruri ceva mai ieșite din obișnuința iernii.

Primele două au ridicat voioșia colonelului la așa culme, că l-am văzut trăgându-i cu sania pe Will, Alin și Max ca un cal de galop vreo trei ceasuri: Ida și Sari le mărturisiseră celor din casa mare la masa de dimineață că sunt grele, spre marea desfătare a tuturor. Mama lui Sari stătea încă în aceeași cameră cu Ingrid, spre marea nemulțumire a lui Stan și colonelului, care tot trăgeau de ea să stea în casa mare. Sigmund își desenase deja un loc de casă la o sută de picioare de cea mare, unde urma să stea cu socrul lui. După vestea cea nouă, pesemne că planul lui de casă mai adăugase o odaie nouă.

Al treilea fapt a fost cu totul și cu totul neașteptat. Pe la amiază, pe când Max se dădea pe alunecuș cu scândurile făurite de Ingrid, a găsit în spatele stâncilor din coama dealului un strigoi, amintirea posomorâtă a celui ce fusese pentru noi Indianul Jim. Era cu Steve și cu micul Will, Ingrid, Stan și Sari.

Steve și Stan avuseseră dintotdeauna un mare respect pentru Jim și încredere pe măsură, că îi purtase pe toți în brațe când erau mititei și îi ștersese la fund, ca și mine de altfel. Nevasta lui Jim fusese pentru băieți ca o a doua mamă, iar nevasta

colonelului se bizuia pe ea în toate împrejurările neprecupețit.

Steve l-a adus pe Jim direct la mine și la Samuel, că noi ciopleam împreună un scrânciob mai lat, să aibă copiii când o veni primăvara. Samuel a oftat lung când a dat la o parte haina lui Steve cu care era înfășurat Indianul. Simțeam o povară cumplită să îmi văd prietenul în halul ăla, costeliv, bubos, răpciugos și boțit ca vai de mama lui.

-A fost sfâșiat de un animal, pare o gheară de urs, dar nu aveam știre că sunt urși pe aici.

-E nevoie de apă caldă, fețe, alcool și multă șansă, domnilor.

Ingrid îi urmă indicațiile lui Samuel și veni cu toate cele cerute, iar la scurtă vreme cu niște zeamă clară de supă pe care o făcea ea pentru copii.

*

Trei săptămâni și mai bine a bolit Indianul. Nevastă-sa și Samuel nu s-au dezlipit de la căpătâiul lui până nu a reușit să îngaime două vorbe:

-M-am întors?

Abia atunci l-a lăsat Samuel în grija noastră.

Pe la începutul lunii lui frunzar Jim se înzdrăvenise destul de bine cât să deretice nițel prin jur și să mai facă una-alta prin casă. Se ferea să meargă pe afară, dar nu spunea ce îl ține între pereții casei.

Eu și nevastă-sa bănuiam că i-o fi rușine de ceilalți și îl tot băteam la cap că toți ținem la el și că ne bucurăm că s-a întors.

*

-Juma-de-Față, băiete, a fost voiajul vieții mele, începu Jim. Bunul meu din partea lui tătuca era holtei după ce i se prăpădise soața și tata atunci pleca din continentul celălalt. Burii care îl luaseră să îl vândă îl prețuiau mai mult ca pe alții, că știa limbile albilor din jur, nu numai pe a lor, dar chiar și pe a blestemaților de francezi zăluzi care îi siluiseră muierea, pe mămica, până și-a luat singurică zilele.

Jim se născuse cu trei luni înainte să îi urce pe vaporul ăla și adormea în mișcarea valurilor. Burii îl lăsaseră pe taică-său lui Jim să își țină copilul la el dintr-o pornire de omenie nemaivăzută, bașca îi mai dădeau permisiunea să mai iasă din burta întunecată a calei și să lase copilul să fie văzut de soare și aerul sărat. Pe Jim îl alăpta o negresă din neamul Ndebele, care își pierduse copilul la o lună după ce îi dăduse viață.

Patru ani a stat Jim cu tac-su și cu femeia asta care îl luase aproape de sufletul ei. Fuseseră cumpărați de un doctor din capitală, care ținea o femeie mult mai tânără ca el. Când l-a găsit pe tac-su lui Jim muncind la femeia asta de-i scosese limba ca la capră, doctorul l-a mierlit și pe el și pe ceilalți

zece sclavi de acolo. Jim a avut noroc că era mărunțel și s-a ascuns sub o copaie aruncată prin ogradă. Două zile a auzit-o pe nevasta doctorului scâncind, iar când în sfârșit i s-a curmat jalea, și-a luat zilele și doctorul. Jim a luat bucăți de argintărie din casă și a fugit din oraș, dar socoteala lui a fost cam slabă, că l-a prins ajutorul de șerif și a zis la judecata aia a albilor că poate el i-a omorât pe ceilalți, chiar dacă nu avea etatea asumată unui criminal.

-Norocul meu a fost judecătorul, un om bun, care mi-a dat drumul și mi-a dat destule parale să ajung la orfelinat, unde mă trimitea el cu o epistolă. L-am găsit pe judecătorul ăla la ceva timp, așa să știi, era doctorul Schwartz. Pe atunci aveam și mai puțină minte ca acu, așa că am luat paralele și dus am fost. M-au găsit irochezii care m-au crescut dup-aia, eram jecmănit, ciomăgit și siluit de doi nevolnici și legat de un trunchi.

Jim a fost împins mai apoi de soarta lui în curtea noastră, înaintea mea, după cum v-am spus.

Fierturile pe care le înghițise de la țicnita aia îl schimbaseră zdravăn și îl pârlise binișor la creier, chiar și la câteva luni după ce s-a mai înzdrăvenit la corp era încă destul de candriu, doar că aluneca în altă lume tot mai rar.

-Când am fugit de acasă cu prăjiții ăia la cap, îmi spunea Jim, am zis că tot ce vreau e să îmi dea ciuperci sau zeamă de-aia de-a lor și ierburi arse.

-Jim, te înțeleg.

-Omule, lasă-mă să-ți zic tot. După ce am plecat, am fost cu ei pe o blană mare de urs alb care se tot plimba prin nori și pe deasupra tuturor. Când a căzut purtată de vânt pe pământ s-a scufundat așa mult, că nu mai vedeam nici măcar cerul, era întuneric beznă și frig rău, omule. Dup-aia s-a făcut cald, că dădusem pe acolo de focul iadului și l-am zărit pe tăicuța, îl vânduseră niște albi din rai, cu aripi mari și pline de catarame și lame în loc de pene, adevăr îți zic. Se zbuciuma bietul și se măcina ca un câine schingiuit în lanț, mă căuta, mă striga wam nyana, wam nyana, adică fiul meu, fiul meu în limba lui, xhosa, dar eu socotesc că mai bine ar fi vorbit tot afrikaans, că toți din jurul lui erau albi.

Jim era serios și asta mă înspăimânta cel mai tare, nu visul lui.

-Eu tot căutam o cale să-l trag de-acolo și să-i mai ostoiesc năpasta, mi-am zis că pot măcar să-l strig, dar toate păsările alea de la subțioara albilor ce făceau pe paznicii îmi retezau limba imediat ce căscam botul și nu apucam să cresc alta la loc că țac! venea alta și mă lua la mestecat. Am căutat niște pietre să le zvâr în el și să mă observe. Erau multe pietre în

fața mea, chiar sub picioarele mele, așa că m-am tras nițel într-o parte să iau pietrele de sub tălpi, dar atunci altă porcărie, pietrele erau mai speriate ca orice și se ascundeau sub călcâiele mele de frica aerului uscat, că cică se crăpau. Am prins-o pe una cu meșteșug între degetele de la picioare și am ridicat-o să-l nimeresc pe taica, iar atunci s-a făcut o nestemată și au năvălit peste mine o sumedenie de inși să mi-o ia. Unul dintre ei a înghițit-o și i-am zis că era pentru taica al meu, iar el mi-a zis că să facă bine tac-tu să-și caute piatra lui, bă. Taica nu se mai vedea, nici nu mai eram sigur cum arăta.

Au apărut atunci treptele de gheață ale uitării, care erau, după spusele lui Jim, așa de alunecoase că toți cădeau pe ele și când se dădeau cu țeasta de colțurile alea săreau gânduri și amintiri în toate colțurile, apoi amintirile fugeau speriate și se adăposteau în unghere îngrămădite, strâmte, mereu îngustate de venirea altor amintiri, a altora și altora, până începeau să moară de singurătate dacă nu mai era nimeni să le pomenească.

-Eu am ales să nu urc scările uitării, mi-am chemat amintirile și le-am lăsat să zboare slobode până s-au întrupat după voința lor, unele în păsări, altele în fluturi și au privit din înalt tavanul pământului din adânc. Am aprins pădurea seacă de păreri ca să îmi încălzesc păsările și toate celelalte

zburătoare, până s-au încălzit prea tare și au intrat în sloiurile din jur să se răcorească. Eram în fața mării înghețate și nu mai puteam face nicio canoe, că terminasem tot lemnul pe foc. Am strâns fumul focului și l-am lăsat să cheme înaripatele la mine. Mă copleșiseră amintirile răcorite și le-am dat voie să se prefacă în pești de oțel, care se înfigeau din mine în oglinzile ghețurilor și mă preumblau cu mii de picioare, mai mici sau mai mari, câte unul pentru fiecare amintire. Așa am trecut atunci marea-de-gheață cu tăcerea peștilor. Tăcerea surdă a aducerilor-aminte se încovriga pe malul celălalt, care se ridica ca un capac de oală ce fierbe. Malul s-a încălzit sub forța gândurilor de bucătăreală, în vreme ce oala de sub el se înfoia și sâsâia într-o limbă a tablourilor, limba amintirilor fără glas, doar culori și miros.
Jim se oprise din poveste și transpira gheață, tremurând. Nu știam dacă dârdâia sau se înfiorase înrâurit de mintea lui cutreierând. Până să bag eu de seamă, pusese mâna pe un tăciune aprins din focul vetrei, pe care îl îngheță cu răsuflarea din palmele lui deschise spre coș. Coșul se ridică și se îndoi spre casă, trecu prin acoperiș și se înfipse în lutul de sub noi. Prin coș treceau moșii și strămoșii lui Jim, să se încălzească la focul vetrei. Pe măsură ce ajungeau la foc, se linișteau și ne mulțumeau, apoi se destrămau în aripi foarte variate între ele, care ne răcoreau și pe noi, întrucât eram pe

malul oceanului lui Jim și era foarte cald, cu soarele pe culmea coșului nostru, care se întindea lângă un deal care râdea struguri.

Max asista la destrămarea neamurilor și cunoscuților lui Jim și plânse tinerețea și viața scursă printre pietrele podelei pe care se spărsese ulciorul amintirilor, plin cu must.

Se apropie de noi cu liniștea ce-l înconjura mereu, atinse pântecul sterp al nevestei Indianului și o împinse în casă pe țiganca după care fugise Jim, care născu în fața vetrei un băiețel ce îi luase ei toată viața păstrată doar pentru acea clipă. De dincolo de oceanul lunecos al amintirilor se auzea cum oftează mama dusă și uitată de chiar zămislirea ei.

Țiganca cea frumoasă, mama uitată, ținea dintr-o dată în brațe în lumea de acolo copilul avortat cu fusul de tors lână de nevasta Indianului pe când lucrase la Mag cea chioară, același fus cu care o lăsase Jim fără un ochi pe hârcă pe când îi făcuse plata de carne pângărită, ca să-i dea ce a primit. E bine să te hotărăști când ceri ceva, eu zic că tot ce zgândări te poate mușca.

Amintirile lui Jim se adunaseră în zămislirea fiului lui. Se auzea bucuria neamului care era să se piardă, cu mângâierea unei noi păsuiri a uitării.

*

Pe copil l-a botezat colonelul, dar știam cu toții că adevăratul părinte ceresc era Max, care i-a dat un nume potrivit credinței noi a lui Jim și i-a zis Lazarus, după cel ce se ridică din morți.

După ce a mai crescut puțin, noi i-am zis cu drag Lizzie, pentru că se strecura peste tot, inclusiv pe sub pielea omului.

*

Ingrid mă întrebase de ce pe ea nu o vrea nimeni și dacă eu nu o văd cam urâțică.

-Nu există femei urâte, de vină este sărăcia cuvintelor, Ingrid.

-A, zici că de vină e imaginația.

-Zic doar că uneori e bine să-ți dai osteneala să vezi un pic mai mult decât te lasă ochii și să nu te lași prea mult purtat de judecățile altora.

Am iubit-o de trei ori în noaptea aia pe femeiușca cu ochii alungiți, colorați și sclipitori pe sub fumul pipei ei nelipsite. M-a învățat să o sărut cu nasul și să mă bucur de mirosul pielii ei, de textura fină de sub urechile ei micuțe. Am iubit-o de trei ori și noaptea ce a urmat și următoarea la fel. Aș mai iubi-o și acum, după un car de ani scurși peste noi de atunci. Pentru că inima unui om cred că nu se poate rupe, ci doar împărți cu drag, mi-am cam lăsat-o pe a mea la ea, să mă aștepte acolo, până mă întregesc cu ea.

Încă vreo cinci ani ce au urmat întoarcerii lui Jim toată curtea era ocupată de creșterea copiilor. Uitasem să vă povestesc că Sigmund și Ida au avut o fetiță, pe care au numit-o Iza, ca pe străbunica ei, care știa să facă un fel de whisky din prune sau struguri, numit țuică în țara de unde veneau ei. Iza i-a cucerit toată atenția lui Max pentru cel puțin zece ani, până la plecarea lui, dar el îi mai scria și după aceea, doar ei. Îi purta de grijă micuței cu un fel de îngrijorare pe care nu numai că nu o înțelegeam, dar tocmai pentru că nu-i prea stătea în fire să se frământe dintr-o pricină sau alta, ne speria.

Sari făcuse un băiețel, iar spre bucuria colosală a lui Stan, a mai născut încă unul, tot băiat, la mai puțin de un an și jumătate distanță de primul. Pe primul l-au numit Brad, pomul vieții, pentru că maică-sii i s-a rupt apa fix sub copacul cel mare, ăla în care atârnase Grimnir și care vuia sau cânta după cum îl mângâia vântul. Mezinul se numea Darrin, pentru că, așa cum recunoscuse Stan cu o figură ușor încurcată și roșind, fusese zămislit pe culmea dealului din spatele pădurii.

*

Se făcuseră vreo cinci ani de la istoriile acelea.

După ce s-a prăpădit Ingrid eu mă gândisem că locul meu s-a ocupat pe lumea asta și unul nou era liber dincolo, unde eram cerut și așteptat.

Îmi trimiseseră semn ai mei, pe care îi cam uitasem în povestea asta. Mi-e tare greu să recunosc asta, dar în fiecare an se naște un model nou de om și în fiecare clipă se duce unul care credea că lumea se învârtește în jurul lui.

O jeleam pe Ingrid nu cu sufletul, ci cu toată suflarea mea, cu neamul meu și cu luleaua ei nenorocită pe care uitasem să i-o zvâr în groapă. Eram prea martalog să i-o duc pe femeia asta minunată acasă măicuței mele și să îi zic ce mă gândeam eu că e cazul să spui când vii acasă cu fata ta. Maica ar fi găsit cu cale să îi spună ceva fără cuvinte, cu inimă și culoare, în felul ei, pentru că simțea femeile, știu asta. Eu mă tot căzneam să o jelesc cu un bocet cât mai potrivit.

-Cu ce am greșit să-mi pierd lumina ochilor găsită la bătrânețe?

Ceva îmi dădea ghes să mă înfurii, altceva îmi șoptea că sunt norocos pentru ce am avut.

Max, dragul de el, mi-a adus perna colorată a ei, lăsată la micul Will, care crescuse în ăștia cinci ani și avea acum vreo șapte.

Max mi-a mulțumit. Vocea nu era peste tot în jurul lui, așa cum îi obișnuise pe toți, el vorbea pentru mine și m-a făcut să plâng de fericire și de dor.

-Atinge-mă, te rog și sloboadă-mi inima, l-am rugat.

-Te ating, Robert, lup credincios. Zboară!

*

Cerul s-a coborât iar și mi s-a desfăcut la porunca cuiva, cu siguranță că era Max sau prieten cu el.

-Ai nevoie de călăuză.

-Păi, tu ce ești?

-Eu doar sunt. Tu viețuiești. Ai nevoie de călăuză, altfel te rătăcești.

-Și?

-Și nu mai ieși. Rămâi aici, nici cal, nici măgar.

-Știu bine ce sunt. Sunt un om norocos.

-Poți fi un om mort sau un om viu, aici nu ești de niciunele.

Ăsta nu putea fi Max. Era prea vorbăreț. Mă gândii că dacă insul ăsta, sau ce-o fi, e Max, se prea poate ca eu de fapt să vorbesc singur.

-Dacă tot eu sunt cel ce vorbește, n-ar nici un rost să mai fiu aici, nu-i așa?

-Nu am de unde să știu răspunsul pe de-a-ntregul, tu ai cerut.

-Deci nu sunt eu, mi-am șoptit să-mi aud vocea.

-Caută-ți călăuza, ai început deja să te destrami aici.

Mi-a răsărit în minte icoana mea, Miranda, fetița care m-ar ține de mână la trecerea apei celei mari dintre lumi, fata vecinilor de peste dealul tăiat de pârâu. Taică-su era dulgher, făcea roți de car și podele de hambar, făcea balamale de uși

fără cuie, din ramuri meșteșugit alese și meșteșugit îmbinate. Omul ăla putea face cu mâinile mai mult decât își putea imagina orice calic dintre truditorii pământurilor din jur și poate că motivul ăsta era suficient de strașnic în ochii lor pentru a-i înghiți neroziile împotriva copilelor lui.

O țineam de mânuță și cu degetele de la cealaltă o mângâiam pe șuvițele de păr legate cu zgârciuri când a venit tac-su și a tras-o afară din bătătura noastră, târând-o de păr. Nu avea mamă, că nu putea rezista niciun picior de muiere în casa lor, așa zicea mămica și taica o aproba la fel de apăsat.

Surorile Mirandei, două la număr și cu vreo zece ani buni mai mari ca ea, erau două gemene cu ochii mari, mașcați, ca ai unor vițelușe cumințI nedate la taur. Surorile ei erau foarte ascultătoare și cam sperioase, cel puțin după gândurile și măsura mea.

Mămica le mai adăpostea când netotul de taică-su le năpăstuia și le dădea afară în creierii nopții din motive inventate și strigând după ele că sunt murdare și să nu se întoarcă până nu se curăță.

Maica zicea că oricât s-ar curăța, nu pot spăla mizeria tatălui lor, iar eu nici măcar nu mai puteam ridica din umeri, pentru că mă temeam pentru Miranda și mă gândeam atunci doar cum să o scot de acolo și îmi imaginam cele mai negândite și năstrușnice moduri. După ce constatam că lumea în care

trăim este mai aproape de noi decât oricare alta, din orice vis cu ochii închiși sau deschiși, mă întristam cel mai adesea sau mă înfuriam că ființe atât de bune suferă prea mult fără temei.

*

Taica îmi dădea ghes să înaintez, împingându-mă spre calea pietruită cu mărgăritar strălucitor de râu, din care adunam cu fata dulgherului.

Cei de dincolo m-au întrebat cu aceeași voce:

-Te-ai iertat înainte să intri la noi?

După socoteala mea de atunci și de mai târziu, eu mă iertasem de mult.

Vocea nerostită mi-a cerut ceva, dar nu mai țineam minte ce anume și nici ce îi promisesem, așa că m-am simțit dator să întreb.

-Nu mă uit la bani, am zis, prefer să plătesc înainte, până nu uit iar.

-Nu uităm noi, răspunse vocea celorlalți, noi nu avem nevoie de banii tăi, nu avem nevoie de nimic din ce nu prețuiești, Robert.

Doar taica îmi zicea Robert în felul vocii de acolo. Mă gândii că el e.

-Taică?

-Nu bani, Robert, continuă vocea surdă a celor de acolo, aici plătești cu viață, cu viață trăită. Noi socotim că te-am cântărit bine, Robert, se auzi iar tonul lui taica.

-Tăicuță, matale ești?

-O să plătești cu amintirile tale și la fiecare răspuns pe care o să-l capeți vei pierde o amintire dragă, foarte dragă, la alegerea noastră, pe care ți-o vom păstra noi.

-Adică o s-o pierd și n-o s-o mai pot pomeni niciodată? Mi-o luați de tot sau o să mi-o dați înapoi, dacă tot o păstrați? Mi-o dați înapoi la fel cum era sau cum v-am dat-o?

-Asta este deja o întrebare, Robert, chiar mai multe. Ești gata să plătești pentru ele?

M-am înfipt în picioare și m-am burzuluit la ei, oricine erau:

-Bre, gata cu șmecheria, eu vreau înapoi! Cine mai spune povestea? Ă? Cine? Doar eu o spun așa și vă cer în mod solemn, după toate regulile și juruințele voastre încâlcite, să îmi dați femeia mea înapoi.

-O vei primi, Robert, la timpul potrivit, ne vom mai vedea, ne vom mai cerceta. Hai, du-te!

*

N-am mai respirat așa niciodată, de parcă uitasem cum e să întreprinzi un meșteșug pe care orice dobitoacă îl știe cumsecade.

Sari mă așezase pe spate, savasana, apoi mă pusese să respir conștient. Zicea că mă va salva spiritual după pierderea muierii mele cea năzdrăvană.

Eu stăteam, câine bun, lup credincios.

Făceam exercițiul ăsta în fiecare dimineață. Cu Sari, care îl legăna pe Darrin și cu Ida, care pipăia fiecare viță în parte, vorbindu-le pe limba neamului ei, ca un cântec de mângâiere.

-Cucu Baaau!

Iza mă privea de sus, stând deasupra capului meu ca un pod de scânduri peste o prăpastie.

-Cucu Baaaau, Jumi! Robbie știe să cânte pe nas și fluieră!

Iza cea plină de suflet mă fermeca cu inima ei, mă stăpânea ca pe o jucărioară.

Sari era singură la părinți. Taică-su plătise multe parale pe școlile fiică-sii, de la vraci de-ai lor până la multe limbi străine. Mare păcat că țara aia a lor era atât de strâmtă să țină oameni așa buni, altfel omul ăla nu s-ar mai fi prăpădit la trecerea apei dintre pământuri. Mare bucurie pentru noi că ne găsise fata asta bună.

Sigmund reușise să se mute în casa pe care și-o dorise, lângă casa mare. Alin și Iza cântau în fiecare sfârșit de primăvară mâțișorilor de struguri și frunzelor care păreau o palmă de om serios și hrăneau vița de vie. Sigmund le adusese un cățel

de pripas pe care îl găsise pe drum de la târg și care se lipise de ei.

Bătrânul Alin le ținea hangul și îi păzea cum își tocesc tălpile prin cărările din vie. Făcuse cu ginerele lui o pivniță largă sub casa lor, în care stivuise ordonat putioare și butoaie făcute de mâna lui, din stejar de-al nostru.

De toamna până primăvara gusta, încerca, mirosea și pipăia între buricele degetelor rodul dealurilor noastre molcome cu alunecușul mare spre miazăzi. Trei ani a așteptat omul acela așezat până a considerat că roada viei este pregătită să nască vin.

După ce scotea sângele strugurilor, domnul Alin le onora viața și păstra boasca rămasă, din care făcea un distilat care dat pe gât cu măsură veselea inimile și dădea ghes la muncă.

*

Cam așa am mai petrecut pe drumul trecutului încă vreo două ierni, copiii se făceau mai puternici, cucerind înaltul pământului, iar noi ne mai aplecam nițel de spate, iar ăsta era un motiv de mare bucurie.

Într-o dimineață de vară câinele lui Ziggie s-a pus pe urlat și s-a oprit abia după ce l-a văzut pe Max.

-Latră a mort, a zis Ziggie.

Ida plângea sughițând, ținându-l de mână. L-am găsit pe taică-su întins pe una din aleile dintre vițe, radiind fericire.

L-am îngropat pe bătrânul Alin la poalele dealului cel mare și am cioplit o portiță pentru gardul scund de lemn pe care l-a făcut Ida. Anul ăla strugurii au dat roadă ca nicicând, iar via a plâns lung prelung când am tăiat-o s-o grijim.
Ingrid era pe partea cealaltă a dealului, acolo unde mă ținuse prima oară de mână și îmi spusese că e mulțumită unde a ajuns.
*
Mă simt anapoda să îmi dau cu părerea ce simțăminte avea Max față de răposatul Alin, fără tăgadă pot zice doar că legătura lor era una puternică, încă de când se însănătoșiseră toți ai familiei la sosirea noastră pe malul oceanului. Max ieșise atunci din casa scursă de viață ca un mormânt vechi cu domnul Alin de mână, ca și cum își ascundeau unul altuia șubrezimea călătoriei în trecut și dezvelirea de mai apoi a zilei tămăduirii. Când am plecat din casa aia și priveam în urmă, ne făcea semn cu perdelele ei, ca o bătrânică cu batista de duminică, ce-și conduce odorul și își ia la bună revedere, doar că nouă ne spunea adio.
Maximilian s-a bărbierit prima oară la înmormântarea domnului Alin și s-a îmbrăcat în costum făcut la oraș pe măsura lui. Arăta a bărbățel serios și îmi strângeam inima să nu mă podidească plânsul și la gândul că va sosi timpul să plece de acasă. Părul lui bălai și ochii sfredelitori ca apa

lacului se așezau pe o amintire mărginită de gulerul moale al hainei lui, pe care se deslușea o perlă limpede, iscată din singura lui lacrimă pe care i-o zărisem până atunci.

Nu îmi găseam puterea de a mă ridica din tristețea pe care spaima nimicniciei mi-o sufla ca un vânt rece. M-am cutremurat și m-a cuprins un fior de gheață, în ciuda aerului cald al dimineții de vară.

Mă uitam vrăjit, atras de lacrima care lumina acum tot gulerul de catifea. Cum mă uitam la ea, perla îmi făcea loc spre o căldură care era fix ce cauți când te încearcă un puișor de frig ca ăla care mă cotropea atunci, a spaimei de nimic. Lumina ei caldă era parcă doar pentru mine și puteam distinge prin limpezimea ei ca o fereastră căldura lui Max, din care îmi trimitea cu șuvoiul de lumină, tocmai bine cât îmi trebuia. Distingeam un abur, albastru, verde, în pieptul lui și foarte uimitor, vedeam acolo inima lui, care mai adăpostea una, ca și cum inima lui avea o viață și o voință a ei, bătând fiecare pentru corpul ei și împrumutându-și viață continuu, neputând fi nicicând corpurile astea îngemănate prea triste sau prea vesele și poate că ăsta era temeiul pentru care era Max mereu urmat de liniștea lui învăluitoare.

Glasul care grăia în locul lui atunci când tăcea o fi fost vocea inimii lui, n-am apucat să mă dumiresc nici până acum.

Inima lui avea aceeași poveste nespusă ca și el, iar dincolo de inima inimii lui se zăreau umbre de bătălii, de râsete, de zboruri triste și răzbunări de nevoie. Inima inimii lui săpa înlăuntrul întregului lui un tunel, o peșteră în care toate umbrele acelea căpătau lumea lor aievea și ieșeau să cucerească granițe noi, mereu altele, mereu aceleași.

Avantajul bătrâneții este adesea unul umil și gol, anume că deosebirea dintre bărbat și femeie este tot mai mică, împrumutându-și unul celuilalt neajunsurile. Ce mă apăsa pe mine era spaima că neputința în fața scurgerii vieții nu se va mai istovi și mai ales spaima că nu voi apuca să deslușesc rostul chinurilor omului.

Toate fricile mele s-au dus pe pustii când m-a luat Iza de mână, trăgându-mă după ea imediat după înmormântarea bunicului ei.

-Eu sunt de părere că ar trebui să râdem deodată cu tataia, mami zice că era numai zâmbet când l-au găsit sub viță, își crâmpoți ea fețișoara isteață. Eu vin și mâine să-i cânt. Vii cu mine?

*

Samuel dormea cel mai puțin dintre noi și cred fără greș că știa cele mai multe lucruri despre noi, fără a-l pune la socoteală pe Max.

Nu era deloc lesne de citit ce gânduri mesteca și nici dacă avea prea multe gânduri. Eu socoteam că după ce a fost adus înapoi dintre morți s-a cam sălbăticit, asta până l-am văzut cântându-i Izei la chitara pe care fata o moștenise de la bunicul ei.

Era început de toamnă, să fi fost cam vreo lună de când se prăpădise domnul Alin. Izei îi lipsea farmecul îngropat odată cu el și timpul petrecut împreună. Stan stătea oricum destul de mult cu ea, dar tot nu era același lucru, aveau meșteșuguri diferite.

Colonelul zicea că un copil în viața omului este ca mierea, o desfătare neasemuită, dar un nepot, ehe, un nepot este mierea mierii, adicătelea fără nicio comparație.

Ziceam că Samuel luase chitara de la Iza și o măsura cu privirea, apoi cu degetele, ca pe o pisică sau un animal de prin curte, poate ca pe un copil cunoscut, apoi îi vibră corzile, dresându-le cu degetele.

Samuel cânta ca un înger, dar eu tot cred că îngerul cânta la Samuel.

După ce terminase melodiile știute, care triste, care copilărești, Samuel s-a ridicat și a salutat curtenitor audiența lui de copilași și bătrânei.

M-a bătut ușor pe umăr, cum făcea mai demult, foarte demult, dragul meu Jim și m-a tras în odaia lui, unde am băut

rachiu de struguri. Am băut în pace ca în timp de vrajbă, ca aproape de sfârșitul lumii, pentru că sfârșitul lumii era doar al nostru, ceilalți se pare că ajunseseră prea târziu și-l pierduseră, îl scăpaseră, iar sfârșitul lumii se pierduse printre ceilalți, rămânând în povara noastră să-l găsim acolo unde nimeni nu știa că poate fi.

Mi-am dat seama că Samuel dansa fără să se miște, de parcă era firesc așa, sufletul unui nemort e în stare să se miște mai repede ca orice alt duh, pentru că nu mai era la fel de tare întemnițat înăuntrul lui. Mi se părea o mare nerozie să nu înțelegi că spiritul lui era mai liber și mai puternic astfel. Tot chibzuind așa, mi-am zis că și trupul lui ar trebui să fie pe măsură, fiind ales de un spirit mai strașnic și că poate nemoartea asta nu e deloc păguboasă, din contră.

-Mare pișicher ești, băi, Samuel.

-Nu sunt șmecher de loc, doar împământenit aici, cu așteptările fiecăruia. I-aș spune mai degrabă adaptare, e același lucru, dar nu de puține ori sunetele cuvintelor schimbă percepția unei situații și o fac mai prietenoasă trăitorilor ei.

-Hm, vezi tu, tonul ăsta pasămite ar merge mai bine cu Jim, el avea o mare slăbiciune pentru doctorul Schwartz.

-Ei bine, doctorul... era un domn adevărat. Greu de găsit în zilele noastre așa ceva, oftă Samuel, care deschidea a treia sticlă de rachiu tare.

Socotesc că și nemortul tot un soi de om este, doar că nu se deosebește de noi prin culoarea pielii, ci mai degrabă prin tonul sufletului. Samuel era vorbăreț și se simțea dinăuntrul lui un vaiet. Era ros de dor, un dor infernal.

Îmi ziceam că trebuie să fie cumplit să stai mereu împărțit între inimă și datorie, iar el era rupt continuu de asta, ca și cum ar fi supus la cazne și doi cai l-ar trage unul într-o parte, altul în cealaltă parte, spre a-l sfâșia. Mă gândeam să-l descos cu privire la viața lui, că poate l-ar slobozi cuvintele de cazna liniștii silnice.

-Mă întreb dacă darul vieții după ce ți-a sunat ceasul și ești pe drum spre dreapta judecată e doar o șansă sau un supliciu și nu pot răspunde, Robert. Astfel am din ce în ce mai mult apăsarea că sunt doar o păpușă de bâlci și m-am pierdut pe drumul de întoarcere, la chemarea pe care nu o recunoșteam, dar nici nu reușeam să o tăgăduiesc. Nu am fost băiatul Marthei, ea doar m-a luat de suflet, bine unsă de domnul Schwartz, de care eram convins că este tatăl meu. Mama a făcut destule fărădelegi ca să fie osândită la moarte, dar nu imediat, pentru că era grea cu mine și judecătorul a fost milos, spunând că un copil este nevinovat.

-Judecătorul era doctorul?

-Ei bine, judecătorul a greșit, dragă Robert. Copiii moștenesc vina părinților și e cazul să plătească și ei nenorocirile făuritorilor lor, indiferent cine sunt ei. Noi doi nu avem copii, asta ne face liberi pentru orice năzbâtie dacă asta vrem, pentru că plătim doar noi.

-Nu, plătește și amărâtul pe care îl nenorocim.

-El plătește pentru altele, noi suntem doar mâna destinului.

-Hai mai bine să lăsăm destinul să lucreze prin alții... Cine era tatăl tău?

-Nu am fost în stare să văd asta, n-am apucat, m-am întors prea repede și nu mă dezmeticisem pe acolo.

-Pe dincolo adică?

-Pe dincolo, da.

-Ți-a fost frică?

-Da. Mi-a fost foarte frică, dar în același timp era bine că nu mai aveam teamă de durere, doar de nesfârșitul de dincolo și nu știam de unde să-l încep.

-Haide, cum să nu știi de unde să începi nesfârșitul, păi chibzuiesc că poți purcede de oriunde, apoi vezi unde ajungi.

-Nu tocmai, depinde pe unde intri și încotro te duci. De fapt, nici eu nu știu prea bine, chiar nu am apucat să pricep cum sunt rânduiți.

-Cine mai știe câte visuri nu s-au destrămat de la facerea lumii încoace doar pentru că se ițiseră așteptări greșite. Vreau să zic acum că nimeni nu e pregătit de-a dreptul să se dumirească asupra rânduielilor de deasupra noastră. Am fost învățat dintotdeauna să onorez pravilele celor bătrâni, nu am cutezat să le tăgăduiesc niciodată și totuși găsesc de cuviință să le dau deoparte coaja și să privesc doar miezul.

-Adică de unde ne vin granițele cuprinse în legi și pravile ale viețuirii sau cum zicea doctorul, ale moralei, ha?

-Cam așa.

-Niciun om nu știe cu siguranță asta, Robert, eu consider că tocmai ăsta este farmecul, tocmai asta este marea regulă a jocului.

-Doar atât?

-Nu tocmai, mă mai apăsa ceva acolo, anume că nesfârșitul ăla era pentru totdeauna.

Samuel vorbea din ce în ce mai agale și mai molcom, glasul lui se confunda cu foșnetul frunzelor de afară, care grăiau despre o istorie mult mai veche, poate că prima istorie după ce s-a inventat povestea sau chiar povestea care s-a cerut cuvântată prima oară, cu o viață a ei pe care noi oamenii am gustat-o fiecare după urechea lui. În povestea de acum Samuel venea de demult și mă împresura, susurând ca un

dragon de gheață fierbinte, plutindu-mă peste nemărginirea istoriei nerostite, doar înfiorată.

Mă ispitea cu culorile hainelor lui Ingrid, de sub care se legăna pipa ei sau nu tocmai...

Aș fi strâns-o în brațe, mă gândeam la povestea pe care mi-o spusese căpitanul vasului de vânători de foci și balene, o istorie despre un om care și-a vândut sufletul diavolului și nu a știut ce să ceară la schimb că să poată fi fericit. Luate separat, fiecare prezumție de fericire nu cășuna decât cazne și dezgust, asta după ce la început, în lipsa temeiului prepus de bucurie, era tot ce își dorea. Nu mai știu cum s-a terminat istorisirea, poate că fiecare o poate săvârși după bunul plac.

Omul cald din hainele lui Ingrid le năruise culorile, erau doar murdare și cam negre, apoi se preschimbaseră în zdrențe și mi-am ieșit din fire de vătămarea bulendrelor ei.

I-am zis să plece și nu a vrut. L-am rugat frumos să se ducă și a zis că nu. L-am implorat să dispară, că mă mistuie alt dor și el a rămas.

I-am poruncit să mi se supună și s-a prefăcut într-un pui de dulău cu colții de porc sălbatic și o coadă încolăcită pe spate, ca un leu de munte, care se făcuse un șarpe. L-am auzit guițând, la început răcnit, mai apoi ca o armonică. Cu un pic de stăruință pe care am simțit-o ca un semn de mărinimie, prin urmare de putere, l-am lăsat să fie un godac de curte,

apoi i-am băgat un măr în rât și l-am vârât pe de-a-ntregul în cuptorul de lut ars.

Se perpelea de fericire și spunea că se rumenește pentru mine, zâmbind strengărește. Mă umplea de desfătare să știu că era gol și ieșise în sfârșit din hainele femeii mele, care se coloraseră și se întremaseră la loc.

Aha, era bine făcut, rodeam la el cu extaz, un purcel bine făcut, cu șoricul crocant și bine întins, suculent, zemos și taman bine de fierbinte. Am tras cu putere din urechea crocantă ce pârâia între dinți și m-am înfruptat din frăgezimea de sub burta lui. Godăcelul grohăia de plăcere.

-Ha! Stai așa, parcă îi mai bate inima, nu e mort destul, rosti vocea.

Mi-am oprit oftatul de ușurare.

Am decis să îl cruț, m-am ridicat de pe el și am băgat la loc șișul cel mult prea curios din firea lui și însetat, adică în teaca lui, nu în Samuel.

*

Nu mai beau rachiu de-ăla niciodată. Taica îmi tot spunea că băutura e bună atâta timp cât nu o lași să te bea ea pe tine.

Samuel îmi pomenise ceva despre colonel și Scottie sau doar despre el, parcă despre Grimnir și despre Martha.

-Nu, nu e posibil să mă fi făcut atât de praf, mi-am zis. Parcă aș fi fost un fecior fără minte. Sper să nu-l fi mierlit pe amărât.

*

Aerul frunzelor ruginii și mirosul de poame abia culese mi-a trezit amintirea nopții cu un itinerar statornicit prin caleașca aburului de bețivăneală.

Am priceput totul dintr-o dată, pripit, de parcă m-ar fi lovit în țeastă ciocanul zeului ăla zănatec al lui, care aducea și îmblânzea tunetul. Mi-am amintit tot ce îmi spusese Samuel. Amintirea era tot mai limpede.

-Eram jos de tot, în apa aia care fusese clară și pe care eu o tot umpleam de mâl, cum mă zbuciumam sub durere și lovit de mizeria nerecunoștinței celor pe care îi adoram și le dădusem tot ce aveam, pe mine, pe de-a-ntregul, fără nicio opreliște. Nu aveam nevoie de degetele retezate care fugeau de mine, nici de unghiile smulse, aveam nevoie doar de o privire de mângâiere, știam că sunt acolo să nu mai plec. Venisem să mor.

Samuel respira anevoie printre cutremurări de plâns.

-Mă iubeam cu Scottie de vreun an bun când ne-a prins maică-sa, de fapt ea știa oricum, doar că atunci și-a făcut curaj să intre. Și a intrat și ea cu noi, s-a lăsat iubită de mine și m-a mângâiat când mă iubea vlăstarul ei. A doua zi au

venit în târg, după mine. Nu ne mai puteam opri, era mai mult decât orice minunăție de care să fi auzit vreodată. Eleanor era o femeie purie și foarte bine legată, care făcuse și văzuse multe și deopotrivă știa că atunci era ultima ei șansă de a trăi trupește cu toată energia și priceperea vieții ei. S-a agățat de șansa ei și ne-a dat aripi să ne înfiorăm în toate felurile, amândurora. Mă conducea spre feciorul ei cu blândețe și patimă, mă frământa și mă stăpânea cuprinzându-mă ca pe un giuvaier delicat sau porțelan de-ăla fin, fin de tot, așa mă făcea să mă simt și așa era.

-Cine v-a aflat?

-Nu mai contează acum, nu crezi? Nu numai că a trecut atâta timp de atunci, ci eu nu mai sunt decât o umbră a aceluia, iar mai presus de asta m-am legat cu un jurământ să am grijă de liniștea casei ăștia.

-Colonelul cred că era furios că umblai la fiu-său, îl zgândării eu să ajungă unde îmi doream sau unde îmi închipuiam.

-Colonelul... hai să nu vorbim despre istoria lui, nu are rost, am greșit să-l ponegresc atunci. Vezi bine acum că este un om bun, foarte bun. Eu știu ce înseamnă să fii câine de pripas, fără niciun rost și cred acum că l-aș fi putut înțelege foarte bine încă de pe atunci, îmi pare rău că am lăsat să vorbească răutatea din mine.

-Hai, băi, că răutatea trage spre lucruri adevărate, aievea, nu vorbe goale la nervi.

-Degeaba mă tragi de limbă, eu îți zic doar ce vreau și îți zic destule, dacă ai răbdare.

M-a trecut un gând, așa că i-am dat frâu liber:

-De ce îmi povestești tocmai mie și de unde știu eu că așa a fost?

-Treaba ta ce crezi, Robert. Tu trebuie să știi toate tărășeniile din trecut, toate istoriile pe care ți le zic pentru că tu ai un rol în casa asta, omule, tu ești cel care o să știe povestea, cu tot firul ei, gata de spus sau de păstrat, asta eu nu știu și nu e treaba mea. Tu ai zis că viața și istoriile oamenilor sunt ca un ghem de sfoară, că dacă vrei să le înțelegi sau să le dai rost trebuie să descâlcești pe îndelete ghemul și să-l întinzi.

M-am luminat. Totul avea rost.

-Scottie nu este copilul bun al lui Sounders. Când nevastă-sa, Eleanor, i-a zis că e grea, bătrânul William a zis că dacă e în bătătura lui, copilul e al lui și așa a rămas. Uită-te la ei: el este închis la culoare, nevastă-sa e mexicancă, Scottie e mai mult bălai.

-Ca și Max... Adevăr grăiești.

-Hai, Juma-de-Față, nu mai fă pe prostănacul, nimeni nu ți-a zis vreodată Juma-de-Creier, nu-i așa? Ăsta e semn că nu vorbesc în van.

-Zi mai departe, hai. Să știi că și umilința este o virtute.
-Aha. Bună asta. Nu ai fost ales la întâmplare, așa să știi.
-Te rog, zi mai departe.
-Nu trebuie să mă rogi. Asta e de făcut. Mi-a fost foarte ușor să fiu cel ce sunt în ochii voștri pentru că toți din jurul meu mă primeau așa cum eram, fără trebuință de alte încercări sau zugrăveli. Cel mai greu mi-a fost să fiu cel ce sunt pentru mine, ca o lipsă de refugiu sau consolare, pentru că eram dintr-o dată, pe nepusă masă, alt eu. Aici a intervenit puterea legământului și eu m-am plecat în fața lui ca atare.
-Și părinții tăi? Nu mi-ai spus tot. Să-ți fie clar că și bucata ta de viață e o părticică a poveștii mari, asta e, te ascult, m-am trezind rostind pe un ton fără pic de șovăială.
-Mama a fost menajera tatălui meu, iar relația a început când ea i-a dat o fiertură de turbare, care l-a lăsat pe tata capiu vreo cinci săptămâni legate, că amestecătura aia făcuse să-i aprindă capul și trupul tot și să-i vrăjească sufletul. La sfârșit ea era grea, iar el învățase medicină cât alții într-o viață. Din omul de o sută douăzeci de kile rămăsese un suflet de doar șaptezeci, dar cu bostanul doldora de tomuri și tipărituri. Adevărul nu era nevoie să respire, era atât de limpede și evident, iar soața lui tata nu era în stare să treacă peste asta, așa că a chemat-o pe mama și a rugat-o să plece sau să se lepede copilul, pe mine adică.

-Taică-tu era doctorul Schwartz, nu?

-Tocmai ți-am zis ceva, pur și simplu nu contenești. Te rog nu-mi curma rânduiala gândurilor. Mama a otrăvit-o și a fugit cu toată giuvaiercalele lor. Șeriful a prins-o în două zile, se îmbătase la cârciuma Marthei și făcuse deja primii ei bani din servirea clienților. Martha era tânără pe atunci, nu avea prea multă răbdare și nici nu știa să cotizeze corect aleșilor legii, așa că mama a fost arestată. Judecătorul, tata, a ales să păsuiască spânzurarea ei până am făcut șase luni, apoi m-a lăsat pe mâna unei femei de la Martha, care mai avea grijă de un copil. Cred că a suferit bietul tata ca un câine că nu m-a crescut el, dar găsea de cuviință că respectul pentru legile țării sunt mai presus de tortura personală.

-Cum de te-a lăsat așa mult timp la Martha, de zicea lumea că ești al ei?

-Sămânță rea, Robert, sămânță rea. Moștenisem mai multe de la mama decât mi-ar plăcea să dezvălui.

-Aha.

-Totul se plătește, mai devreme sau mai târziu, iar copiii achită diferența consumației părinților, după cum ți-am zis.

-Auzi, ce nu pricep eu e ce ai căutat să te dai la Scottie și mai apoi la maică-sa, nu îți ajungea hârjoneala de la bordel și de prin jur?

-Nici eu nu am priceput până acum ceva timp, până să mă scoată băiețelul acela cu părul strălucitor de pe fundul mocirlei pe care tot eu o făcusem. Aici, în casa asta s-au adunat toți, gata de sfârșitul lumii, ca în arca aia a candriului de Noe.

-Aha.

Asta e tot ce mai puteam spune, din nou.

Stăteam să tot chibzuiesc ce l-aș mai întreba și găseam cu cădere să mă opresc. Aveam nevoie să rumeg, ca dobitoacele de vaci, cu bășicile lor pline cu iarbă. Era prea mult deocamdată sau cum zicea doctorul, cu caracter provizoriu.

După ce s-a zvântat șuvoiul de povești încâlcite una într-alta mi-am zis că se cade să îmi trag nițel sufletul și să chibzuiesc asupra rostului și atribuției mele în lumea asta care părea mai mult a lor decât a mea.

Mi-e anevoie să aleg până unde să continui, destăinuindu-vă povestea.

Truda ultimelor zile mă apăsa, încovoindu-mă. Simțeam că mă înfrunt de-acum cu un dușman nou, cu spaima că aș uita sau că n-aș fi tocmai apt de așteptarea tuturor, a lor și a voastră.

*

Băiatul lui Jim era mândria nevestei Indianului, se lipise femeia asta de el ceva de groază. Îi făcea tot soiul de haine

și bucătărea toată ziulica mai ales pentru el. E drept că și copilul avea lipici, nu glumă. Colonelul era unul dintre prietenii lui de joacă, mai ales în iernile ce au urmat.

Pe la cinci sau șase luni băiețelul ăsta dansa stând în fund, cu mișcări de șarpe care a înghițit jeleu. Când a mai crescut un pic, adică era țânc în toată regula, știa pe de rost cred că vreo cincizeci de cântece, balade, vesele, de chef, de nuntă și cumetrie cu care încălzea toate sufletele, indiferent de dispoziția lor.

Băiatul pur și simplu nu credea în suflete haine, era curat ca un pahar de apă de izvor.

Dacă pe lumea ailaltă ar exista un cântar de rele pentru a cumpăni intrarea în raiul oricărei credințe, sunt încredințat că ar fi azvârlit la vechituri când pruncul ăsta s-ar alătura dreptei judecăți. Pot zice răspicat că nu am văzut țânc mai înzestrat pentru asta.

Când a fost destul de întremat să meargă pe picioarele lui mititele, dar încă se îndoia de forța lui, care îi părea mai mică decât năzuințele lui, se atârna de Iza și se lăsa purtat de ea, de parcă era umbra ei prin aer. Pășea săltăreț și oarecum apăsat, ca un dans, dându-i fetei temei zdravăn să se însoțească mereu cu o ghitară sau o armonică, din care țipurea delicat ca să-i dea prilej de joc.

*

Scottie își vedea de atelierul lui din oraș și venea pe la noi arareori, doar la evenimente și după ce maică-sa trebuia să stăruie pe lângă el și abia după ce îl aștepta în fața vitrinei lui, cu șareta pregătită și o figură serioasă, care anunța tristețe. Atunci Scott se îndupleca și o însoțea pe maică-sa, cu un aer că trage după el toate acareturile neîngropate ale unor împrejurări cu învățături nerostite îndeajuns de bine sau deloc.

Apăsarea trecutului se citea în ochii lui triști și lipsa de rost pe care se căznea deseori s-o zugrăvească drept nepăsare.

Colonelul îi arăta multă dragoste și când venea acasă îi arăta un fel de supunere, pesemne să-i dea mai multă încredere în forțele lui.

În primăvara în care Maxie împlinea cincisprezece ani, la masa uriașă din fața casei mari erau toți ai casei, bașca eu, Indianul, nevastă-sa și Lizzie.

Samuel se număra în opinia tuturor ca de-al casei, deci era și el cu noi, iar colonelul îi permisese să ia loc lângă Scottie, de fapt mai mult el îl împinsese acolo. Cred că se povățuiseră de mai înainte, din moment ce l-am auzit pe domnul Sounders zicând pe nepusă masă că s-a gândit la ceva nou pentru ei.

-M-am tot gândit la omul ăla care face căruțele fără cai și zic că a cam sosit vremea să fim și noi în pas cu timpurile noi,

cu planuri noi, mai ales că avem mult tineret pe aici să le ducă în cârcă și să le împingă înainte.

-Automobile, ne lămuri Scott, care era plin de vlagă, gata de planuri noi.

Nu știu zău dacă a fost cu adevărat un plan nou sau un tertip al colonelului să-și scoată băiatul din lâncezeala ultimilor ani.

Mai totdeauna mă minuna înțelepciunea cu care își mânuia colonelul oștirea lui din casă și din jur, dând fiecăruia ce i se cuvenea și i se potrivea, drept și iubitor.

De când îl știu pe Scott, făcea ca toate roțile, fusele, atelajele, bucelele, scripeții și lanțurile din curte să pară o jucărie de copil, era ceva special în felul lui ce-l sprijinea mereu să stăpânească mașinăriile cu mare lesniciune.

*

Cinci ierni mai târziu, Scottie avea o fabrică întreagă de tot soiul de rotițe, știfturi și drăcovenii, iar taică-su era liniștit. Până să îi trăznească ideea asta cu motoarele și tot soiul de table, Scottie se cam subțiase, eu îl credeam chiar un picuț cam belaliu, dar în ultima vreme se întremase și mustea de chef de muncă și de viață.

Samuel a fost adus ca să țină în bună ordine toate hârtiile, pe care socotesc eu că doar unul ca el le putea ține, că Scottie

avea în fiecare zi o idee nouă pentru care era nevoie de alte hârtii și alte chestii de conțopist.

Max s-a mutat la oraș tot cam pe atunci, iar venirea a adus o liniște care nu era doar a mea. Mă temusem că toată agitația îi poate dăuna lui Scott mai târziu, dar adesea uit că cerul are socotelile lui, pe care le servim și noi conștiincios.

Scott avea un inginer cam zărghit, care se apucase să facă o pasăre cu motor, adică avion, dar eu tot nu mă obișnuisem cu dihania aia. Spre mirarea mea, Stan a fost primul dintre noi care s-a încumetat să o conducă prin aer, după ce candriul de inginer ne-a pus cu botul pe labe când și-a luat zborul și s-a întors nezdruncinat. Aveau loc doi inși în avionul de care vă zic, iar băieții făcuseră un loc de plecare și întoarcere și pe lângă casa mare, pe lângă unul din dealuri. Avea nevoie de ceva avânt ca să se poată ridica și mai ales de pământ întins ca în palmă, iar când se întorcea pe pământ la fel.

*

Băieții au avut parte de revolvere, pușcoace și toate armele la îndemână de pe când au reușit să meargă singurei, că domnul Sounders, eu și Indianul îi duceam la vânătoare sau la tras la țintă mai mereu, adică tot la câteva zile, cam asta era distracția noastră în afară de muncă și hârjoneli de copii. După toată chibzuiala mea, trebuie că de-aia le-a dat prin cap să pună o ditai pușca de-aia, mitralieră, agățată pe avion. Un

prieten de-al răposatului domn Alin, adus tot din țara lui, le-a făcut un lanț prin care se potrivea elicea care trăgea avionul cu mitraliera care trăgea năzuința morții, în așa chip în care nu lăsa nicio cale ca tocmai propria elice să fie retezată de gloanțele trase din avionul ei.

Stan și Max au primit de la un comitet sau comisie tocmită de guvern un soi special de țidulă prin care fuseseră ridicați la rang de piloți și conducători de zbor, stare ce-mi smulgea mereu zâmbete și aduceri-aminte cu gândul la îngerii cu aripi tăioase din călătoria lui Jim, despre care zicea că-l prăpădiseră pe taică-său pe nimica toată.

Marea lor găselniță era că cel care cârmea avionul ăsta putea foarte bine să tragă în același timp și cu mitraliera, iar asta ziceau băieții că le prilejuia să strice orice altă jucărie de-asta zburătoare și să mai săvârșească în plus și alte pocinoage din aer, cum ar fi să-i mătrășească pe ăia care s-ar dosi prin felurite ascunzișuri în caz de război sau de altă nevoie.

Cred că am făcut umbră pământului de prea multă vreme, dar tare mă încântă faptul ăsta din moment ce am apucat să văd și fiare zburătoare. Drept să vă zic, ca orice suflet care își ocupă încă un locșor printre voi, mai tare mă desfată gândul că fiarele astea sunt cârmuite de băieții mei, dragii de ei.

Scottie îl lăsase ce îl lăsase pe Stan și mai apoi pe Max să zboare doar ei în drăcoveniile lor, dar la scurtă vreme își primise și el brevetul ăla de zburător. Îi priveam la joaca lor și mă încânta îndeletnicirea asta chiar mai mult decât zilele în care învățau să meargă în picioare sau mai apoi să călărească ori să adulmece prada vânătorii.

-Juma, e fenomenal zborul, să știi că ești invitatul meu să stai în spate oricând dorești. Îți promit un zbor lin, crede-mă.

Îl credeam, cum să nu-l cred pe Scott. Îi ziceam că mai aștept nițel pentru a-mi spori curajul și să mai întineresc doar un pic, să fiu eu sigur că mă ține inima.

-Hai, încearcă, tu ne spuneai mereu că dacă ai avânt restul vine de la sine.

Nu îmi mai aminteam când le-am zis așa ceva, dar suna grozav.

Micul Will creștea și el, era jumate de bărbățel. Îl aduceam cu mine la oraș mai de fiecare dată când mă trimitea colonelul la fabrică sau când plecam de capul meu, doar că mă lovea dorul după băieții lui și nițel ai mei. Nu mă prea băgam eu în vorbă cu inșii de la oraș, că nu mi-a plăcut niciodată să mă antamez cu vreun neștiut, dar dacă mă întreba vreunul mai cunoscut ceva de ai mei, le ziceam fără fâstâceală că așa mândrie din partea băieților nu știu dacă meritam.

Băieții erau tare bine educați și iubitori, dragii de ei, mă mai apostrofau în glumă că pe cărăuș drumul îl omoară, la fel ca pe câinele bun. Mi-au făcut o poză cu ei, o am pe marginea patului, Scottie cu mâna pe umărul meu și Maxie ciucit la picioarele mele, cu micul Will în cârcă, să-l facă mai înalt ca noi.

Erau zile bune, foarte bune. Am prins multe zile bune, mulțumesc cerului.

Steve îl lăsa pe micul Will să zboare doar dacă avionul e condus de Max, fapt ușor de înțeles. În ziua aia cam încercată de nori Max umbla cu un inginer să comande niște apărători, le ziceau ei aripi, că aveau în plan să facă un fel de biciclete cu motor, pe care să le însoțească de o cochilie în care se puteau pune tot felul de lucruri sau chiar alt om.

-Motociclete cu ataș, Juma, ți-am mai zis, îl auzeam mereu pe Scott.

-Abia aștept să mă vârâți în cutia aia agățată de voi și să mă dați cu caleașca de moși. Când o s-o mierlesc, puteți să faceți un ataș de-ăsta ca un coșciug, să mă plimbați cu voi până mă usuc bine și să mă prezentați la oameni ca la circ.

-Biiine, așa facem. Cerem bani pe bilete sau o lăsăm din partea casei?

-Eu zic să cereți.

Max se prăpădea de râs:

-Eu zic să nu, ne apucăm și strigăm ca smintiții: lume, lume, vino lume, să vezi un boșorog fericit pe care îl uscăm la vânt, ca pe cârnați. Lume, lume, cârnatul până mai ieri mergător, uite-l aici, la oblâncul motocicletei, că n-au avut bani părinții de cal. Hai lume, vino și te minunează, îl facem de râs gratis!
-Of. Și dacă nu o vrea să mă mai vadă nimeni?
-Hai, băi, că o dai în tristeți, te alinți, se auzi Samuel. O să-i plătim noi să te vadă și să te ții atunci îmbulzeală.
Băieții râdeau cu lacrimi, micul Will mă maimuțărea și el cu casca de aviator a lui Scott într-o mână:
-Nu am mamă, nu am tată, doar pe moșul ăsta îl aveam pe lume, ajutați-mă vă rog cu orice vă prisosește, numai alt moș să nu-mi dați, vă rog frumoooos!
-Gata, pot să crăp liniștit, băieți. Mă bazez pe voi.
Vremuri bune.
Vă ziceam că în ziua aia Max a plecat în capitală după aripile alea cu agățători.
Micul Will l-a bătut la cap pe Scottie să-l dea cu avionul și bietul neghiob l-a ascultat până la urmă, deși avea și el o grămadă de treabă, dar se pare că nu destulă și nici prea multă minte în ziua aia ca să nesocotească rugămintea lui frate-său și să se înduplece așa ușor la stăruința copilului.
Eu i-am văzut când avionul lui Scott se mișca deja să se ridice și nu i-am mai putut opri. Le auzeam chirăiala din aer,

micul Will striga mai tare ca huruitul avionului. La scurtă vreme, se auzea prea clar. Motorul se oprise. Știam eu că uneori băiatul care le încerca avioanele mai mergea cu motorul oprit, de parcă plutea, dar Scott nu ar fi făcut asta și de bună seamă nu ar fi încercat-o cu copilul după el. Nu-mi venea să cred în ruptul capului.

Max era departe și miroseam nenorocirea pe de-a-ntregul.

-Of, cu ce am greșit să o văd și pe asta!

Motorul a huruit din nou. Scott a ridicat pasărea lui de oțel din nou, spre nori. Atunci s-a oprit din nou.

-Nu, sunt prea bătrân pentru asta. Prea bătrân. Ia-mă pe mine, e de ajuns!

Samuel mă atinsese ușor, scrutând cerul. L-am privit scurt și mi-am întors fața repede de la el când i-am citit disperarea.

Cerul a mai lăsat un huruit să ajungă la noi și imediat țipetele ascuțite ale lui Scott și micul Will. Ultima oară îl auzisem așa când sărea de pe șura mare într-o căpiță de paie, sau pe pernele mari ale maică-sii, când era și mai mititel.

Avionul a căzut destul de departe de casele din oraș, fără să facă alte vătămări printre oameni. Am ajuns cu Samuel repede acolo, mormanul de fiare strâmbe era scrum, iar aripile nu mai erau de mult ale unui înger.

Mă căzneam să-i dibuiesc pe băieți, chiar arși sau bucățiți, cum or fi fost sau ce-or mai fi rămas, sărmanii.

Samuel se țicnise mai tare ca mine, că se holba la cer, scrutător. Norii joși din ziua aia nu aveau nimic să-i spună. Mă gândeam că poate totuși nu era așa inteligent cum îl consideram eu.

Atunci norii s-au rupt, aievea, iar din ei cădea încet Scott, urlând ca un apucat, cu ceva în brațe și o cocoașă mare în spatele lui.

Uite așa am văzut prima oară o parașută. Scott își ținea nepotul în brațe, odorul lui drag, iar pânza aia desfăcută punea încet pe pământ cele două suflete norocoase rău.

-Norocul și-l mai face omul și singur, îmi ghici gândul Samuel.

Abia atunci am priceput de ce zărghitul scruta cerul în loc să-i caute pe băieți printre fiare.

Samuel, eu și doi băieți l-am prins pe micul Will și pe Scott, care au căzut peste noi ca doi saci de cartofi pe jumate plini. Băiatul urla ca la bâlci:

-Mai vreau, mai vreau o dată!

Scott a început să tremure, ca lovit de streche. Abia atunci îl ajunsese spaima de după spaimă.

-Așa e viața, băieți. Uneori funcționează și tehnica, s-a încurajat, cu voce fluturată.

Avea dreptate. Așa e viața, plină de năbădăi, ca un bidiviu de care nu știi niciodată când te zvârle din șa, mai ales de ce

a făcut-o și de ce atunci. Așa e viața. Poate te cruță acum doar ca să te lovească mai târziu, mai năprasnic. Mai parșiv. Cerul s-a curățat de nori și a lăsat să ne pocnească un soare necruțător, de ne-am trezit ca după o gură de zaț de cafea.

Max venea din spatele meu, pășind din nou ca o pisică de pradă. Îl luă pe micul Will în brațe și tăcu. A tăcut mult timp și asta ne ustura pe toți.

*

Steve continua aranjamentele tatălui său și creștea toate animalele pe care le învățase de mic. O făcea cu plăcere, oarecum mai așezat ca taică-su, dar fără patima lui. Asta nu însemna că afacerea era mai proastă, dimpotrivă, mai ales că Steve își luase cu grijă lecțiile de calcule de la Samuel și de citire a animalelor și a mușteriilor de la colonel.

Îl priveam cum hălăduia cât e ziua de lungă cu nevastă-sa, Ellen, de care era chiar nedespărțit și cu băiatul lui, pe care doar eu și Max aveam voie să-l conducem în afara curții. Pe Jim nu-l mai trimitea în afara curților de la noi, ca să-l lase să-și guste și el bucuria feciorului său, Lizzie băgărețul.

Ingrid îmi spusese că doamna Ellen nu mai putea avea alt copil din motive femeiești, așa se poate înțelege grija lor față de singurul vlăstar.

Micul Will semăna foarte tare cu Steve și cu colonelul, era tot nițel adus de spate, cu umeri largi și piciorușele nițel

crăcănate, că dacă îi vedeai pe toți trei aliniați puteai să juri fără tăgadă rudenia lor. Maică-sa era și ea o femeie destul de zdravănă, deși nu aș fi zis când am cunoscut-o prima oară. Era o femeie citită, școlită temeinic de ai ei. O altă virtute a ei era răbdarea nesfârșită, pe care o proba adesea când avea de-a face cu animalele mai îndărătnice sau cu unii mușterii de-ai lor mai necioplți.

La ceva timp după ce începuse războiul cu spaniolii, Steve găsise de cuviință să ajute armata și a acceptat să le vândă animale pentru sacrificat, dar fără să le taie și să le ciopârțească la noi, le ducea vii la un neamț de pe lângă capitală și ăla făcea restul. Nu știu cum împărțeau banii și nici nu m-a interesat, chiar dacă mă tot întrebau diverși prin târg.

Ferma colonelului se întindea acum pe vreo opt sute de acri, cu tot cu dealurile cu vie și câmpurile cu trifoi, grâu, orz și porumb.

*

Vița și vinul cădeau în sarcina lui Sigmund și a Idei, care moșteniseră misia asta de la domnul Alin, cu tot cu pivnițele ca niște tuneluri mari cât casa săpate sub dealul de lângă pădure.

-Ziggie, te rog să nu mă trimiți vreodată să-ți aduc ceva din pivnițele alea întortocheate, băiat bun ce ești, că mă pierd pe

acolo și până găsesc eu calea de ieșire o să mă răzgândească licorile din butoaie, glumeam cu el.

-Lasă Jumi, dacă poftești licori îți aduc eu, a cam venit vremea să am și eu grijă de atâta lucru, îmi răspundea dragul de el și mai totdeauna își băga nasul în părul mătăsos al Izei. Sigmund îmi zicea tot Jumi, după obiceiul Izei, care nu avea de gând să-mi zică Juma de Față, nici doar Juma, cum îmi mai tot spuneau băieții.

Micul Alin creștea și el, spre mare bucuria noastră. Băiețelul, sau bărbățelul mai cinstit zis, aducea mai mult la înfățișare cu maică-sa, dar la statură amintea foarte tare de bunicul lui, care odihnea la poalele dealului cu pivnițele. Ida îi aducea lui taică-su frunze de viță, struguri și îi punea în fiecare ziulică o ulcică pe jumate plină de vin, după cum era afară: roșu pentru dezmorțirea norilor și vântului, alb pentru domolirea soarelui.

-De ce nu umpli niciodată ulcica?

-Păi, vezi tu, nici eu nu știu de ce tata nu bea niciodată din ulcica plină. O umplea mereu ceva mai mult de jumate, apoi vărsa puțin pe jos, zicea „să fie de sufletul morților” și uite cum rămânea doar jumătate din ea. M-am gândit dacă să îi pun ceva mai mult de jumătate și să vărs un pic, după obiceiul lui, dar mi-am schimbat intenția și am decis să las

fix cât îi rămânea lui, se descurcă el cu împărțeala către ceilalți.

Iza avea trei profesori de muzică, ce veneau cu rândul, unul cu un fel de scribologie, altul cu o sumedenie de instrumente de ciupit și suflat, iar unul doar pentru pian. De fapt dascălul de pian era femeie, eu o duceam și o aduceam din oraș. Ceilalți se descurcau să vină singuri.

Pe doamna de pian o chema Isabelle, era tot franțuzoaică de-a lui Ellen, să tot fi avut vreo cincizeci de primăveri trecute peste dânsa și își pierduse bărbatul pe când era încă foarte tânără, iar asta mie mi se părea foarte trist, să se căznească singurică atâta amar de vreme.

Aha, stai așa, că am uitat să vă zic comedia cu automobilul. Abia acum mi-am dat seama că încă nu v-am zis-o.

După ce Scott începuse să tot scoată din fabrica lui automobile, adică mașini sau cum li s-o mai zice, colonelul a încercat una din ele și băieții au pecetluit atunci soarta drumurilor de vară la oraș, așa că ne-am potcovit cu trei automobile în curte. Samuel s-a căznit primul să înțeleagă cum era cu vitezele și pedalele fără lanț, cum cârmea de la volan, iar mai apoi ne-a explicat fiecăruia, stăruitor, până a fost convins că ne-om descurca fiecare.

E, acum e limpede de ce o plimbam pe madame Isabelle cu automobilul pe drumul de dus sau de întors de la lecțiile Izei.

Vorbeam cu dânsa pe drum verzi și uscate, de la povestiri despre plăcinte, prăjituri și cântăreți celebri de-ai ei până la plantele, animalele și mașinăriile din jurul nostru.
Am tot plimbat-o așa vreun an și mai bine, până când o dată n-am reușit să o aduc, pentru că era destul de bolnăvioară să mai iasă din casă. Eu mă oferisem să îi aduc femeii ce are nevoie, până se va mai întrema destul cât să se descurce singură, așa că am fost la spițer și la băcănie să îi iau ce avea nevoie. Când i le-am dus, mă aștepta cu ceai și prăjiturele.
-Domnule, vă rog să îmi faceți un hatâr și să îmi mai țineți companie cât vă lasă inima.
Mirosea în odăile ei ca la sărbători, a bunătăți și a bunătate.
Colonelul și ai lui se obișnuiseră cu mine să mai rămân teleleu prin oraș, după capul meu sau nevoile de la fabrică, așa că am rămas noaptea acolo, la Isabelle, apoi încă o noapte și o zi.
Nu credeam că îți poate vreo ființă dărui atâta viață și bucurie doar petrecând timp cu ea și puțin mai mult, așa că n-o să vă povestesc prea multe din istoria zilelor acelea, le păstrez să mă încălzească la trecerea apei înghețate spre lumea de dincolo.
Am tot adus-o pe Isabelle la lecțiile Izei, iar ea nu se ferea nicio clipă cu apropierea noastră.

-Robert, așa zicea, Robert, îmi voi permite, dragul meu, doar să fiu ceva mai protocolară în casa elevei mele, pentru că așa îmi cere eticheta.

Când mi se adresa, numele meu răsuna tare năstrușnic în glasul ei, deoarece lungea cumva începutul și mijlocul chemării mele, cum fac uneori râraiții, dar ea parcă îl cânta, mi-a explicat că i se trăgea de la obișnuința limbii pe care o vorbise cea mai mare parte a vieții, adică franceza.

*

-Juma-de-Față, băiete, mare pișicher ești, îmi spunea colonelul.

-Mulțumesc, domnule, mă consider tare norocos. M-a lovit bafta asta la bătrânețe.

-Hai, lasă, eu sunt mai mare ca tine și tot nu mă dau pe unul de cincizeci. Chiar începusei să cam ai aer de martalog și să știi cu nu-ți cădea bine deloc.

-Am o vârstă și nu mai simt că aș putea face aceleași lucruri ca acu vreo zece ani.

-În locul tău aș schimba fața asta de mic nevolnic că nu te prinde. Tu crezi că degeaba doar tu poți scoate la drum pe cei mai mulți dintre copii, ce-i cu tine? Toți avem încredere în tine, așa de mult că niciodată nu ne-am învrednicit să îți spunem asta, a fost de la bun început de la sine înțeles. Când

îmi duci nepoții de mână și ai grijă de copii mei ai parte de toată puterea mea și bașca norocul amândurora.

În ziua aia am dus-o pe madame Isabelle acasă împreună cu Iza, care m-a dus la croitor să îmi măsoare toate părțile și să mă îmbrace ca pe domn. Două ceasuri m-a întors fetița, a scociorât toate culorile și țesăturile, le-a pipăit și le-a desfăcut, așezându-le pe bucățele alături de fața mea, până când începusem să mă cam împac cu ideea că o pereche de haine sunt mult mai anevoie de ales ca un cal dintr-o herghelie.

-E, cum te simți, m-a întrebat fetița după mai bine de două săptămâni de probe și preschimbări.

-Ce să mai zic draga mea, fără nicio tăgadă că e tare bine să fii viu. Nu mi-ar fi plăcut deloc să probez vreun coșciug în locul hainelor de domn.

Stăteam și chibzuiam, pierdut nițel în tabloul trimis înapoi mie prin luciul oglinzilor cele mari ale croitoriei, că tare mult te schimbă hainele și mă simțeam bine, foarte bine.

-Copilă, nu găsesc destul grai să îți mulțumesc pe măsură. Mare bucurie mi-ai adus.

Așa am fost deprins de mic, adică am înțeles că e mare păcat să nu mulțumești din inimă când te simți bine.

*

Armata și guvernul se pare că aveau mare încredere în familia colonelului, pentru că tot veneau militari ba la fabrică, ba la ferme, de unde cumpărau cam tot ce se făcea, inclusiv vinul și distilatele, nu numai animalele și motocicletele.

Scott și inginerii lui deschiseseră o fabrică nouă în fața celeilalte. Au numit-o secția specială, pentru că era cu adevărat foarte specială. O grămadă de militari se mutaseră deja acolo, se îndeletniceau cu tot soiul de măsurători și încercări.

La fabrica cea nouă se prindeau mitralierele pe mașini și pe motociclete, iar la fabrica de avioane se tot montau și demontau o mulțime de cheutoare, agățători, ușițe, trepte și suporturi peste tot, de la coadă și aripi până la botul avionului. Când a pornit războiul cel mare din Europa, la fabrică se făceau niște moșmoane de cataroaie din ghiulele, pe care le zvârleau din avion direct între cei de pe jos. Făceau treabă, nu joacă, bombele aruncate din avion. Am văzut o probă de aruncare pe care o organizaseră băieții noștri și vă spun cu mâna pe inimă că ce rămânea în urma lor era mai rău ca un amestec de chiftele.

Afacerea asta a lui Scott se dovedea foarte înfloritoare pentru oraș, care creștea la rândul lui pe nesimțite, vezi bine că toată

liota aia de suflete care trudeau pe acolo trebuia hrănită și adăpostită undeva.

Colonelul începuse deja să se manifeste cu prudență.

-Băieți, după judecata mea ne mișcăm prea repede și tare mi-e teamă să nu scăpăm ceva din socoteli, din mână sau să greșim destul de rău.

Erau Scott, Stan, Samuel și Max acolo. Eu îl așteptam pe micul Will să vină de la lecția de matematici pe care o avea cu un inginer de la secția nouă.

Băieții erau de acord, nici eu nu mă așteptam să fie așa înțelegători.

-Da, tată, e mai mult decât avem noi nevoie și prea mult să o păstrăm doar ca distracție, își lăsă Scott libere gândurile.

-Nu-i vorba doar de bătaia de cap, dădu Stan din cap, dar e prea multă lume pe aici și mereu alții, mereu mai mulți, parcă ar fi turnul cu limbile sucite între ele din Babel, doar că aici fiecare are mintea lui, datinile lui și interese care de care mai altfel. Nu mă sperii de muncă, dar toți mișună în jurul nostru și toată afacerea are o altă inimă ca la început. Tu nu crezi, Samuel?

-Cred că e vorba de structură a afacerii. Poți să rămâi acționar, adică să ai banii și să plătești pe altul să se ocupe. În ce mă privește, calculele pe care le țin sunt din ce în ce mai anevoie de terminat în fiecare zi, iar de când a venit

armata aici mai am încă un șir de hârtii și înțelegeri de trecut prin ciur și darmon. Știți bine că nu mă plâng de muncă și nu spun asta doar să scap de trudă sau să mă aflu în treabă.
Ceilalți îl aprobau gânditori. Nu mă puteam abține să nu mă umplu de mândrie când priveam ce băieți înțelepți a crescut colonelul.
-Nici mie nu îmi stă în fire să mă dau pe mâna altuia, continuă Samuel, mi-e imposibil să nu mai arunc încă o pereche de ochi peste ochii celui pe care îl numesc să facă ceva.
-E clar că nimeni nu ar face treaba pe care o facem noi.
-Da, așa este, ar fi și aiurea să credem că putem fim la fel. Oamenii nu numai că sunt mereu diferiți, dar nu încetează să te surprindă. Poate că găsim oameni să ajute munca noastră, să încercăm, Scottie, îi încurajă Stan cu ton mai vesel.
Liniștea ce-l prevestea pe Max ne apăsa mai puțin ca de obicei.
-Fabrica nouă e fabrică de război, de arme. Când nu va mai fi războiul ăsta vine altul, așa a fost mereu. Războiul e foarte tare treaba armatei și ceva mai puțin a noastră. Eu zic să le vindem fabrica militarilor, guvernului, oricum sunt peste tot pe aici și noi rămânem cu bucata noastră liniștită, care a mers mereu după capul nostru și a mers bine.

La scurtă vreme a sosit la fabrică o armată de ingineri, militari și conțopiști trimiși de guvern, care de care mai diferit și mai încărcat de manii, țăcăneli și ifose.

Samuel și Max le țineau piept cu multă răbdare, căutând să le fie fiecăruia de folos și să-i facă pe nou-veniți să înțeleagă că sunt veniți să muncească în propriul lor folos, nu al altuia. Erau și destule capete fierbinți printre ei, mai ales printre capsomanii de conțopiști, că ăștia nu erau nici cal, nici măgar. Șeful plimbătorilor de hârtii era un ins cocoșat și cu o privire care nu spunea nimic, de cartofor de meserie, pokerist sau ceva cam așa. Max îl studia de vreo două zile când l-a rugat de față cu mine și Samuel să plece. L-au buzunărit și i-au întors pe dos bagajele de față cu colegi de-ai lui și au găsit o grămadă de hârtii de-ale fabricii.

-Ți s-au cam lipit de mână, amice, i-a zis Stan cu vocea lui care anunța măcar o falcă ruptă, pe care nu i-o mai auzisem de ceva vreme și chiar mi-era dor de un pic de cotonogeală.

-Nu știu cine mi-a pus hârtiile astea aici, de dimineață nu erau.

-Te credem, la fel de bine cum credem că nu aveai de gând să faci vreo boroboață cu ele. Eu cred că ți-au crescut în paporniște peste noapte, adică stai, peste zi, că dimineață nu erau. Deci e adevărat că hârtiile se nasc din semințe, ha? Mă interesează de unde ai luat semințele.

Pokeristul își cam pierdea cumpătul.

-De la voi, băi, voi le-ați vârât acolo.

-Nu, puișor, se auzi hârâind Max, altceva o să-ți vârâm noi, dar mai târziu. Acum vorbim.

S-a apropiat de conțopistul-șef, care era o bucată de gheață, nici măcar pământiu nu mai era. După câte mi-l înțeleg eu pe Max, cred că îi oferea idiotului ăla ceea ce Samuel o numea mai târziu ca fiind o abordare perfect realistă a unui eveniment viitor cu certitudine neînsemnată pentru călău, dar totală pentru osândit.

Insul cu meclă de pokerist era deja o frunză uscată. Vocea i se deslușea din ce în ce mai clar:

-Am avut misiunea de a trimite toate planurile pe care le puteam umfla către comandantul rus pe care l-am întâlnit anul trecut și care mă plătește.

Unul din militari l-a luat la joc de picioare:

-Nu, băi, guvernul nostru te plătește.

Scottie l-a ridicat și l-a împins spre Max, care îi ținea o mână pe țeastă, ca o pavăză pe care o bănuiesc dureroasă.

-Du-ne la comandantul ăsta, tipule. Plecăm acum, doar noi doi, l-a scuturat Max.

Au plecat cu automobilul cel nou, care nu mai huruia ca celelalte, dar alerga ca o duzină de mustangi.

Samuel îl boise, îl aranjase și-l spălase pe gândacul de conțopist de nici la început nu arăta așa sănătos, nu i-ar mai muri mulți înainte jigodiei.

Nu știu ce-o fi fost în capul nostru să-l lăsăm pe Max singur cu spionul, dar culmea e că nici militarii nu s-au opus în vreun fel, doar unul dintre ei, mai în etate ca mulți băieți de acolo, a zis cu glasul omului pus pe gânduri:

-Domnilor, într-o astfel de întreprindere, nu vom avea niciodată de-a face doar cu un singur spion, eu aș fi mult mai precaut.

A cam avut gura aurită militarul cel hârșit în viață. A doua zi Scottie a dispărut ca în poveștile cu zmei, adică fără urmă și vreun anunț. Adevărul este că prea se perindaseră o sumedenie de inși prin fabrică și nimeni nu-i controla cum se cuvine, nu degeaba le mirosea a povară prea apăsătoare afacerea asta băieților.

Din povestea cea încâlcită nu prea avea cine să ne scoată, cu excepția armatei, așa că le-am zis toată tărășenia, iar colonelul a făcut un iureș de nedescris printre ei.

Mă tot așteptam să apară Max și să iasă soarele odată și odată.

A apărut și Max, după alte două zile, dar soarele nu era de acord cu așteptarea mea. Comandantul pe care îl căuta fusese o capcană nenorocită, iar Max era găurit în cinci locuri, două

de cuțit și trei de glonț, dar în rest se părea că fusese cruțat de toate încercările prin care trecuse.

-A fost o rețea, domnule colonel, îi spuse Max colonelului Smithers, care era un fel de șef al vânătorilor de spioni, am înțeles că meseria lui era de șef la contrainformații, tot o specialitate militară modernă.

Eu tot cred că toată istoria asta cu spionajul e la fel de veche ca oamenii, deși după cum am văzut, chiar și animalele sălbatice fac adesea la fel. Avem o chestie care ne împinge mereu să ne uităm în curtea altuia, de parcă strachina ăluilalt ar fi veșnic mai plină și mai arătoasă ca a noastră.

-Ce fel de rețea, domnule Sounders?

-Nemți, nici urmă de ruși, idiotul care m-a dus la ei chiar credea că sunt ruși, nu era prea în temă nici el.

-Deci am avut de-a face doar cu un pion, ca la jocul de șah?

-Un soldățel în mod deliberat prost instruit, să nu știe prea multe ca să nu aibă prea multe de povestit. Pe omul de contact al contabilului l-am predat aproape viu colegilor dumneavoastră din capitală, care m-au rugat să vă comunic că vă așteaptă la telegraful special.

-Mai avem o situație aici, referitor la fratele dumneavoastră...

-Cine a mai fost dat dispărut odată cu el?

-Doi ingineri de-ai dumneavoastră. Acum facem un mic apel general să ne dăm seama cine lipsește dintre ai noștri, să putem lucra prin eliminare și să înțelegem cine îi putea răpi pe cei trei domni.

Colonelul și Samuel aduceau doi prăpădiți, tăvăliți bine.

-Ziceți, mă!

-Eu nu am văzut nimic, știu doar că Thomas, prietenul meu, a dispărut odată cu oamenii voștri și cel mai probabil i-a adormit cu niște spițerii de-ale lui, dar nu mă taie capul cum i-a scos de aici.

-Thomi ăsta era neamț get-beget, l-am auzit vorbind cu frati-miu, a început celălalt să cânte tot. Erau iubiți amândoi, îi știau toți, treaba lor de păcătoși, dar sigur frati-miu nu are nicio altă treabă, șefilor, să vă trăiască familia, mă jur pe mămica noastră și pe tot ce am mai sfânt, pe noi nu ne-a dus mintea că ăia sunt așa puși pe rele.

-Bagă-i la zdup, lătră Smithers după doi bocanci în țestele lor.

Militarii i-au luat ca pe fulgi.

-Trebuie să ne mișcăm repede, reluă Smithers, acum mai liniștit. Este posibil să nu fie departe, oricum au fost transportați cu ceva voluminos. Ați organizat în ultimele zile vreo livrare?

-Nu, spuse Samuel, singurele au fost în dimineața în care a dispărut Scott, acolo trebuie să fie băgați, erau motociclete și componente de fuselaj. După ce a dispărut Scott nu am mai făcut livrări, de obicei le verifica personal pe toate, iar cea din dimineața aia fusese inventariată de noi de cu seară.
-La ce oră l-ați văzut ultima oară pe domnul Scott Sounders?
-La 19.30 am început verificarea livrării, pe cutii și componente, ne-a luat cam o oră, deci pe la 20.30 am terminat. Eu am plecat pe la 21.00 în camera mea și ultimul care mai rămăsese pe afară era Smithie, de obicei el se mai uită o dată și la împachetare.
-Smith e numele inginerului care a dispărut?
-Da, el și Mike mecanicul.
-De cât timp îi cunoașteți pe cei doi?
Samuel se puse pe gânduri.
-De vreo cinci ani, domnule.
-În ultima vreme ați sesizat ceva schimbări în comportamentul lor?
-Eu nu.
-Nici eu, completă Max, care era îndoit de spate ca un câine uitat în ploaie.
Ușa s-a trântit de perete și a intrat ordonanța sau ceva locțiitor de-al lui Smithers, nu mi-era clar ce era:

-Domnule, l-am găsit pe unul dintre băieții de aici, pe inginerul Smith. De la noi lipsește căpitanul Morris, a dispărut aseară.

Smithie era pus pe un pat de scânduri, cu bale de sânge pe nas și gură, dând afară o spumă gălbuie.

-Prea mult cloroform, zise Samuel.

Colonelul Smithers dădu aprobator din cap.

-E și deshidratat. Curățați-l bine și treceți-l pe ventilare mecanică. Căutați-l pe bețivul de Morris.

Max l-a atins pe bietul Smithie pe frunte și pe piept. Îi dăruise liniștea bietului suflet, se citeau încrețiturile de fața lui cum se întind și mai apoi cum toată pielea creponată din jurul ochilor se așezase, lăsând limpezimea ochilor să oglindească o lumină caldă, care se scufunda încetișor înlăuntrul lui, ca un felinar de scafandru alunecând spre fundul apei, lăsând în afară doar absența oricărei apăsări. Smithie se dusese frumos, pe o cale doar de el știută și așteptată de câteva zile.

-Au fost convinși că îl omorâseră, șopti Max. Au fost cinci bandiți, doar patru au plecat cu ceilalți doi ai noștri. Căpitanul dumneavoastră le-a fost complice. Răpitorii plănuiau să îi ducă în Germania.

Domnul Smithers își frecă mustățile fără să le atingă, ca un motan zbârlit.

-Mi-e rușine de ce au fost capabili să facă acești militari, domnilor.

-Au fost militari doar cu numele, militari pârâți, rosti Stan.

*

Max și cu mine i-am luat urma tipului ăla, Morris, până la vreo cinșpe mile de la fabrică, înspre păduricile din spatele colților de stâncă. Acolo ascunseseră o mașină și niște cai. Erau cai de samar, nu de călărie, poate și-or fi făcut socoteala că dacă rămân cu mașina în drum pot căra daravelele pe care le umflaseră cu caii.

După deranjul de acolo, fuseseră vreo cinci cai, poate șase și eu zic că or fi stat vreo trei zile pe loc, să aștepte vreun semn sau vreun moment. Plecaseră de vreo zi sau mai bine, urmele erau deschise și resturile burților cailor nu se uscaseră mai deloc.

Știam foarte bine și eu și Max că momentul așteptat de ei a venit la plecarea lui. Nu găseam cuvinte să mă ajute să-i alung vina asta din cap, iar el fierbea în tăcere, blestemul lui fără sfârșit.

-Planul lor nu era să folosească transportul nostru, am zis.

Am primit înapoi o mișcare de aprobare abia deslușită a capului, pe care Max mi-o oferea ca să mă îmboldească să zic mai departe.

-Dacă ne luăm după urme, caii au plecat cu ceva greutate pe ei de-aici, la fel mașina.

-Mașina nu era de-a noastră, caii au fost luați de niște proști.

-Ai dreptate, m-am luminat eu, caii erau de samar, dar ei i-au folosit pe post de cai de șa.

Am luat caii cei mai rapizi din curte și am întins-o după urme, pe care hoții nu se prea pricepuseră să le ascundă, semn că nu erau de pe aici.

*

În port nu erau decât trei cârciumi, dintre care doar două deschise toată ziua.

Pe Morris l-am găsit horcăind de beat în grajdul de la Peștișorul de Argint, adică la John Zâmbărețul în curte, care era numit așa după buza de sus ferfeniță de o bucată de sticlă ce se aflase într-o mână neprietenoasă cu el.

-Greu de trezit ăsta, stă ca un porc în mocirlă, îl împinse John pe Morris în șale.

-Apă, paie și bătaie, prietene, i-am zis.

M-am gândit nițel și am pus oțet pe o treanță de pe acolo, i-am așezat-o distrusului pe fața plină de noroi și l-am ridicat de pe jos ca pe un strigoi.

-Unde i-ați dus pe Scott și pe Mike?

-Ă?

L-am ajutat cu niște picioare în coaste și nenorocitul a trecut la loc la somn.

-Adu iar oțetul, John, are nevoie de tratament, nu glumă.

-Ține, omule. Pârlitul are buzunarele goale, că i le-am întors pe dos după bani, a lăsat băutura neplătită, veni-i-ar greață de jigodie.

-A, mulțam, chiar aveam de gând să te întreb de ce-o avea prin buzunare. Ai verificat și prin ascunzișurile hainelor?

-Aăă, nu m-am gândit că ar fi vreun secretos.

Max îi întinse lui John banii care ar fi plătit destule sticle.

-Sunt prea mulți, domnule.

-E bine. Lasă-l cu noi, plecăm repede.

-Bine, domnule. Nu v-am văzut în viața mea, oricine ar întreba.

Pe Max nu-l încălzea cu nimic gargara ăluia.

I-am desfăcut căpitanului din toate cusăturile surtucul, vesta și nimic. Max i-a tras nădragii și le-a rupt turul. M-am tras nițel în spate, că nu mă prea ducea mintea să înțeleg ce urmează.

Militarul pârât, cum zicea Stan, își ascunsese consemnele în turul dublu al nădragilor.

-Bine că nu și le-a vârât altundeva, m-am trezit rostind.

Erau trecute persoanele pe care urma să le contacteze, parolele cu semnele secrete de recunoaștere și locul unde urma să întâlnească fiecare ins.

Max i-a luat semnele de pe uniformă și am mers direct în port, unde era trecut punctul de întâlnire, în mai puțin de jumătate de oră.

-Așteaptă-mă la intrarea în canal, mă întorc când înțeleg ceva.

L-am privit cu drag și pentru prima oară după mult timp, l-am luat în brațe. Am realizat destul de repede că eu aveam nevoie să-l cuprind mult mai mult decât credeam și îi sunt veșnic recunoscător pentru înțelepciunea cu care ne dădea fiecăruia întocmai ce aveam nevoie, de fiecare dată.

Mi-a zâmbit înapoi, iar ochii lui tăioși ca lamele erau melodioși acum, mai ceva decât corzile de ghitară pe care le mângâia Iza cu atâta măiestrie.

După toți anii scurși de atunci, nu îmi pot scoate din minte minunea zâmbetului lui și nici că știu ce vrajă a făcut să mă gândesc tocmai în acea clipită la Iza, draga noastră. Cred că și lui i se făcuse dor de ea.

Îl priveam din spate și am constatat că Max căpătase un mers ciudat, ușor aplecat într-o parte, care aducea prea tare cu al bețivului de Morris.

-Nu, mi se pare, cred că mă lasă vederea mai mult decât recunosc.

L-am urmărit mai îndeaproape.

Căpitanul Morris s-a dus glonț la înlocuitorul șefului căpităniei.

-Pace pentru împărat, amice, se auzi surd vocea spartă de tabac al căpitanului.

-Totdeauna cu inima, amice, răspunse blondul spălăcit din curtea cârpită cu bolovani de mal.

-Transportul a fost livrat alaltăieri.

-Așa crezi tu, a plecat abia ieri.

-Crezi că va ajunge la timp?

-Nu e treaba noastră, Morris, e cale lungă și anevoioasă până în Germania, o să facă un pic de ocol, iar ăia stau adormiți maxim două zile, omul nostru de pe punte o să-i hrănească după cum ne-am înțeles.

-De ce nu au plecat la timp?

-Hm, vezi tu, neamțul nu a fost prea încântat de prima opțiune, Sea Spirit, cică era prea răpănoasă, așa că i-a băgat pe al doilea vapor, Ocean Breeze, care face și mai puțin până acolo, că e mai mare și mai rapid. Habar n-am cum o fi mai bine, ți-a lăsat banii la cutie, ți-i dau când îmi dai hârtiile. Morris i-a înmânat niște documente.

-Ține, amice.

-Mulțumesc, amice, a răspuns celălalt și a scos pistolul să-l mierlească pe Morris.

M-am apropiat să îi înhaț, dar m-am dezmeticit la timp.

Morris l-a căsăpit pe spălăcit cu toporul care habar n-am cum apăruse și ce să crezi, în locul gunoiului de bețiv apare Max. Nu știam că poate face asta.

-Juma-de-Față, tăticule, mergem în Germania. Îl luăm și pe Samuel cu noi, el vorbește limba friților și a francilor. Eu nu am nevoie de altceva decât de timp.

Au plecat după două ore. Samuel a apărut ca din pământ. M-am dumirit singur, mai apoi, că oricum Samuel era nemortul lui și nu era nevoie să-și rostească prea multe între ei. Pe mine m-au lăsat acasă, Max mi-a zis să îi spun colonelului Sounders tot ce se întâmplase și că o să-mi dea de știre ce trebuie să mai fac, să am doar răbdare. Răbdare am tot avut eu, dar de data asta parcă tot simțeam că e nevoie de ceva mai mult.

*

Scott și Mike au murit pe drum, vaporul lor a ajuns mai întâi în Franța. Max și Samuel i-au adus de acolo în niște sicrie de plumb, după un obicei pe care eu nu îl cunoșteam.

Colonelul i-a jelit ca un câine legat și hăituit cu pietre. Bietul de el, nu mai putea face nimic altceva. Jalea și neputința lui îl amărau și mai mult pe Max.

-Am ajuns mult prea târziu, omule, l-am auzit pe Samuel. Ai noștri erau deja descărnați. Colierul de oase pe care i l-a dat Max colonelului este cioplit din oasele hoților de oameni, erau șase cu totul. Le-am plătit cinstit, i-am lăsat pe toți fără dinți, le-am luat câte o mână să avem ce să cioplim și le-am pus capetele tăiate la fund, să nu îi mai primească nimeni, nicăieri, să hălăduiască triști prin nesfârșirea lipsei de viață.
Colonelul n-a mai fost niciodată la fel.
Nimic nu a mai fost la fel.
Stau și mă întreb ce ar mai fi putut fi la fel.
*
Sigmund, cu sprijinul Idei, a priceput repede pe unde ne poate duce vântul ăsta gol. Au dus din casă acareturile din camera în care crescuse Scottie și au împărțit amărâților multe din hainele lui, ca să nu mai dea maică-sa cu nasul de ele.
L-au plâns mult. Au lăsat atunci să iasă din ei jalea ce se cerea scursă ca un puroi.
Moartea ne ocolise până atunci sau, cine știe, poate că ne tot dăduse târcoale și se pregătea să muște, adulmecând pofticioasă prada.
Sari îl ținea în brațe pe Darrin și îl mângâia ore în șir, de parcă ar fi așteptat vreo urgie.

Stan mergea tot mai des la fabrică, unde Samuel se mutase cu totul la rugămintea colonelului. Erau o grămadă de angarale de ținut sau de dus la bun sfârșit pe acolo. Mă gândeam că spionii ăia care l-au răpit erau pe cale să reușească să strice toată rânduiala fabricii și în mare măsură să scuture viața casei noastre.

Colonelul s-a dus la domnii cei mari din Congres și le-a rostit un discurs despre fapte mari, spirit și viață, cu tot sufletul, pentru a-i îndupleca să ne lase să mergem la război. Adeseori mă oprisem, în trecut, din munca mea obișnuită și mă minunasem de bunătatea colonelului și înțelegerea lui. Acum urla în el un lup flămând, care strânsese în atâta amar de vreme prea multă ură mocnită ce îl ardea și-l rodea pe dinăuntru, iar zbaterile zilelor care acum se târau ca o boală îi destupaseră urgia.

-Domnilor, așa le zisese în Congres, patria noastră este roasă de o plagă aruncată peste gardul nostru. Granițele noastre se șubrezesc fără a le repara, ca în orice curte. Suntem sabotați și vânați în propria noastră așezare, pe care ne-am grijit-o după nevoile noastre și cu sudoarea frunții noastre pusă peste oasele părinților noștri. Dușmanul este deja în ograda noastră. Plătim acum cu sângele fiilor noștri. În acest caz, nu suntem deja în stare de război? Vă întreb, deoarece doar în timp de război ordinea omenirii se strică, în loc să vezi fiii

cum își duc tații la groapă, vezi tații cum își înmormântează fiii.

Colonelul respira ușor, ca și cum se pregătea să-și surprindă vânatul cu pălitura de atac, aducătoare de moarte.

-Domnilor, vă rog doar să recunoașteți o stare de fapt și să îi dați sens și lege, anume că această țară mare este deja în război!

Ovațiile și aplauzele sălii nu îl încălzeau cu nimic. Nimic nu l-a mai încălzit defel de atunci.

Oamenii ăia l-au ascultat și au votat. A doua zi s-a declarat război.

Trei milioane de oameni au venit la luptă, atât era armata noastră.

Un milion de suflete aveau să purceadă în Europa, în Franța, la bătaie.

*

Stan nu avea niciun gând de plecare de lângă nevasta și copiii lui, cu atât mai mult la război la dracu-n praznic.

Steve era deja sufletul curții, respira prin glodul fiecărui colțișor. Ograda noastră plină de copii știa bine cine este tăticul ei și ăsta era Steve. Steve dus la bătaie cu frații și ai lor nu era de înghițit. Caii și vacile, cu restul dobitoacelor foșgăiau și fremătau amarnic la vântul ce adia plecarea lui.

Dealurile viței de vie se întristaseră și ele, roadele se stafidiseră pe joarde și se umpluseră de mucegai.

Plecarea lui Sigmund rupea rostul dealurilor, dezrădăcina izvorul mustului și golea colinele altădată înmiresmate de vraja veselă a turburelului. Hotărât lucru, Ziggie nu putea pleca.

Max l-a înțeles pe taică-său fără alte întrebări.

S-a înrolat imediat ce l-a condus pe Scottie la marginea porții din pământ.

-De aici te descurci singur, frate. De acum timpul e de partea ta.

Am înțeles atunci că și timpul avea viața lui, iar uneori respira prea multă lâncezeală, alteori i se făcea poftă de alergat și uneori de tumbe.

*

Războiul se lăsa peste noi ca o înserare. Umbrele se alungeau și se urâțeau, până când totul era doar umbră.

Nemții visau lumea oceanelor cucerită de submarinele lor, care erau niște dihănii de vapoare ce mergeau și pe sub apă. Submarinele astea certărețe găureau în stânga și în dreapta orice prindeau, chit că erau doar vase de negoț sau de voiaj. Or fi avut vreun cap fierbinte în fruntea lor și ei, bieții, de le-a încurcat așa viața. Eu de când fac umbră pământului știu că nemții ăștia, oameni ca noi, cu două mâini și două

picioare, erau meșteșugari pricepuți și corecți, bașca mai făceau ăi mai buni cârnați, aproape la fel de buni ca ai nebunului de Grimnir. Neamțul nostru din târg făcea o bere de te lingeai și pe frunte, nu doar pe buze, de gustoasă ce era. De când cu râca asta între noi și nemți n-a mai cumpărat nimeni de la el, se temeau toți că îi otrăvește. La fel s-a stricat treaba și cu Willie cârnățarul, pe care îl aflaseră niște inși din târg că îi zicea Wilhelm în hârtii, ca pe împăratul fripților.
Războiul ăsta ne secase curțile de flăcăi în toată țara, lăsând în urmă doar viață bătrână, că până și femeile ce mai-nainte străluceau se pământiseră la față și se posomorâseră, să nu mai vorbesc de copii, care își schimbaseră și jocurile.
*
Băieții au plecat toți odată.
-Vă rog, dragii tatei, să vă întoarceți toți și întregi, așa cum ați plecat. Nu e cazul să vă mai vorbesc despre grijă și să vedeți unul de celălalt. Hai la treabă, băieții mei, să vă întoarceți repede și să nu vă treacă prin gând să întârziați.
Colonelul nu a rezistat să îi vadă plecând, să îi privească din spate cum se depărtează.
Bietul de el a intrat rapid în casă cu Lizzie de mână, lăsându-și feciorii să-și ia la revedere de la ai lor pe îndelete.
Era începutul anotimpului frunzelor ruginii.

Cu toții ne amăgeam că o să-i revedem pe băieți până nu vor apuca frunzele să cadă din copaci. Cu toții știam că nu va fi așa.

Samuel s-a înrolat odată cu Max, pe post de tălmaci de franceză și germană.

-Ai grijă de ei, Sam.

-O să ne uităm unul după celălalt. Dacă îți vei scoate butoiul cu simbriile noastre, să iei aminte că am băgat acolo și niște hârtii, acțiuni care cred că au devenit foarte valoroase.

-Ce e în butoiul ăla nu e doar al meu.

-Ce-i acolo e doar al tău, eu nu pot atinge banii mei, așa e legea mea, iar Grimnir nici atât, nu i-ar fi înțeles în veci.

M-am agățat de un gând ce m-a trecut atunci.

-Auzi, tu știi ce se va întâmpla, nu-i așa?

-Nu, Robert, habar n-am, iar dacă aș fi aflat le-aș fi zis deja tuturor.

Așa era, le-ar fi zis, nimic nu-mi putea lua credința asta.

Steve și Sigmund erau la infanterie, Max și Stan aveau brevet de pilot, erau la aviație.

Le făceam cu mâna în semn de bună vedere de pe peronul gării. Și eu, ca și Jim, ne sileam piepturile să rămână întregi și să nu se spargă acolo. Trenul ăla plin cu băieți tineri era ca un tren cu animale, cum trimiteam noi la sacrificat pentru armată. Pe măsură ce vagoanele câștigau distanță față de noi,

trăgeau după ele o parte din mine, rupându-mă de viu. Simțeam cu durere că cea mai mare bucată a inimii mele s-a dus după ei, lăsându-mi și mie una mititică, tocmai cât să pot respira așteptând-o pe cea plecată să mi se întoarcă, odată cu băieții.

*

Când s-a prăpădit Scott s-a simțit pustiul lăsat de lipsa lui în casa mare și în toată curtea. Acum, după depărtarea la care au fost trași de nevoie toți băieții noștri, se simțea de parcă totul din jur ar fi fost pârjolit.

Căutam cu toții scuze să trăim, pentru că de temei nici nu mai era vorba. Era de prisos.

Așteptam întoarcerea băieților și scrutam listele de dispăruți lipite prin târg și tipărite în gazete mai ceva ca niște hăitași.

Apăsarea noastră se ducea mai departe pe umerii țâncilor din curte și parcă nu reușeam să o scoatem la capăt.

Madame Isabelle inventa în fiecare zi jocuri noi și dorit amuzante, jocuri de pace. La scurtă vreme s-a mutat la noi, la rugămintea fetelor și insistența domnului Sounders. A trecut ușurel o săptămână, apoi o lună. Pianul suna un pic mai cristalin, chitara la fel, odată cu celelalte zdrăngănele.

*

Căzuseră toate frunzele, copacii pleșuvi îmi speriau nopțile cu umbrele ghearelor de pe crengile amorțite de vântul mai rece ca niciodată.

În noaptea aia îl visasem pe Samuel, în mijlocul unui iad de foc și smoală curgândă, mă îmboldea să plec după Stan. M-am bucurat că eram treaz în sfârșit. Îmi deschisesem geamul să las frigul să mă răcorească de fierea iute și acră a iadului. Când am dat să închid fereastra la loc, m-a oprit un scâncet slab, prinsesem între rame mâna cuiva, o mână delicată pe care o recunoșteam. Am deschis repede și Ingrid a sărit în cameră.

-Of! iar visez, ce porcărie, nu se mai termină!

-Nu, iubitule, nu visezi.

M-am pișcat de două ori și durea rău.

-Da, e aievea. Ce faci aici, Ingrid?

-Mi-era dor.

Ingrid mirosea bine, cum mirosea doar ea, a ierburi de primăvară și un pic de tutun de pipă amestecat cu cuișoare. Înainte să se prăpădească, îmi spuneam că tutunul ei miroase a tămâie sau ceva rășină, acum înțelegeam că mirosea a viață trăită.

M-am lăsat iubit de femeia mea, apoi i-am dat iubire înapoi și am iubit-o eu pe ea. La scurtă vreme am repetat inversarea,

ca și cum am fi trecut îmbrățișați prin luciul oglinzilor ce separă între ele toate realitățile.

Mi-a legat încheieturile mâinilor de marginea patului cu năframa ei colorată cu care o învești mântasem când am condus-o la îngropăciune. Îi simțeam mirosul de flori de gheață, de zăpadă proaspătă. Am tras parfumul ei adânc în piept, cu patimă.

-Mă bucur că m-ai cerut înapoi. Aveți nevoie de mine un timp. Mâine ține-l în casă pe micul Will și să nu plece nimeni din curte la târg. Orice nume găsiți pe listele alea, nu le luați în seamă. Băieții sunt bine, o să primiți curând semn de la ei.

-Unde pleci?

-Dincolo.

-Mai stai, nu te du, m-am zbătut eu să o prind.

-Nu încerca să pui vreo stavilă drumurilor pe care nu le poți stăpâni, iubitul meu. Toate la timpul lor, știi prea bine.

Apoi m-a sărutat cu dragoste, ușor-ușurel, ca un fulg.

M-am scuturat înfiorat. O țineam în brațe pe Isabelle, habar n-am cum ajunsese la mine în odaie. Mâna mi-era agățată sub gâtul ei, amorțită sub povara ei delicată. I-am ridicat ușurel capul, să nu o trezesc și m-am strecurat afară din așternuturile boțite rău.

În jur totul părea la locul său, pipa pe care o păstrasem de la Ingrid era nemișcată, deci visasem. M-am apropiat de

marginea raftului unde pusesem pipa și am luat-o în mână. Era caldă și mirosea ca și cum ar fi fost abia folosită. Abia fusese stinsă.

Am zâmbit. Năframa lui Ingrid atârna de marginea patului, cu un nod pe care doar ea știa să-l facă, se desfăcea imediat trăgând dintr-o parte. Am mirosit-o. Păstrase aroma ei, de parcă abia o dăduse jos de la gât.

-Of, ce dor mi-e de tine!, m-am surprins șoptind.

-Poftim? Isabelle se trezea.

-Nimic despre noi, Isabelle, stai liniștită. Nu am simțit când te-ai strecurat în odaie.

Isabelle zâmbi și ea, cum doar Ingrid știa.

-Femeile au misterele lor, nu poți ști chiar totul, se răsfață Isabelle și se întoarse somnoroasă pe partea cealaltă, lăsându-mi în admirație spatele ei golit până sub posteriorul de marmură.

*

Dimineața m-a izbit cu aerul jilav al dealurilor plânse. Liniștea se rupse, din dreptul casei mari. Sari urla în curte, în brațele Izei.

-Sufletul meu, sufletul meu!

Eleanor a ieșit după ele.

-Ce a aflat?

Speram ca răspunsul ei să fie altul.

-Stan și Sigmund sunt pe lista de dispăruți. Tata e căzut cu totul, copleșit, l-a lovit vestea în moalele capului și e lat pe scaun.

Am intrat în casă, direct în camera de oaspeți. Colonelul stătea fără niciun rost, scurs pe scaunul lui, în capul mesei ovale, care acum era cu adevărat uriașă în goliciunea ei.

Se apropiau pași coborând pe scara mare. Micul Will fusese trezit de larma din jur. Era descumpănit de jalea ce ne împresura. Se uita la bunicu-său ca la o casă arsă. Pe scări se auzeau alți pași mărunței, semn că și Brad era treaz.

-Bunule?

Răspunsul dânsului întârzia, lăsând să i se lungească pe față o strâmbătură ce fusese zâmbet cu ceva vreme în urmă.

Micul Will trase de ușile mari de sticlă să le deschidă, cu gândul de a se duce în curte să cerceteze izvorul urletelor. M-am repezit și l-am tras de mână în casă, cu un strop înainte să cadă în fața noastră geamul mare de la fereastra de sus, uitată deschisă și vânturată aiurea. Cioburile ascuțite cădeau ca o ploaie de săbii și se înfigeau dincolo de ușă, furioase că nu au găsit nicio pradă.

Pe figura colonelului am citit iute zâmbetul lui Ingrid, care s-a destrămat la fel de repede.

Domnul Sounders s-a ridicat și și-a luat nepotul în brațe.

-Iartă-mă, băiete, iartă-mă.

Pe băiat îl cam trăgea ața afară, dar i-am zis că până se domolesc femeile din curte e bine să ne găsim de lucru prin casă, să nu stăm în calea furiei lor.

-Ai dreptate, Jumi, furia se prăpădește mai repede afară, s-o lăsăm acolo, are mai mult loc să obosească. Noi vom rămâne azi în casă, dar te rog să stai cu mine, bunul pare destul de abătut.

-Măi să fie, ăsta da spirit care uimește. Hai să mă înveți să joc și eu șah, poate așa mă mai luminez nițel, văd că ție tare îți mai prieste exercițiul minții!

*

În prima zi din prima lună de iarnă ne-au trimis acasă semnele de armă ale lui Stan și Sigmund. Fuseseră găsite corpurile într-o mare de alte corpuri înghețate. Ni se transmisese depeșă oficială semnată de ministrul de război, care mai scria și niște cuvinte frumoase, aceleași cuvinte pentru fiecare din băieții noștri, de două ori aceleași cuvinte surde ca o bătaie primită fără temei, pe nemeritate adică.

Jalea femeilor ustura ca o căldare de iad. Bicisnicul de război furase toată viața din noi. Am tot stat să chibzuiesc de ce o dihanie așa urâtă ca războiul cere fără oprire de mâncare atâta viață fără să dea înapoi nimic decât mai multă moarte, ca lupul hămesit de care rosteau irochezii, lupul care nu se satură în veci.

Colonelul privea din pragul casei curtea golită de suflet.
-Juma-de-Față, omule, te duci să-mi îngropi băieții cum se cuvine? Eu nu îmi las ce a mai rămas din ei aici de izbeliște.
-Mă duc, trag nădejde să duc măcar asta la bun sfârșit.
Oftam de pomană, eram prea mâhnit că nu înțelesesem bine ce îmi zugrăvise Ingrid în visul aievea. Mă speriase nenorocirea asta, doamne ferește să o pățească și Max sau Steve.
Nu știu dacă pentru îmbunarea zeilor sau pomenirea celor ce îmi traversaseră viața cum treci un râu, dar am luat în catrafusele mele câte un nimic de-al celor trei europeni pe care îi cunoscusem, să le duc înapoi pe pământul lor.
Am luat luleaua lui Ingrid, eșarfa de pus la brâu a domnului Alin și cele două tablouașe ale lui Grimnir.
Le-am așezat cu grijă pe fundul geamantanului, învelite în hârtie lucioasă.
Am oftat și mi-am scuturat bocancii de prispă.
-Sper să mă întorc repede.
-Întoarce-te cu bine, prietene, mă bătu pe spate colonelul, mai apropiat decât îl văzusem vreodată.
Mă pierdeam cu privirea spre depărtare și simțeam fiorul iernii, venind spre mine, de parcă m-ar fi mânat spre alte zări, cum facem noi oamenii cu vitele, adică împingându-le din spate.

Am zărit pe borul pălăriei primul fulg de zăpadă și prin mijlocul lui mi s-a deschis calea spre altă lume. Fulgul se rotea când încet, când repede, ca o morișcă de vânt de jucărie, încropită din hârtie.

M-a dus gândul la o plasă de fluturi de-a copiilor și că aș alerga după fulgi ca după gâze.

Fulgul mă conducea și se mărea, știam bine că el hotăra încotro, stăpânindu-mi lumea, aievea. Se făcu mai mare ca mine și purta în mijlocul lui o lupă prin care lumea se vedea cât de clar râvnea fiecare și tare cred acum că mi-ar fi permis să intru în lume cât de adânc îmi doream, dar mă apăsa temerea că n-o să mă mai pot întoarce unde era menirea mea.

Vântul m-a aruncat într-o barcă de-aia lunguiață în care încap vreo trei duzini de inși, iar barca tot creștea și se făcuse cât un vapor cu care se plimbau domnii, cum văzusem în port, cu care se traversa oceanul, iar totul era la cheremul fulgului meu de nea, primul fulg din iarna aia, rotund ca un capac de putină. Puful uriaș de zăpadă era înzorzonat cu alte bijuterii de gheață, pe care după mintea mea doar Ingrid putea să le așeze așa.

Fulgul se făcu o timonă și mă duse pe altă mare, cu flăcări domoale care îmblânzeau gheața. Pe măsură ce mă apropiam, flăcările erau și mai pătrunzătoare, unind în inima lor cerul și oceanul într-o singură văpaie, cu care pârjoleau

pământul, de la țărm spre interior. Aerul era înăbușit în febră și gheață, duhnind a boală.

*

Am ajuns în Franța prea devreme să văd sfârșitul războiului și prea târziu pentru începutul lui. Odată cu mine soseau flăcăi de-ai noștri, ca un șuvoi, contingente și mulțimi, gata de izbânzi și vitejii și prea puțin gata de prăpăd și chin.

Samuel mă aștepta cu o mașină de-a noastră, caraghioasă rău, îngreunată de foi groase de blindaj ce făceau un cuib în care se putea așeza o mitralieră serioasă cu tot cu cei patru băieți ce îi sunt servanți.

-Ce fac copiii?

-Bine, Sam, se joacă de-a doctorul, de-a părinții, chestii de-astea. Nimeni nu se mai joacă de-a războiul la noi în casă.

-Ăsta e joc de oameni mari, ha?

-Habar n-am. Întreabă morții.

-Te vei minuna când vei auzi câte are de spus un mort, Robert. Toți sănătoși?

-Da, poți zice că da. Durerea din suflet încă nu le-a măcinat trupul, se înfruntă unul cu altul, iar corpul se împotrivește deocamdată puroiului din gânduri.

Mi-a povestit că ai noștri vin cu miile în Franța, în fiecare zi și că cei de la comandament se așteaptă să avem în curând vreo două milioane de militari trimiși în Europa.

-Le-ai văzut trupurile?

-Nu le-a văzut nimeni dintre ai noștri, aici băieți mor cu miile, ca muștele, frățioare, ți se apleacă numai când vezi câte gropi se sapă.

S-a întors și i-a spus ceva în franceză insului care îmi cerceta documentele. Franțuzul s-a oprit din cercetare și mi le-a întins înapoi, cu o mișcare ceremonioasă și plină de respect. L-a salutat pe Samuel cu o mină foarte serioasă.

-Spiritul cazon se instaurează mai repede decât credeam, Robert, băiete. Îți vine să crezi că tipul ăsta era cel mai probabil cultivator de struguri sau levănțică?

-Războiul strică rânduiala vieților, hotărât lucru.

-Nu știu de ce mă mir ca prostul că totuși nimeni nu învață ceva din asta.

-Unde mergem acum?

-Eu sunt detașat la o unitate de bombardiere, traduc pentru ai noștri, câțiva englezi și o mulțime de francezi, să fiu sigur că se înțeleg între ei, măcar în cuvinte.

Mi-am luat inima în dinți.

-Și băieții?

-Max și Steve sunt tot acolo, Steve e șeful pazei în tabăra noastră, s-a mișcat bine să găsească locul ăsta ceva mai ferit, iar Max îi ține isonul unui englez nebun care montează proiectile pe avioane, de-asta li se zice bombardiere.

-Sigmund și Stan?

-Tocmai ți-am spus.

-Colonelul m-a trimis să îi îngrop cum se cuvine.

-Gropile lor sunt în partea eliberată de aliați, te duc mâine acolo.

-Du-mă acum, te rog.

-Am treabă în mai puțin de două ore și până acolo facem vreo oră jumate, când mai ajung la treabă? Aici dacă întârzii ești declarat dezertor și te mănâncă imediat curtea marțială, care nu e deloc de joacă. Vezi tu, nu vreau să lipsesc de lângă băieți, atât câți au mai rămas...

-Lasă-mă te rog prin apropiere, mă descurc eu să ajung. Am o busolă.

Sam nici măcar nu a mai râs la insistența mea. A călcat-o mai tare și mi-a făcut hatârul.

Mi-a întins un bilet.

-Ai grijă, ți-am scris în franceză aici unde ne găsești, doar arăți biletul și te va îndruma cineva. Suntem cantonați la Saint-Mihiel. Băieții sunt îngropați aici, nu pot să-ți zic unde, că nu am dat de ei niciodată, oricât am căutat. Semnele de armă se strâng pentru a număra mai ușor morții, de-aia vi le-au trimis acasă. Baftă, prietene! Tu îi poți găsi.

-Mulțumesc, știu că ți-e greu, îți mulțumesc mult.

-Nu sta mult.

-Nu, nu stau mult, îmi las bulendrele la tine în mașină dacă se poate. Sunt și trei epistole ale colonelului și una a lui Eleanor. Una din scrisorile colonelului e pentru tine, citește-o, pe celelalte dă-le lui Max și Steve.

-Bine, nu o mai lungi. Tic-tac, pierdem timpul. Geamantanul tău nu poate sta la mine, tu ai nevoie de el. În război e bine să îți ții lucrurile aproape și să te înveți să păstrezi cât mai puține, să poți fugi mai lesne.

-Hei, vezi că scrisoarea lui Eleanor e pentru Max, nu pentru Steve.

Sam gonea dihania lui pe roți hurducăind-o cu însuflețire. Lângă mine, pe toată întinderea, însuflețirea lăsase loc crucilor.

Am început să-i caut, în umbra apusului de soare, până nu mai puteam descifra nimic din ce era pictat sau scrijelit pe cruci. Am aprins felinarul și am continuat.

Sari și Ida îmi dăduseră câte o scrisoare pe care să o las la căpătâiul băieților, să le aline trecerea.

După multe ceasuri m-am așezat pe pământul jilav și m-am sprijinit de un ciot de rădăcină.

Lumina pâlpâindă dansa în jurul crucilor. Mă copleșise osteneala drumului și înfrigurarea căutării. M-am întins pe pământ. Lutul m-a înghițit cu nesaț, de parcă m-ar fi sorbit de sete.

Întâi de toate am constatat că înăuntru era cald, nu știu de ce îmi trăznise prin cap că mă scufundasem în vulva pământului, iar lui îi făcea plăcere, că-l auzeam gemând cu patimă. Pretutindeni mă întâmpina nerăbdarea jilavă și dulce a vieții suptă din altă viață.

-Te aștept de prea multă vreme, Robert, îmi spuse viața de sub pământ.

-Iartă-mă, departe de mine gândul de a-ți pricinui vreo supărare, eram doar încredințat că am o misie aparte din moment ce am rămas să fac umbră pământului atât amar de ani.

-Așa cred mulți...

Tăcerea mă cam arunca în mrejele îndoielii.

-Așa se tace înainte de țipătul atacului, mi se destăinui un ins mărunțel, fără un braț și jumate de cap, jumatea din ceafă.

Era tot doar o frunte, de parcă l-ar fi desenat un copil pe o hârtie și l-ar fi purtat vântul aiurea.

-Eu sunt partea mea din față, nu vrei să cunoști partea mea din spate, crede-mă, zâmbi el trist. Pregătește-te de asalt, te vor izbi.

Mi se împleticise limba și nu găseam cuvinte potrivite pentru jumătatea de ins care mă călăuzea.

-Aha, știu, e doar un vis, sunt eu, pentru că mi se zice Juma-de-Față, ai? M-am prins, gata, mergem mai departe?

-Nu încă. Ești mai nepregătit decât speram, nu-mi place munca asta, am acceptat-o doar să fiu pe placul judecății, știi ce zic?

-Habar n-am ce zici, tipule, nici nu-mi pasă.

-Ar trebui să-ți pese, că dacă te rătăcești, aici rămâi.

-Nu îmi displace așa rău, ești cam mofturos. E cald, dulce, e liniște, ce nu-ți e pe plac?

-HA!

Zumzăia ceva, încetișor, apoi din ce în ce mai aprig.

Șuvoiul m-a lovit ca un val nimicitor, rupându-mă în mii de îndoieli ce așteptau adeverirea miezului planetei.

-Fir-ar să fie, zbor pe sub pământ, am urlat să acopăr vuietul asurzitor de voci.

Veneau în zdrențe, triști și plânși, singuri în mulțimea tuturor, pierduți.

-Ia-mă sus, mi-e frică, auzeam vocea celui din față, care nu își descleștа fălcile dintr-o cârpă ferfenițită.

-De ce rontăi cârpa aia?

-E batista iubitei mele, nu am cum s-o păstrez, mi-e să nu mi-o fure ceilalți. În ea am băgat toate amintirile mele frumoase. Aici se fură amintirile, mi-a șoptit urlându-mi în urechea bună.

L-am studiat mai bine și atunci a ieșit la iveală neliniștea lui mai bine. Bietul de el nu mai avea mâini.

Bag seamă că și el m-a văzut scociorându-mă după brațele lui ciungi.

-Mi-am pierdut mâinile, dar ce folos, infecția s-a dus mai departe și am lăsat inima chezașă că sunt băiat cuminte și nu îmi mai rod unghiile.

-Păi nici nu poți, nu ai nici unghii și nici gura nu ți-o descleștezi.

Vocea din spatele lui m-a dumirit:

-Unghiile lui sunt în gâtul meu, eu sunt amantul nevesti-sii, ne-am dat seama prea târziu, eram deja sentinele în post. Mă răscolește cu aduceri-aminte triste când își roade unghiile din jugulara mea, așa că l-am pârât mamei lui.

-Mama lui?

-Da, e în amintirea mea, se ascunde de el, nu-l mai poate privi de milă, doar mă silește să stau în apropierea lui, așa e și ea în stare să-i audă vocea.

Mă acomodasem cu avântul vocilor și învățam să nu le mai bag în seamă pe toate deodată.

-Stan! Ziggie! Băieți, sunt eu, Juma-de-Față, m-a trimis taică-tu după voi.

-Bine, tipule, se auzi o voce de femeie, poți să îi spui lui ta-su că o să cam întârzie la masă băieții lui. Cum ai intrat la noi?

-Habar n-am.

-Ba știi prea bine, nu ești mort ca noi, tu nu vezi ce anapoda e totul?

-Îi caut pe doi băieți.

-Pleacă de-aici cât mai poți, o să te rătăcești.

-Hm, mi-a mai zis asta un tip.

-De bună seamă că nu l-ai prea ascultat, nu-i așa, nebunaticule. Ești un băiețel foooarte neascultător.

Am privit-o mai bine.

-Doamne, ce muiere!

-Hai, lasă, schimbă abordarea, știu că am efectul ăsta asupra bărbaților.

-Ești uriașă!

-Poți spune că sunt o mulțime de femeie, ar trebui să pari ceva mai bucuros.

De când mă știu m-am considerat un tip destul de mare, dar femeia asta era aproape cât mine și habar n-am de ce mă neliniștea chestia asta.

-Auzi, tu nu i-ai văzut pe băieți?

-Pe Stan și Ziggie?

-Da, m-am bucurat eu.

-Ba da, demult, într-o amintire de-a ta pe care mi-am brodat-o de un vis cu tata. Pentru noi, aici, asta înseamnă că s-a petrecut aievea.

-Să nu îți fie cu supărare, dar nu prea am vreme acușica de taică-tu. Eu îi caut pe băieți.

-Am priceput, nu sunt tâmpită, sunt doar mare pentru o muiere, mi s-a mai zis.

-I-ai văzut?

Femeia mă privea cu ochi pe care îi știam. Să tot fi avut vreo treizeci-patruzeci de ani.

-Cine ești?

-Miranda, călăuza ta. Tata era vecinul tău.

-Nuuu, nu ne înțelegem, să-mi fie cu iertare, dar...

-Niciun dar, Robert, crezi că-mi pierd vremea îndrugându-ți verzi și uscate?

-În primul rând că Miranda era mărunțică de statură.

-Da, Robbie, sunt eu, aici sufletele bune pot alege.

M-am oprit din mirare. Avea dreptate.

-Vino cu mine, nu te teme.

Călăuza m-a luat de mână și m-a tras spre ușile mari ale pământului. Pe lângă noi trecu jumătatea din spate a insului care mă întâmpinase la intrare, așa că trăsei nădejde că ne aflam la ieșire. Nu știam dacă asta e bine sau e greșit.

Taica îmi zisese odată că orice lucru terminat e sigur pe jumate bine făcut. Socotesc acum că trăgea nădejde că așa mă îmboldește să mă țin de treabă, adică odată începută să o duc la bun sfârșit. Poate că de-asta nu m-am putut lepăda de

multe chestii, dar mai ales că m-am ținut de povestea asta de aici. Oricât stăteam pe gânduri, tot gândurile câștigau, așa că am tot chibzuit până și gândurilor le-a venit sorocul.

-Miranda, moartea este pentru totdeauna, nu-i așa?

-Adică mă descoși dacă există vreun leac pentru moarte, asta faci?

-Aha.

-Păi, hm, nu la mine găsești dezlegarea șaradei ăsteia. Știi ce, îți dau un sfat, caută răspunsul la oamenii vii, e treaba lor.

Am dat peste un fel de focă, destul de prietenoasă, cu care se știa Miranda.

-Miranda, mi-ai adus ceva bun?

-Da, o cască nouă să nu te mai doară capul ca data trecută, zise călăuza mea și-i dădu o cască de fier de război, pe care foca și-o îndesă după priceperea ei, sărind în ea ca într-o cutie de conserve.

-Asta mă va ține bine, se auzi ecoul din cutie, voi mă vedeți?

-Nu, am răspuns.

-Normal, e magică, zise Miranda făcându-mi cu ochiul. Era iar fetița pe care o știam.

Foca se făcu un zmeu și ne-am atârnat de ea, așa cu aripile deschise, ca un avion de recunoaștere. Am încercat să deslușesc cine era pilotul, parcă era vocea lui Stan.

-Stan, tu ești?

Zmeul de oțel s-a prăvălit în marea de sub noi și ne-am scufundat în mocirla îndoielilor.

-Am uitat să-ți spun să taci. Acum ne-am cam împotmolit, o să încerc s-o domolesc eu.

-Foca avea dinți imenși, iar înăuntrul ei se vedea hoitul lui Grimnir, cu ochiul scos.

Am auzit vocea vieții.

-Tai-o, Jumi, acum! Era vocea lui Max.

Pe Miranda nu mă mai puteam baza, fusese înghițită ca un peștișor de foca șarpe. Am sărit după ea, trăgând prin cele trei rânduri de dinți geamantanul meu din piele moale de vițel, nituit cu placheuri la colțuri. Dinții îi creșteau și se făceau câte un gărduleț, unul după altul, trei garduri ca de sârmă ghimpată, urmate de tranșee. Calabalâcul s-a rupt în timp ce sărisem prin gura plină de dinți ca niște săbii și vedeam cum se împrăștia prin gâtlejul animalului. M-am agățat de brâul colorat al domnului Alin și m-am lăsat dus pe pipa lui Ingrid, care se făcuse măricică, cam cât o sanie mai serioasă. Miranda se agățase de un os de pește ce rămăsese în gâtul bestiei. Am tras-o spre mine și am băgat la piept tablouașele lui Grimnir, din care zâmbeau Max și Ingrid.

-Măi să fie, nu știam că zmintitul de Grimnir o căuta pe Ingrid, mă minunai eu în fața Mirandei.

-Ești prieten cu Grimnir?

-Nu cred că am rămas în relații prea bune...

-Auzi, nu știu ce crezi că i-ai făcut și nici nu contează, dacă el considera că i-ai greșit ți-ar fi dat de știre, ascultă-mă ce-ți zic.

-Îl știi pe Grimnir?

-Da, cam toată lumea îl știe. Scoate sabia și scoate-ne de aici, Robert!

Muchia tabloului cu Ingrid și Max se alungise și se făcuse un ciob tăios, care sclipea ca un diamant sau vreo nestemată de poveste, oricum.

L-am împuns pe șarpele focă în sus, deasupra mea și s-a deschis vărsând cranii după cranii, de oameni și pești, cai, lupi și alte dihănii. Spatele s-a deschis și s-a scorojit în arsura de iad în care eram. Sub noi se frângeau valuri de oase și păreri de rău, de forme diferite, toate plânse și aducătoare de moarte.

Spinarea scorojită se făcea tot mai limpede o barcă, iar din luleaua lui Ingrid ne împingeau înainte rotocoale de fum. Prin capul animalului învins descâlceam trecutul, ca prin ochii unui pește adormit, iar ochii se uneau, rămânând doar unul, ca un ciclop curios prin care scrutam numele băieților după care venisem.

Brâul de pânză țesută de la domnul Alin se făcuse o pânză tocmai bună de ieșit de acolo, mare cât o velă sănătoasă, pe

care o agățarăm pe barda lui Grimnir. O recunoscusem după ciopliturile din mânerul lustruit de sângele altora.
Vela mare și trinca se scuturară în același timp, râzând de bucuria călătoriei.
Nici urmă de băieți.
-Miranda, noi am fost în rai sau în iad? Cred că am căutat în locul nepotrivit.
-Am fost peste tot, caraghiosule, îmi răspunse Ingrid și mă sărută cum știa ea, mai mult cu nasul.
-Adio, dragule.
Pământul pe care stăteam se uscase, zorii zilei rupeau întunericul necuprinsului.
-Ce vis!, m-am minunat singur.
Era cineva pe lângă mine.
-Hopa sus, Robbie!
-Taică! Tăicuțule, ești aievea?
-Cum vrei tu, Robert. Eu doar m-am căznit să ți-i aduc pe toți să te scot de acolo.
-Săru-mâna, taică. Ce facem noi aici?
-Nu știu, Robert, tu hotărăști. Acum eu pot să plec, mă gândesc că mi-a fost destul călătoria cu tine.
-Ai fost cu mine tot timpul?
-Ehei, bravo, aproape tot timpul. Vezi tu, Robbie, băiete, noi părinții vă batem la cap cât sunteți mici ca să vă păstrați viața

și norocul pentru că și noi trăim prin voi, mai departe, după ce nu mai ființăm și poate că asta e cel mai bine, de-aia copii au mai mult nerv ca părinții lor, dintotdeauna.

-Și băieții? Stan și Scottie?

-Mai caută-i. Așa mi-au zis ceilalți să-ți spun.

Taica era oricum o umbră și-l priveam pe îndelete cum se destramă, odată cu ultimele lui vorbe.

*

Mașina care oprise lângă mine era a unui militar vorbăreț. I-am arătat hârtia de la Samuel și a dat din cap, făcându-mi semn să urc.

Steve mă aștepta încă din fața porții trântite în drum. Se adăposteau într-un fel de fost castel de-al vreunui francez scăpătat.

-Zi, ce face micul Will? Tata?

-Micul Will este foarte sănătos și a mai crescut ceva, domnul Sounders vă așteaptă.

Steve se ascuțise la față și harta șanțurilor îngroșate de pe fața lui se desenase prea devreme sau poate că încă îi mai priveam eu pe toți băieții noștri ca pe copiii ce fuseseră.

Mă puneau pe gânduri ochii lui cam tulburi.

Tabăra era lovită de epidemii, iar doctorii și felcerii erau mai trași la față ca toți ceilalți.

-Alergatul te cam omoară, nu Jumi?

Max rânjea spre mine, de parcă îmi citise gândurile.

-Da, mă gândeam că doctorii și sanitarii sunt cam hăituiți pe aici.

-C'est la guerre. Așa-i războiul, Jumi, n-ai ce face. Dacă te apuci de el, ori mierlești, ori ești mierlit. Bine, te mai poți și ascunde, dar aia nu înseamnă că ești la război, doar fugi de el.

Avea râsul și detașarea pe care o mai constatam la Grimnir uneori, greu de citit altundeva.

-I-am scris Izei ieri, dacă știam că apari de azi mai aveam nițică răbdare. Îi voi da de știre mâine că ai ajuns bine, când vorbim la telefon. Îmi place să îi scriu și ea îmi trimite multe desene. Le-ai văzut vreodată?

-Pe unele, da. Mi le mai arată când îl pune pe frate-său să îi pozeze cu fel de fel de bazaconii pe cap sau pe el.

-Aha, am un desen cu toți cei mici, Will, Alin, Brad și Darrin, când am întrebat-o unde se ascunde ea, mi-a zis să întorc foaia și chiar era acolo, în oglindă.

-Nu prea mai sunt așa mici, Max. Au crescut.

-Da, au crescut, asta e tare bine.

Samuel a ajuns la scurt timp.

-Cel mai mare dușman al nostru aici este departe de a fi vreo armă sofisticată de-a nemților, ci mult mai aproape de pielea noastră. Epidemia de gripă ne devorează, Juma.

-Nu i-am găsit pe băieți. Niciun corp din adâncul ăla nu era al lor, am oftat eu ca să dau afară mai repede samavolnicia care mă apăsa.

-Hm, probabil, dar știm bine că trebuia să fim siguri de asta, ca să aflăm unde să mai căutăm și unde nu. Totdeauna truda cu bună credință are un rost, nu te îndoi de asta, amice. Ai nevoie de un pic de somn, bătrâne. Avem un pat liber în cameră cu ordonanța șefului, vei sta liniștit bine acolo, nici nu-l vei simți pe băiatul cu care vei fi coleg. E un indonezian foarte de treabă.

*

Nu cutezasem să sper că lumina poate fi mângâiată.

Intrasem în camera în care stătea și ordonanța colonelului care conducea baza. Van Hoop, comandantul, era un tip cam roșcat-bălai, ce se trăgea din neamuri de olandezi, tot din Europa. Camera ordonanței dădea cu fereastra spre un copac bine înfipt în pământul de sub el, cu crengile noduroase ca încheieturile unui bătrân uitat în viață. Socoteam că din cauza arborelui camera asta ar fi putut părea cam întunecată pentru privitorii din afara ei.

Băiatul ăsta, colegul meu de cameră, Wayan pe numele lui, se ruga liniștit, în treaba lui, în mijlocul camerei care creștea mai abitir ca o cocă de cozonac pufos, umflată de lumina pulsată de baloanele respirației lui.

Căldura moale și mătăsoasă a luminii se unduia docilă în încăpere, mângâind pereții, cotrobăind prin firide și mai ales înăuntrul meu, ca un cal care te miroase trăgându-ți toate gândurile în pieptul lui mare, până te cunoaște și cutează să aibă încredere în tine.

Când ea a considerat că sunt ce are nevoie, am știut imediat, pentru că nu mai aveam nici o bucățică de întuneric prin mine.

-Ești al meu?

Șoptea colorat, iar când se apropia de mine avea miros de fân proaspăt cosit.

-Nu știu, i-am răspuns luminii, sunt al celor din trecerea mea, iar asta mă îndreptățește să cred că sunt și al tău.

Nu credeam că lumina stă să cugete. Se pare că mi-a ghicit gândul.

-Nu, nu cuget, am făcut-o mai demult, înainte de Prima Zi, de prea multe ori.

-Așa mi s-a părut, să-mi fie cu iertare.

-Nu cugetam, doar te așteptam să ajungi acolo pe unde eu am trecut deja de prea multe ori.

-Și?

-Ai trecut.

-Era vreo graniță pe care eu nu am descifrat-o sau e vreo șaradă de descâlcit?

-Nu m-am gândit la asta, iar dacă nu am făcut-o înseamnă că nu contează. Îmi plăcea doar să te privesc.

-Miranda?

-Da, e vocea ei, tu alegi, felicitări. Din păcate nu ne mai putem juca de-a v-ați ascunselea, pentru că totul este la vedere. Totul este doar despre vedere.

Acum era vocea Mirandei din copilărie, întocmai nițel legănată ca a ei.

Era prea frumos ca să fie vreo capcană sau vreo prefăcătorie toată minunea asta, așa că m-am așezat lângă băiatul care se ruga dând rost luminii vii.

Respiram lumina ca pe un lan de grâu, ca pe viață. Avea acum miros de ploaie și țărână proaspătă. Baloanele din jurul nostru creșteau camera, o făceau casă, apoi un soi de templu într-un alt templu și se opreau în crengile întunecate ale arborelui din fața ferestrei. Copacul înconjura toată curtea locului sfânt, în mijlocul căruia se pregătea o masă. Mă tot minunam de unde atâta ditamai copacul din moment ce nu îi vedeam trunchiul, doar pălăria mare de ramuri și frunze și brâul amenințător de rădăcini șerpuite, care sâsâiau și imediat ce ieșeau la scoarța glodului se puneau pe urlat, ca lupii ce-și cheamă haita. Frunzele arborelui croncăneau și fluturau penele de corbi.

-Unde îți sunt ghearele de corb?

Tot eu mă miram ce-o fi în mintea mea să vorbesc cu coroana de frunze ca o pelerină de pene.

-Cine întreabă?

-Eu, cel de aici, din templu.

-Hai afară, pășește și mă vei vedea pe de-a-ntregul...

Wayan respira cristale, diamante, safire, rubine, care întăreau centura de strălucire și limpezime din jurul templului.

L-aș fi întrebat dacă se cuvine să ies de acolo și să intru în cursa întinsă de copacul întunecos, dar îmi răsărise iar în minte vorba lui taica și a colonelului, că dacă vrei să câștigi un război e musai să stai cu fața spre el, așa că am purces spre afară, dar nu aveam pe unde să ies, pentru că nu era nici o ușă, iar pereții se făceau mari, ca niște creste foarte depărtate de munți, care se pot zări sau desluși, dar nu le poți ajunge în veci.

-Mă cunoști, hai, ieși, repetă glasul frunzelor pene cenușii.

-Așa e, te cunosc, da, ești copacul din curtea noastră, ăla de care a fost atârnat Grimnir, când i-a crăpat ochiul!

-Brava, Jumi, bun băiat, destoinic! Am nevoie de ostași ca tine.

-De fapt, cine ești tu?

-Îmi poți spune Copacul Cunoașterii, din moment ce ne cunoaștem fix sub ramurile astea...Ha ha haaaa, yuhuuuuu...

Râsul se transforma tot mai distinct în urlet de lup.

-Se simte vânt de lună plină, rosti Wayan, pe neașteptate.

-M-ai surprins, domnule.

-Nu sunt domn. De ce te-aș surprinde?

-Ai dreptate, nu văd vreun motiv adevărat, doar închipuit, iar eu mi-am închipuit că nu vorbești.

-Vorbesc, cuvintele sunt importante, adesea.

De jur-împrejur se ridicau niște coșulețe din bambus cu flori, fructe, țigări, orez, bețișoare, purtate pe cap de femei frumoase ca desenele de pe pereții lui Van Hoop, comandantul. În biroul lui erau tablouri mari cu toți oamenii aceștia care arătau fix ca Wayan, în diferite ipostaze, de la cules de orez la pescuit sau la război.

-Sunt ofrande, asta cară, mi-a răspuns Wayan privirii mele mirate.

-Pentru cine?

-Pentru zei, pentru toți zeii. Avem Galungan, sărbătoarea bătăliei dintre bine și rău, dharma și adharma.

-În ce constă? Ții post sau faci ceva special?

-Ne bucurăm. Zeii, raiul cum ziceți voi, coboară pe pământ, unde se află toate fiarele răului și luptă cu ei să îi învingă, ca să lase pământul curat pentru oameni. Se luptă timp de nouă zile, în încrâncenări legendare, iar după cele nouă zile vine Kanungan, când raiul pleacă înapoi în cer, unde îi este locul.

-Faci asta des?

-Ce anume?

-Temple de lumină.

-Nu știu, am crezut că l-a construit altcineva, aveam de gând să te întreb dacă știi cine.

-Nu, tu l-ai construit. Am respirat lumina amândoi și tu ai adus strălucire cu niște pietre prețioase, mai mari și mai clare ca ale doamnelor de prin târguri, cu o sumedenie de culori. Omulețul ofta.

-Cum te numești?

-Robert, dar mai toți îmi zic Juma, pentru că mai am doar o jumate de față de om, restul a rămas pe o lopată.

-E bine că restul nu e pe făraș...

-Ești glumeț, tipule, îți merge mintea, bravos!

-Mergem împreună, ne acceptăm așa cum suntem.

-De unde atâta tristețe pe aici?

-Boala de aici, focul și gheața febrei strică tot pământul. Insula mea, Bali, e pe partea cealaltă a pământului și acolo focul scutură tot pământul, scurmându-l să-și facă loc afară. E a treia zi de sărbătoare și ai mei nu mai pot ajunge la templu să-și lase ofrandele. Cât crezi că pot aștepta zeii? Ei coboară pentru că sunt chemați, dacă nimeni nu-i cheamă, vor crede că nu mai avem nevoie de ei și vor rămâne acolo,

iar răul ne va cotropi, ne va mesteca în grabă și ne va înghiți viața, sugând tot sufletul din noi, ca măduva din oase.

-Și apoi?

-Și apoi lumea se va termina, iar fără noi, goală de viață și gânduri și suflet, of, lumea oamenilor nu va mai fi nici amintire, deci zeii se vor prăpădi și ei.

-De ce zici că e cazul să chemi zeii?

-E nevoie de ei.

-Ce mai pot repara ei?

-Galungan, sărbătoarea noastră de nouă zile, începe cu pregătirea penjarelor și sacrificarea porcilor și puilor pentru ospăț. Pregătirea de anul ăsta a fost în van, pentru că fiarele răului mistuie miezul pământului și îl frământă, înghițind templele sau punând bariere pe drumul spre ele. Dacă noi nu ajungem la templu, nu mai putem chema ajutoare și lupta va fi câștigată de cei răi, iar noi vom dispărea în sclavia uitării.

-Zeii tăi sunt cu toții băieți buni?

-Zeii sunt zei.

-Bestiile răului care sunt?

-Țiitorii lui Rangda, spiritele joase, care nu sunt de încredere, sunt răutăcioși și trădători. Sunt proști, dar nu de prisos. Nu știu să meargă decât drept, se pocnesc de ziduri și îi doare, de-aia odată loviți nu se prea mai întorc în același loc. Se

lovesc în aling-aling, peretele din spatele ușii și nu pot intra în curte, dar pot fi ținuți afară, pe post de apărători.

Templul sclipitor se oprise din creștere. Vedeam dincolo de zidurile lui oameni răniți, plângând, focuri și se simțea miros de carne arsă. Dărâmăturile acopereau zările pământului verde și galben. Mirosul de orez fiert era mângâiat de aroma de cuișoare și tutun uscat, cafea și cacao. Mă ducea gândul la bucuria vieții.

Ușa camerei din care crescuse templul se făcuse un perete abrupt de munte, care îi permisese lui Max să intre nestingherit. Nu era doar impresia mea, templul se colorase la vederea staturii sale și feței blonde și zâmbitoare, care aducea viață.

Coroana arborelui se scutura și ea de bucurie, primindu-l cu drag pe Max.

-Mi-era dor de tine, uriașule! Avem multe întrebări pentru tine.

-Le-am auzit pe toate, nerostite, v-am văzut tânjind. M-am mutat cu totul, sunt acum doar aici.

Trunchiul copacului înțelept se întrupa viguros în mijlocul templului.

Wayan scoase un soi de broboadă și îl înfășură cu drag, mulțumindu-i blând cu palmele apropiate, într-un soi de rugăciune a fericirii vieții. Gestul lui cald trăda multă

tandrețe, nu era unul de îmblânzire, cum se pune frâu cailor sălbatici prima oară. Socotesc că nici n-ar fi fost nevoie, copacul nostru era domesticit demult, trăia pentru oameni, martorul curții noastre și sufletelor ce o umpleau și-i dădeau rost.

Arborele își primenea haina cea nouă cu rouă proaspătă, care cădea perle strălucitoare prin tot templul. Perlele rotunde se făceau globuri și stele, împingând zidurile templului, edificând un cer nou doar pentru coroana arborelui.

Primul spirit care ne striga era un șarpe cu solzi de pește, care se prefăceau în pene pe măsură ce se unduia printre crengi spre pământ. Penele lui miroseau a câine ud. Șarpele cobora cu cazne mari, se înțepa și se tăia printre ramuri și crengi, până se vedea că rămăsese înțepenit, sâsâind a spaimă. Rodea din arbore ca să iasă din colivia pe care singur și-o găsise, cu dinții lui veninoși, uscând ramurile mușcate.

Max l-a apucat de cap și a tras de el cu putere, scuturându-l temeinic. A sărit din el mai întâi un măr cântător.

Max l-a învârtit pe târâtor de parcă ar fi pocnit dintr-un bici. Șarpele a scuipat din el prada care-l ținea blocat, umflat și ghiftuit cum era, pentru că înghițise un ditamai câinele.

-E prada mea, nu a ta, solzos penat, dispari!

Șarpele s-a zburlit din nou. Max l-a călcat pe inimă până i-a sleit avariția.

-Harpagon târâtor, dă afară tot!

Pe gâtul sângerând a sărit afară încă un câine și abia acum se distingea bine că erau doi lupi, mari, puternici ca niște tauri și frumoși ca leii de munte.

-Harpie, e timpul să plătești!

L-a stors de veninul lui cel verde până se vedea că îi rămăsese maxilarul mai limpede ca saliva unui bebeluș și l-a aruncat peste zid, să apere poarta.

-Sssssunt o jivină nouă, se bucură el desenând cercuri noi în fața intrării și chemând după nume culori proaspete, să-l ajute să-și lepede penele cenușii.

Cerul din coroana arborelui se făcu cerul de peste insulă, cu pereți abrupți de nori de furtună spre apă, de unde veneau șoapte amăgitoare. Șoaptele creșteau scări de piatră neagră, care se iteau de pe fundul malului spre fructele neculese din pomii insulei. Pești, crabi și homari înotau în nucile de cocos.

-Fugi, strigă Wayan, în apă sunt multe spirite rele, nouă balinezilor ne e frică de apă.

Max făcuse o gaură în cerul de deasupra noastră atunci când trăsese mișelul de șarpe de acolo. Barda lui Grimnir făcea loc, retezând ramurile uscate de veninul târâtoarei.

-Grimnir!

L-am strigat cu bucurie, știind că el poate chema zeii noului meu prieten.

-Nu îți pot fi de folos acum, Robert, am venit doar să îmblânzesc marea.

Îmi ghicise gândurile. Lupii gigantici i se alăturară.

Wayan se aplecă în fața tatălui tuturor.

-Cheamă-i pe toți, te rog. Cheamă toți zeii!

-Îi voi aduce când își vor dori să vină. Sunt îmbufnați că nimeni nu-i cheamă jos, că oamenii i-au uitat.

-Nu, nu-i adevărat, Brahma, știi bine că nu-i așa. Părinții și frații noștri sunt arși și scuturați de suflet de răpăiala de sub pământ, templele sunt rupte și drumurile la cele rămase sunt închise de demonii scăpați în lume în astea trei zile fără zei să ne apere.

-Hm.

Grimnir se oprise tăcut.

-Ai un mare har, preotule. Nu mi-a mai spus cineva Brahma de prea mult timp, iar eu știu ce este Timpul, crede-mă. Da, acum te văd, Pedanda, acum te pricep, te simt. Cum de nu te-am mai văzut până acum?

-O, Surya, nu sunt Pedanda, mă răsfeți.

-O meriți, Wayan Pedanda, ești căutător de suflet, cum e Robert, prietenul nostru.

Grimnir îmbrățișa trunchiul copacului, cu drag și patimă, de parcă era copilul sau mama lui. Din arbore zâmbeau Max și o făptură uriașă, care netezea un drum carelor ce coborau din cer.

-Ihaaa! Diii!

Caii care trăgeau carele de luptă erau cai de fală.

-Hei, Odin!

L-am strigat pe numele pe care nimeni nu-l rostise.

-Da, Robert. Cine lipsește?

-Nu știu asta, doar că toți caii ăștia nu pot lupta mult, sunt cai de plimbare, prea mari pentru cazne lungi.

-Da, Robert, să sperăm că nu va fi nevoie. Bestiile fără minte se sperie ușor, cu ceva noroc.

Șerpii și monștrii mării urcau scările spre copaci și de acolo săreau în arborele cunoașterii, schimbându-și opiniile.

-Ăștia nu mai sunt deloc nătângi, teman, fratele meu!

Wayan își cam pierdea nădejdea.

Carele de luptă se destrămau în capcanele noilor bestii ale oceanului și vipere noi ieșeau de sub pământ. Caii de fală se topeau în gurile pofticioase, care îi perpeleau în focurile din adâncuri până pârâiau de suculenți ce erau.

-Vrei și tu o îmbucătură?

Mă invita la masă Ingrid, călare pe un soi de cerb cu coarnele puse greșit.

-Nu ești Ingrid! Mori!

-Ha, ha, ha! Eu sunt Moartea tuturor!

Așa e, nu era Ingrid, asta era mai frumoasă și mai urâtă decât orice făptură pe care o văzusem în vieţișoara mea pe pământul ăsta.

Carele de luptă dădeau înapoi, prin pustiu. Sângele care umplea pământul de zoaie alunecoase uda semințele copacilor cei noi, ai bestiilor care gustaseră cunoaștere. Creșteau repede arborii ăia, până să clipesc erau deja puieți și tot creșteau.

Grimnir ataca marea, cu bărcile lui zvelte, pline cu eroii din Valhalla. Făuritorii de bărci se mișcau ca niște furnicuțe și tăiau copacii care hrăneau mintea bestiilor.

-Ajutați-i!

Ordinul era dat de o făptură fără putință de a fi privită, mama lor, seva răului, izvorul înșelăciunilor, Rangda.

-Ajutați-i, vor face bărci din copacii noștri și vom avea mările cu care să cotropim cerul. Lemnul nostru poartă voința mea.

Bestiile s-au închinat lui Rangda, s-au pus pe ronțăială și făceau scânduri, le asamblau după cum le cereau făuritorii de bărci ai lui Grimnir. Toți arborii crescuți de demoni erau acum bărci viguroase. Rangda deschise cerul, iar soarele din spatele lui Grimnir îi dezvălui fața adevărată. Atunci mi-am

amintit că Max poate lua ce față își dorește, pentru că planul lui reușise. Era din nou băiatul nostru. Demonii erau descurajați și învinși cu arma lor, prefăcătoria. Vasele urcau în Valhalla să aducă brațe înarmate și amintirile pline de învățăminte ale tăieturilor de bătălie.

Un car de luptă gigantic, din aur sclipitor, cobora încet precum căderea unei frunze.

Luptătorul din el era un leu cu trup de urs.

În spatele lui vasele pline cu eroi luau în primire marea și retezau dihăniile răutăcioase.

-Hidup! hidup! hidup!

Ursul leu urla că aduce viață.

M-am luminat.

Aveau nevoie de un vizitiu pentru căruța de foc.

-Tu, povestitorule, hai sus pe capră! Șareta de foc se poate mâna doar cu pasiune și credință.

Mă minunam.

-Eu?

-Da, tu, păstrătorule de viață, tu! Hai, hopa sus.

Am urcat. Oștile lui Odin băteau mările, Barong, ursul leu, scutura spiritele rele.

Copacul cunoașterii lupta în felul lui. Demonii ce-l gustaseră discutau între ei despre rosturi, nevoi adevărate și peripatetism.

-Ha, ha, ha, ăștia s-au îmbolnăvit de filozofie!

Viața se întorcea acasă, iar casa ei era acum curată.

Focul de jos se ostoia ieșind prin vârf de munte.

-Erupe vulcanul, am scăpat. O să mai ai de umblat, pak!

-Știu, teman. Acum știu.

Am înțeles tot atunci că n-o să-mi mai fie în veci frică de întuneric.

*

Iza scria despre viața din stafide și trimisese desenul ei cu prințul ciclop care vedea doar prin bobul de strugure pe care îl purta pe post de inimă. Neamul ei se preschimba în viață de poveste, pentru că dacă nu mai vezi pe cineva aievea sau ai ajuns prea târziu să îi oprești mișcarea din oglinda vieții, atunci îl oglindești într-o hârtie și el rămâne cum îți dorești tu, nu cum este el.

Iza își creștea lumea ei, zi de zi, scrisoare după scrisoare, desen cu desen, iar lumea ei venea la băieții de pe front, să le stea alături.

Brad creștea copacul vieții cu seva dealurilor lui Darrin. Alin își ascuțea sabia din coada de scorpion cu calcarul ce purta respirația frunzelor moarte la rădăcina roadelor ce le urmau. Dincolo de foile de hârtie creștea o armată proaspătă, încă verde, care încă nu se pârguise, dar creștea ca din apă, numai că la rădăcină era must curat, hrănitor ca laptele de mamă.

*

Samuel mă întrebase odată dacă pot să-mi imaginez ce tată ar fi Max crescând copii.

-Să ne imaginăm.

-Câți copii?

-Măcar doi.

-O lume prea mică pentru el?

-Nimic nu e prea mic sau prea mare.

-Biiiine. Măcar gemeni, ca să închidem întrebarea.

- Păi, bine!

*

Sari mă ceruse la telefon.

-Caută-l, Jumi, nu e mort, nu poate fi mort, nu îi dau eu voie, nu-i îngăduie copii, tu înțelegi bine asta, mă bazez pe înțelepciunea ta.

Nu îmi mai spusese nimeni până atunci că aș fi înțelept. Mi-am zis că are și părul cărunt sensul lui, poate singurul sens.

-Anii care te gârbovesc nu îți aduc totdeauna înțelepciunea așteptată, Sari.

-Hai, Jumi, chiar mă faci să râd și să glumesc cu tine, pot crede că un om gârbovit scrutează mai bine pământul.

Știam bine cât scrutasem burta și mațele pământului și tot degeaba.

Max mă privea încrezător.

-De ce mă privești așa? Ce știi și nu îmi spui?

-Juma, este misiunea ta, ești sprijinit de noi toți. Dacă vreunul din noi am ști ceva, ți-am spune numaidecât, mă lămuri Samuel.

-Am tot pritocit situația asta, rosti Steve. Cred că nu ne concentrăm în direcția potrivită.

-Da, chibzuiesc că în afară de borțile pământului mai sunt locuri necăutate cum s-ar cuveni.

-Cum ar fi apa și aerul, spuse Samuel gânditor.

-M-am trezit ridicat în rang de hăitaș și zău dacă știu de ce, că nu sunt eu cel mai bun la asta. Dintotdeauna hăitașul a fost cel mai tânăr, ca să aibă snagă în el și să alerge bine. Ba mai mult, să aibă urechea bună și ochiul treaz mereu, iar eu mă încurc și în deosebirea culorilor.

-Nu-ți stă în fire să te plângi, Juma, se auzi Max. Ai obosit, ai nevoie de odihnă.

-Nu tocmai. Chibzuiam cum să cauți un dispărut în aer, că în apă aș mai înțelege.

Steve începu să tușească și pe măsură ce i se întețea tusea, se scufunda în mocirla febrei. Fruntea și subțiorile îi ardeau.

-A luat și el gripa, îl atinse Samuel pe tâmple. Hai să-l ducem în cameră, altfel îl bagă la bolnavi în carantină și ne luăm adio de la orice speranță. Acolo se moare ca la concurs.

*

Steve s-a prăpădit în două ore.

Atârna greu de parcă ar fi fost turnat în plumb, ca țevile de scurgere din casele de oraș, doar că din el nu se mai scurgea nimic, totul se strângea și-l apăsa.

Steve s-a dus cu grijile casei, familiei și fraților negăsiți, cu dorul de curtea lui, cu patima nevestei lui și pruncului pe care nu apucase să-l învețe mare lucru.

-Aveam atâta treabă de făcut...

Cred că asta mi-ar fi spus dacă ar mai fi fost în măsură să rostească ceva.

N-am putut să fac altceva decât să-mi urlu disperarea, de parcă prin gură mi-ar fi zbughit-o toate durerile, ale mele și ale tuturor celor ce aveau să-l jelească pe Stevie.

Max a intrat în odaia joasă și spoită cam în grabă de parcă Steve nu ar mai fi fost acolo. Max avea altă treabă, cu alt Steve, care se zbătea cine știe pe unde.

-Nu e loc de judecată, a spus, iar ochii lui scăpărau jăratec.

A ieșit. În urma lui se auzea răsunet de fiare zdrobite, lemne făcute scândurele și piatră spartă. Îmi dau cu părerea că era o sfadă cu zeii, cu toți.

Samuel îi luă pulsul lui Steve și oftă:

-Copiii colonelului au urmat firul războiului pentru că noi i-am învățat prost, Robert. S-au jucat cu arme și armele le-au intrat în inimă, să o oprească. Să-mi fie cu iertare, dar

colonelul știa foarte bine că n-a avut niciun dram de istorie sau tradiție militară în neamul lui, le-a umplut copiilor capul cu prostii.

-Sam, vorbește amarul din tine, lasă...

-Puteau să trăiască foarte bine ca niște târgoveți sau meșteșugari liniștiți și uite, își apucau și ei nepoții și strănepoții, ca albanezul Sounders.

-Bre, nu mai schimbi nimic, ajunge!

Samuel era din nou cel pe care mi-l aminteam demult, pe când era ucenicul doctorului, se întorsese în corpul lui și-i sfredelea inima cu răutate, fără milă.

-L-a mâncat propria lui fudulie de prisos, asta l-a mâncat pe colonelul de paie, dar mai rău e că asta i-a mâncat copiii fripți.

Bietul om era doborât de disperarea pe care ți-o dă neputința.

Max a intrat în cameră cu tălpile picioarelor încălțate într-un soi de opinci din blană albă, ca cea pe care îl așezasem la nașterea lui. Parcă se deslușeau și câteva picături de sânge, întocmai ca cele ale izvorului vieții.

Odată cu el a pășit în cameră și vocea universului, care să ne traducă nouă, oamenilor, voia nestrămutată a zeilor de toate soiurile și rangurile.

-Tot nu te-ai săturat, șarpe întunecat, ți-e mereu foame, o gură blestemată să înghită și să nu te umple de plăcere nicicând!

Max zâmbea și, cerule!, cât era de frumos!

Niciodată n-am reușit să mă obișnuiesc cu liniștea lui Max, nici chiar acum, când etatea și istoriile pe care le-am trăit ar fi fost cazul să mă dăscălească mai bine.

Pereții vuiau cu glas de lut. Îi priveam și nu izbuteam să îmi stăpânesc privirea, să pot înțelege mai bine ce era în ei sau dincolo de ei și de noi. Vuietul pereților și pământului era vuietul întunericului. Mai întâlnisem un așa huruit al spaimei demult, când ne crăpase vasul vânătorilor de foci între ghețuri și valuri întunecate, iar apa era de fapt noroi, nu puteai nici înota, nici căuta fundul, un fel de zbatere între lumi.

Am simțit din nou fiorul vechi și înțelegeam limpede că nu mă înșelam. Moartea venise peste noi, ne înconjura cu tentacule invizibile, întunecate, murdare și foarte reci. Mi-am pipăit nădragii și am înțeles de unde venea amorțeala oaselor mele. Gheața se ridica de la fluierul piciorului de-a lungul cracului, sugând viața din carne.

Huruitului dimprejur îi răspunse vocea universului din jurul lui Max, cu glas tăios ca un brici ascuțit taman bine sau ca un bisturiu de-ăla folosit de felceri.

-Hai, bătrâne, a venit vremea să ne întâlnim din nou. Sunt fiul tatălui tuturor.

-Te știu, Vidar, te știu, Max, ne-am mai găsit noi...

-Vino la bătaie, Thanatos, hai aici.

-Hm. Eu i-am luat pe toți, iar cei neluați vin oricum tot la mine. Asta e regula jocului cel mare. Și tu și părinții tăi vă veți opri în ograda mea.

-Vom vedea. Eu cred că nu.

Bătaia se anunța cu defilarea fetei frumoase, așa frumoasă încât nimeni nu și-o mai putea aminti. Un cerc de foc albastru-violet împrejmuia locul de bătaie.

Un bătrânel mic și cu capul pleșuv anunța începutul prin bătaia gongului. Gongul a tăcut de trei ori, iar bătaia s-a mutat în imperiul sinelui.

Colonelul Sounders a venit să lupte.

-Așa e cinstit!

Vocea morții suna prea iluzoriu pentru a nu fi reală, dar cu certitudine părea foarte satisfăcută.

-Nu mă poți ucide, spuse Thanatos liniștit.

-Vei fi surprins de rezultat. Vei fi mulțumit, nu-ți fie frică, răspunse colonelul, făcând un pas înapoi și doi înainte.

-După cum observ, ți-ai ales armele, vrei să dansezi, ha?

-Da, e rândul tău să le alegi. Ești un bătrânel, la urma urmei, dădu colonelul din cap, curtenitor.

-Aha, eu SUNT la urma urmei.

Dialogul s-a oprit în ascuțișul pașilor de dans mortali. Thanatos avea ritualul lui, dansul pașilor pierduți, dar Sounders avea amintirea pașilor mici de copil, tropăitul vesel al pruncilor ce-i însuflețeau viața. Zeul morții habar n-avea că pierduse lupta aia demult, pentru că nu înțelegea nimic din toate amintirile născătoare de miracole.

-Ce păcat, o bătaie care putea dura o veșnicie, în sfârșit o bătălie față în față și m-ai lăsat să câștig! Bunule, tataie, ești praf! M-ai lăsat să câștig. Ce crezi, că îmi vei cuceri mizericordia și te voi ierta de suferință? Greșești, bătrâne, sunt chiar eu, moartea tuturor, fix în fața ta. Eu sunt implacabil.

Zeul morții își împreună brațele la piept, satisfăcut.

Amintirile colonelului se ridicau însă tot mai puternice, ziduri, sulițe și scuturi de lacrimi de fericire. În vârful fiecărei sulițe a fericirii războiul se câștiga din ascuțimea minunilor vieții ce pot fi ținute în brațe și bucuria rostului înțeles odată cu ele.

Învinsese.

Amintirea ce îi licărea, a pașilor mărunței de copilași, era deasupra oricărui avatar.

Era invincibilă.

Sam izbândise și el. Se împăcase cu viața lui de acum, cu el cel de acum, cel care rămăsese cu noi, cel care îmbrățișa acum lumea, lumea noastră.

Picioarele patului lui Steve păreau copleșite de o gheață care creștea. M-am lăsat pe ciuci să văd mai bine. Cristalele vii aveau povestea lor, fiecare, ce se întrețeseau în poveștile morții care îl lua cu ea pe băiatul nostru, devenit prea timpuriu bărbat.
Cărămizile peretelui din spatele patului se unduiră o dată, ca lovite de un baros, apoi încă o dată, de data asta ca purtate de un val apoi începură să sfârâie fierbinți.
Gheața se topea și patul plutea pe o apă murdară și curată în același timp. Monezile din buzunarul lui Steve zdrăngăneau ca o muzică de copii.
Sam a sărit ca un arc, buzunărindu-l pe mort.
-Băi, te-ai țăcănit de tot, ce faci acolo?
L-am auzit răcnind ca un porc înjunghiat, imediat ce aruncase monezile în gaura ca o bărcuță de jucărie de pe luciul îndoielnic al apei:
-Ține-ți plata și adu-ni-l înapoi, semenul nostru și-a schimbat vrerea.
-Bună plată, răspunse vocea plăpândă a unui copil, de parcă era micul Will.

Nimic.

-Ă? Hai, ce faci?

-Mai bagă, nu e destul, mai caută.

Buzunarele erau golite de mult. Nu mai era nimic de dat.

M-am căutat și eu. Nu aveam nimic de preț, de fapt eu nu aveam niciodată bani.

Am scos fotografia pe care o luasem cu mine, care îmi păzea de regulă visele, făcând de gardă la capul patului meu de acasă. Am întins-o spre râul care se învolburase și lăsa să ne înspăimânte voci și scheunături chinuite.

Nu mai țin minte cu ce era fotografia. Am uitat imediat.

-Plata e bună, zice vocea, care acum părea a fi a colonelului.

-Dă-ni-l înapoi, n-auzi?

-Tu nu mi-ai dat nimic, tot ce am primit a fost de la ceilalți.

Sam îi întinse un toc vechi, cum mai văzusem doar la doctorul Schwartz, pesemne că al lui și fusese.

-Bun schimb, am deslușit vocea doctorului. Îl căutam de mult timp.

Apa se răcise rău, că mă luase tremuratul.

Max a ieșit din sloiuri cu frate-său în brațe.

Steve tremura pe pat.

Am simțit o voce, care nu se irosea nici când o surprindeam tăcând. Știam a cui e.

-Mă duc în misiune de recunoaștere, nu o pot amâna. Juma, ai grijă de el să se înzdrăvenească. Dacă se duce din nou, nimeni nu-l mai aduce înapoi, că nu va mai fi de găsit.

Max m-a atins. Ochii lui mă linișteau acum.

Despre Sam nu mai am multe de istorisit acum, doar că era din nou cel pe care îl știam. Am mulțumit și m-am bucurat.

*

Două zile am stat lângă Steve, mă trăgea ața spre el, dar tot adăstam la gândul ce mi se înfipsese ca un cui că dacă e să-i căutăm pe Ziggie și Stan, nu pe lista celor vii îi putem găsi. Tainițele trecerii mele îmi șopteau că mai am încercări de trecut.

Zilele vieții noastre scurte sunt uneori prea lungi, iar zilele astea două de atac al bolii făcuseră ravagii în corpul și așa șubrezit al lui Steve.

Mi-am dat seama că până acum nu v-am vorbit despre Dumnezeu. Sunt lucruri pe lume despre care nu vorbești decât atunci când constați limpede că nu mai sunt de găsit, cum ar fi apa de pildă. Stai o viață întreagă și te duci la izvor sau la fântână, iei apă după nevoie și dintr-o dată, din senin, izvorul seacă. Asta încerc să vă spun, că toate-s bune și frumoase până te paște îndoiala și te roade nevoia. Am tot socotit că e fără rost să vorbim despre EL, e mult mai important ce facem noi și cum ne descurcăm.

Până să dai de bucluc nici nu te prea gândești la Dumnezeu, plângi după el doar când toate formele sub care îl recunoșteai ți se preling printre degete.

În ziua aia l-am rugat pe El să mă ia și să-l lase acasă teafăr măcar pe Steve, doar știam bine că Max se va descurca, Max oricum avea voința lui.

M-am întins lângă Steve, cum am văzut la un Sioux în copilărie.

-Morții cu morții, vii cu vii, am repetat până mi se încurca limba și incantația chiar era ce trebuia să fie, un cântec.

Se auzea din amintire ghitara Izei și foșnetul frunzelor de viță prin larma ogrăzii, care îmi însoțeau muzica. Am deschis gura și mi-a zburat din gât limba, făcută cucuvea, gata să se așeze pe acoperișul casei mari și să cânte prevestirea morții. Șoimul ce mi-a țâșnit din inimă a sfârtecat-o din zbor, împrăștiindu-i penele pe iarba grasă pe care Sari scosese la păscut vaci cu aripi de înger. Taurul din mijloc avea un nas mare, care se tot lungea în trompă de elefant și chema la el șoimul care se mărea ca un vultur și răspundea la numele Garuda. Șerpii îndoielii mă gâtuiau, oprindu-mi izvorul cântecului de schimbare.

Deasupra mea se oglindea gheața dintre lumi, dincolo de lună și stele. Gheața se îngroșa și se lăsa peste noi, gata să ne apese lumea până la strivire.

Micul Alin își scoase sabia din teaca fără margini și lovi cu coada ascuțită în șerpii ce crescuseră și rodeau restul de lună sângerie. Balaurii s-au îmbucățit singuri și pretutindeni s-au împrăștiat în clopoței, preschimbați repede în flori mititele, în brânduțe și toporași.

Iza le aduna, le făcea cremă și le întindea pe o felie mare de pâine.

-Să fie pentru sufletul lui Scottie, zise nevasta Indianului, de lângă care țâșnise un dragon șopârlă cu zâmbetul lui Lizzie. Zâmbetul copilului a crăpat gheața de deasupra.

Din copacul cel mare al lui Brad se ascuțeau frunze cu tăișuri pe ambele părți.

Darrin vântura dealurile de sub care ieșeau pietrele sculptate cu trecerea oceanelor de demult, din care cântau orci și scoici. Scoicile se făceau pocale în care turna vin Alin, care încălzea oceanul dispărut.

Casa mare avea o prispă care se alungea în părți și în sus, sprijinită în stâlpi groși, în care îi recunoșteam pe băieții colonelului, legănați de vântul suflat de clapele pianului, care își lungea corzile și o strângea pe Iza în chingile morții. Icnetele fetei întăreau forța frânghiilor ca de spânzurătoare.

-Mami, cucuveaua e pasăre prevestitoare de moarte sau de viață?

Glasul micului Will ne-a zguduit lumea în care ne afundasem.

*

Steve a tras aerul meu greu în piept și l-a scuipat în lumânare, întețindu-i focul.

Prin mirosul de moarte se deslușea în sfârșit și miros de viață.

-Îți mulțumesc, Juma, am auzit vocea lui. Am călătorit ceva.

-I-ai găsit pe băieți?

-Nu știu, în visul meu erau prin casă, o țineau să nu se prăvălească.

Am zâmbit.

-Sunt în pădure, acolo s-au băgat. Erau prinși în stâlpii casei, nu?

-Aha.

-Stâlpii noștri sunt de paltin. E vreo pădure de paltin pe aici?

-Cheamă-l pe Max, el le vede de sus.

Samuel a trântit ușa odăii sărăcăcioase de perete.

-Hei, lume nouă!

-Bătrâneilor, hai la plimbare, s-a auzit glasul lui Max.

-Zi-mi, unde e pădurea de paltini prin jur?

-Hm, păi să tot fie la vreo douăzeci de mile, spre nord, pe linia pe care s-au retras nemții pe când i-am luat la tăvăleală.

Samuel m-a urcat în mașina aia grea, din nou.

Steve s-a proțăpit în poarta unității și ne-a dat șase băieți la însoțire cu mitraliera Vickers, bașca doi flăcăi pe motocicletă.

-Știi, Juma, când îl găsești pe Stan să îi spui că frații au montat câte două mitraliere pe dihăniile lor, nouă nu ne-a trecut prin minte. O asemenea supărare sigur îl va aduce aici să-și termine treaba, ca un băiat sârguincios ce este.

Se vede că era fratele mai mare, că dintotdeauna a avut grijă de ei, chiar și acum găsise cu cale să îmi dea un temei de glumă și bună dispoziție.

*

Pădurea de paltin se apropia de noi cu fix același avânt cu care ardeam și noi de zorul de a o cerceta, ne căutam ca niște iubiți sau poate ca niște pistolari puși pe duel.

Din dreptul lizierii s-a văzut o flăcăruie și apoi s-au auzit fluierăturile gloanțelor. Fierul blindajului suna ca o ploaie cu grindină de-aia serioasă, ca oul de porumbel, cum văzusem odată pe când eram mic.

Băieții de pe motocicletă era vârâți într-un șanț din stânga drumului, cam bătătorit de retragerea în fugă a nemților. Mașina noastră era înfiptă într-un șleau din care nu prea mai ieșea, de parcă tocmai atunci se găsise să-și tragă sufletul ruginit pe la încheieturi.

Mi-ar plăcea să vă zic că s-a petrecut vreo minune, dar nu a fost așa.

Avionul ce se apropia din spatele nostru a tras două rafale și cam atât.

-Fir-ar, li s-a blocat mitraliera!

Samuel era șeful triștilor din cuibul de fier.

-Hai, Sam, mai cu viață, o scoatem la capăt, zău că te lamentezi ca un boșorog. Asta e partea mea, nu mi-o răpi.

Două explozii i-au luminat fața țintașului de pe mitralieră.

-I-au bombardat ai noștri, domnule. Chiftele i-au făcut pe nemțălăi, chiți flăcăul care ținea banda cu cartușe.

Ne-am apropiat tiptil, țopăind în zig-zag ca niște lapini.

Pădurea ne șuiera a trudă multă, părea nesfârșită.

-Dintotdeauna am zis că o pădure mare e mare și privită dinafară și de pe dinăuntru.

-Asta e, Juma, zi mulțumesc pentru bombele zvârlite de Max și hai la treabă.

Cinci ceasuri bune am înaintat cercetând după băieții noștri și cu ochii după vreun neamț pus pe rele.

-Fluieră!

-Jos!

-Sunt doi, trag cu rândul, ca să încarce, domnule, raportă flăcăul care sărise din ataș ceva mai înainte.

Am așteptat numărând în gând timpul de încărcare. I-am mierlit ca pe ciute.

-Se vede osul bătrân, Juma, de-aia te-am luat de hăitaș.

Soldații mă priveau cu un respect pe care nu-l mai simțisem demult.

Unul din nemți încă mai gemea, îi zdrobisem umărul și șoldul.

Samuel l-a luat la discuție în limba germană, dar am aflat imediat ce subiecte dezbătuseră, că neamțul a început să ne vorbească limba, chiar dacă nițel stricat.

-Zi, mă, putină de varză ce ești, pe unde ai văzut ceva băieți de-ai noștri?

-Am legat prizonierii la un kilometru nord-est de aici, într-un ascunziș acoperit de scânduri. Îi păstram să negociem.

-Hai fuguța acolo și îți promit viața, iar dacă nu mă crezi tot aia e.

Sam era nerăbdător.

-Ușor, bătrâne. Câți nemți sunt acolo?

-Trei, grav răniți, fără muniție. Muniția era la cei de la intrarea în pădure, căutau un spațiu să fugim de aici.

-Aha, au fugit, stai liniștit, sunt cât se poate de liberi.

Neamțul nu mințea. Cei trei colegi ai lui mai erau doar unul, doi se eliberaseră singuri, lăsaseră acolo doar două hoituri.

Sanitarul nostru l-a strâns pe neamț cu o fașă făcută garou și i-a făcut o morfină.

Ai noștri erau cam vreo trei sute cu totul, din care nu știu câți nu putreziseră deja.

Nici urmă de Stan și Sigmund.

Am început să-i strig. I-am strigat vreun ceas sau mai bine. Întunericul lua în stăpânire pădurea.

Sam se lăsase de spate, de parcă se preda.

-S-au dus, Robert.

Priveam balta din fața mea, în care întunericul mai lăsa oglinda apei să ne vorbească. Am căzut ca un copac lovit de topor, cu fața direct în ea.

Monstrul cu ochi pe care îl vedeam eram eu, aducătorul de plâns. M-am învârtit, cineva m-a întors ca pe o fleică de carne pe grătar. Mă oglindeam de jos în sus și stelele îmi șopteau că mă fac de râs, balta aia e prea mică să găsesc altceva în afară de noroi în ea.

Picura de sus. Ploaia avea altă poveste.

-Unde sunt băieții? Sunt in apă? În ocean?

-Nu, spuse ploaia, ia-le urma încet, ca pe vânat, să nu-i sperii. Mai întreabă bălțile, n-au ce căuta în altă apă, aș fi știut, văd totul de sus.

-Aha, zi-mi atunci despre văzduh. Cum aș arăta ca un fulg de nea care se rotește repede-repede? Crezi că i-aș ameți pe

cei care m-ar privi sau doar eu aș fi foarte amețit încercând să-i țin minte pe toți?

Mirosul de oțet m-a adus înapoi ca un șuvoi ce curge printr-o pâlnie.

-Bre, cred că te-ai scăpat pe matale în scăldătoare când erai prunc, îți zic eu.

Caporalul care îmi vorbea suna foarte încurajator.

-Dacă nu eram atent o mierleai la mare artă, ascultă-mă ce-ți zic, dar și mai tare e că mi-e greu să cred că te puteai îneca într-o baltă de doi inci, doar te-ai fi înfundat în noroi, cam ca un pește pe uscat.

-Peștele fermecat?

-Păi eu așa socotesc, a fost un pic de farmec pe aici, nu simți peste tot? Cred că ți-a intrat farmec de pe fundul lacului și în chiloți.

-Ba bine că nu, nu numai acolo.

Îmi aminteam. Apa îmi spusese să mai întreb bălțile, dar nu terminase ce avea de spus. Cred că e de întrebat noroiul.

-Nu, chiar o iau razna, m-am trezit gândind cu voce tare.

-N-ar fi prima oară, răspunse Samuel, are și țăcăneala asta rostul ei.

Întunericul care ne împresura ne împingea spre ieșire.

-Putem înnopta aici, vă rog?

-Nu avem voie, șefule, răspunse un soldat vânjos. Trebuie să ne întoarcem.

-Bine, plecați voi, eu rămân.

-Da, e civil, zise Sam, face ce îl taie capul, iar eu rămân cu el pentru că așa am ordinele.

-Bre, ne încurcăm rău, domnul maior Steve Sounders ne-a zis să am grijă de voi ca de ochii din cap, ce e de făcut?

-Mai e puțin până dimineață, cred că putem aștepta zorii sau continuăm căutarea. Eu propun să facem o tabără acum, fără lumini aprinse, fără foc. Nu e chiar așa frig.

-Da, e ok.

-Hai, flăcăi, dați vina pe mine, cine se coboară la mintea unui moș?

Am stat în tăcere cam un ceas.

Cerul era destul de senin cât să nu ne scoatem ochii unul altuia și destul de întunecat cât să vedem alte luminițe, care scăpărau la vreo șase sute de pași.

-Comorile nemților, ia uite cum pâlpâie, șefule.

M-am apropiat de lumina slabă până am zărit-o destul de limpede, răzbătea dintr-un soi de grotă, pe sub niște trunchiuri de copac.

Era un fel de zumzet acolo, pe care nu-l puteam descifra.

Am șoptit:

-Băieți?

Deslușeam un borcan plin cu luminițe. Am văzut cum cineva îl acoperea cu o cârpă.

-Stan?

-Juma? Tu ești?

-Aha. Hai sus, sunt cu Samuel.

-Sunt prins aici, Ziggie e amețit rău, ni s-a terminat rația de două zile. Culegeam rădăcini să le mărunțesc și să i le dau lui să le roadă.

-Hai sus, avem conserve.

L-am scos mai întâi pe Ziggie. M-am tot ținut, dar nu am mai putut, am plâns de m-am topit, vorbea din peștera adâncimilor, ca în povești de demult.

Samuel l-a tras pe Stan încetișor. Avea oasele picioarelor bune de croșetat, îi căzuse trunchiul de paltin direct pe femur.

M-am minunat din nou. Băieții prinseseră o mulțime de licurici și-i îndesaseră într-un borcan, aia era lumina comorilor. N-am reușit niciodată să vorbesc cu insectele mici, așa că nici eu nu vă pot lumina mai mult de atât.

Frânghiile de care atârnau băieții în timp ce îi ridicam vibrau corzi de chitară, iar Iza urla strânsă de ele, ca de un șarpe. Curios lucru, nu doar eu o auzeam.

-Sam, Juma, ce fac copiii? Ce face Iza? Sigmund era livid, dar vorbea cu rost.

-Am vorbit ieri cu ea la telefon. Și cu Sari. Vă așteaptă, ce să facă?

*

O luăm de la început, de parcă n-am fi înțeles nimic.

Ne-am întors la război.

-Mi se pare mie sau decorurile triste au un efect devastator de atrăgător pentru noi?

Sam râdea. Nu-l mai văzusem râzând. Mă fâstâceam gândindu-mă că se țăcănise și el, mai ales că mă simțeam întrucâtva responsabil de asta.

-Hei, ce căutăm noi aici? Hai acasă, oameni buni, insistă el și abia acum îi înțelegeam disperarea prisosului.

-Sam, taica nu știa nimic despre război, dar vânătorii de foci de pe vapor fuseseră mercenari și îmi ziceau mereu că dacă vrei să câștigi un război e musai să stai cu fața la el, să-i arăți că vrei să-l îmblânzești, că îl stăpânești.

-Robert, nicio alegere nu e întâmplătoare, fiecare are rostul ei. Băieții au ales deja. Demult.

-Poate e doar o amăgire, Sam. Merită încercat să schimbăm o opinie.

*

Război. Din nou. Nicio noutate.

*

Iza își striga durerea, pe măsură ce sângele ei se topea mustos în fierberea vârtejurilor de apă. Îl strigă pe zeul casei, care era prea departe. Își strigă neamul, care era prea viu. I se făcu frică, se grăbise.

Apoi auzi cântecul și așteptarea.

Gheața cădea bucăți mari, departe de casa mare, iar prin ea se auzeau vuiete de cântece la corn și zăngănit de arme.

Max a surâs. Era și timpul să vină ai lui.

Nici unul dintre noi nu știam dacă războinicii ce-și sunau venirea sunt prietenoși sau puși pe harță cu noi. Cred că nici Max, el doar știa că sosesc.

*

E o poveste americană, ha!

Voi hotărâți cum se termină.

Am pus un pariu pe care vreau să-l pierd, fără prostii manipulatoare.

Spuneți cum vreți să închei minunea asta de poveste la adresa mea de mail și pentru doar cinci mii de dolari puteți avea finalul vostru. Pun pariu pe cinci dolari că n-o să trimiți banii ăștia. Pui rămășag?

Mai jos varianta mea, mai eco.

*

Moartea este o materie care nu se învață decât la școala vieții, fiecare o apucă după noroc.

Pe mine moartea m-a cam uitat.

Bătrânețea vine în aceeași cutie cu înțelepciunea de a-ți îngădui să mai încurci realitatea unuia cu realitatea altuia, iar eu trag foloasele etății mele. După ce ești uitat de atâta timp pe pământurile astea, tot mai multe vise devin aievea, ale tale sau ale altora și tot mai multe din visurile tale nu mai au nicio însemnătate pentru nimeni altcineva.

Războiul oamenilor nu e niciodată doar al lor, își aduc cu ei zeii din cer și de pe pământ, gata oricând să sfârșească sub pământ, odată cu cei care i-au convocat.

Sunt încredințat că Max știa bine asta, doar el făcea parte din ambele cete ale purtătorilor de armă, adică și oamenii și zeii. Socoteam că doar el îi putea uni.

Cerul s-a pogorât din nou și din nou, mai jos, mereu mai jos, apăsător poate ca norii de furtună sau poate ca pe treptele fântânilor săpate adânc în piatră. Oceanul din nori a cuprins pământul și a îmbrățișat viața de jos. Din barca cea mare a sărit Grimnir, cu zeci de flăcăi ce-l urmau, puși pe necazuri, dar cu surâsul pe buze și cu ascuțișul lamelor tocmai gata de scurtat chinuri și dificultăți. În urma lor veneau sute de bărci de-ale lor, pline cu așteptări, pline de uitări.

Sufletele văzduhului, păsări de pradă și păsări de fugă, se învățau între ele să fie pești de încredere, unii de pradă, alții de fală.

Din miezul pământului s-au adunat focuri și călduri care mângâiau lacrimile oceanului strâmtat de nori. Pe nojițele de glod topit care urca din flăcări se citea argintul bălai, tras în fuioare, taman bune de vrăji mici și incantații. La jumătatea drumului dintre foc și gheață stătea Max și ținea Lumea la subțioară, să nu scape din mână sufletele luptătorilor scurse prin cele 540 de uși din Valhalla. Adusese ploaia să oprească focul.

Aerul din jurul și dinăuntrul fumului de praf de pușcă lâncezea, se umplea, se îngroșa de apă, toți soldații erau tăcuți și înfrigurați, gata să supraviețuiască, iar supraviețuirea în cazul ăsta însemna să respire apa aia. Dacă nu ar fi respirat deloc ar fi murit asfixiați, dacă ar fi tras doar apă în piept ar fi murit înecați, așa că se împrieteniseră cu toată apa aia ce-i înconjura. Erau pe fundul oceanului, prea departe de uscat, prea departe de luciul apei, prea aproape unul de celălalt, prea adânc în burta umezelii, prea mult ca în burta mamei lor, o singură mamă deja, iar asta îi făcea pe toți frați.

Soldații s-au aliniat.

În cealaltă tabără, a vieții momentului, Comandantul maimuță striga strident, deranjant, semn că își pierduse supapa cu care chițăia când era strâns în mână:

-V-aliniaaați! Pentru onor, prezentaaați arm!

Stăpânii jucăriilor se salutară curtenitor. Era rândul lor la mutare, așa era jocul.

Cei cinci copii se uniră în petalele de frangipani, floare care era rotită spre stânga de Lizzie, dând timpul înapoi.

Grimnir nu se aștepta la mișelia asta.

-E incorect! Le-am jurat oștenilor mei argint și pradă de povestit.

Timpul avea acum o cheiță aromată.

-Vidar, condu-ne în lumea nouă! Ești unul de-ai noștri, hai!

Grimnir își flutură palma deschisă deasupra capului, făurind o cheie pentru ceasul timpului său, pentru a curma rotirea plumeriei. Max făcu același semn, dând timpul lui Grimnir înainte. Ochiul rănit al tatălui tuturor se prefăcu într-o crestătură închisă, fără nicio limpezime, doar plină de așteptări, o gură neostoită de prăpastie în care nimic nu se mai putea rostogoli, o gaură neagră.

Timpul copiilor se tot dădea înapoi, învârtit spre stânga pământului de sub ei. Floarea de frangipani se făcu o roată mare de bâlci cu dichis, plimbându-i pe toți în sus și-n jos,

până când susul și josul se făcură totuna. Atunci chiar Timpul veni să se dea și el, jucăuș.

-Îmi plaace, strigă Timpul atârnând cu capul în jos, îmi plaaace, iuhuuu!

Timpului îi plăcea să fie copil și se bucura chemându-i pe toți la joaca sa.

Grimnir deschise brațele, îmbrățișând timpul cel tânăr și se aruncă în joaca cea mică, fără regulile din jocul cel mare.

Zeii bătrâni se strânseră care dincotro și își gustau tinerețea. Moartea își îndreptă cocoașa și aruncă bastonul ascuțit cu care tăia firele vieților orbecăind și rătăcind după înțelegeri. Și ea și zeii își aminteau totul despre început, iar acum sfârșitul avea sens, iar sensul nu mai avea sfârșit.

Hypnos, zeul somnului, ca un frate bun și iubitor, își adormise fratele obosit de prisosul de vaiete și de râurile de lacrimi înroșite cu sângele odată hrănitor, risipit pe gliile uitării. Thanatos visa fără vise în poala fratelui său, zâmbind din spatele măștii morții. Iza, sprijinită de șoldul lui Max, îi desena lui Thanatos peste pleoapele închise, pe stânga un soare aurit, iar pe dreapta o Lună argintată, unite între ele de firul invizibil al viselor aievea. Pe măsură ce se adâncea în fiorii somnului, zeul cel crunt se limpezea, ridurile adânci ca râurile rapide i se unduiau în valurile oceanului în care se

scurgeau în sfârșit, căpătând înțelesul neputinței și agoniei tuturor zbaterilor vieților curmate.

Din visul cel mai de departe răzbătea o voce mititică de zână:

-Uite, dragule, privește câmpul ăsta de grâu, uite cum se unduiesc toate spicele deodată sub vânt! Vezi tu, exact așa arată valurile mărilor și oceanelor.

Zeul înspăimântător o iubise pe zâna drăgălașă, o mai iubea și acum, după o veșnicie și un pic. O privea adesea pe ascuns, copil fiind, dar nu ar fi fost în măsură să îi vorbească, pentru că ea era totdeauna în lumină, iar el se călea sub apăsarea celor ce îi dăduseră acea viață, Nyx și Erebos, Noaptea și Întunericul. Bietul de el, nu avea voie nici să plângă. Ultima oară când vărsase lacrimi s-a căscat, din ruperea întunericului, potopul cel mare, pentru care zeii au făcut arca salvatoare, știți voi care, cea din carte.

-Cu toții vor muri, toți muritorii, dar socoteala noastră cu ei este să moară la timpul lor, ca să avem și noi Timpul nostru, frate, îi spunea Hypnos, înțelept și cu ochii mijiți de somn sau nesomn, totdeauna proaspăt trezit sau aproape adormit, nimeni nu știa.

Somnul lui Thanatos adusese armistițiul.

Dacă o fi fost un somn gol sau unul cu vise, noi oamenii nu știm, dar ne putem da cu presupusul.

Max zâmbi și împinse oceanul din nori, cât era de mare și de necuprins, cu tot cu oamenii lui, înapoi, altundeva. Închiderea porților Valhallei se făcu simplu, fără niciun efort de-al lui Max, doar prin simpla și de nezdruncinat alegere.
El a decis să rămână. A ales viața oamenilor.
*
Copii erau la butoane.
Tații lor erau copii, nu uitaseră nimic, așa că li se alăturară.
Scott conducea inginerește mașinăria supremă, bățul pe care îl împingeai pe jos și antrena cu o cămă un jocheu de jucărie, o maimuțică din lemn, care bătea cu veselie din palme. Chibzuiesc că toată veselia jucăriei era izvorâtă dintr-o faptă de laudă, probabil câștigase cursa și ajunsese înaintea bățului cu care era împinsă.
-Nu știam că se țin și curse pe aici.
-Da, avem o grămadă de curse!
-Sunt multe curse, fii atentă pe unde calci.
-Îi calc în picioare, fir-ar!
-Bagă-i sub covor.
Turma de soldăței de jucărie era măturată în grabă, copiii știau bine că bunicul nu era prea încântat dacă rupeau figurinele de plumb, le spunea că se teme să nu sufere. Figurinele, nu bunicul.

Băieții din fața lui Max, Cazimir și Vladimir, gemenii, o așteptau pe madame Isabelle la lecția de franceză la pian.

*

Mi-am tot stors mintea să înțeleg alegerile lui Max. Poate ați înțeles de la mine, tot istorisind despre el, că pe măsură ce a pășit mai adânc în viață și-a mai pierdut din puteri sau magie. Eu zic că nu-i așa și mă închin lui cu atât mai mult, pentru că odată cu viața parcursă, Max a îmbrățișat-o și mai mult, oferindu-i sens, valoare și prețuire.

Cred că printre oameni sunt și zei care învață cot la cot cu noi cum să trăiască și asta le ocupă destul timp, slavă lor.

Vedeți voi, pe de altă parte, gâlceava oamenilor este pricina zeilor.

Tot așa eu sunt de părere că viața noastră de oameni este hrana lor, a zeilor sau cum le-o zice fiecare. Viața lor sau felul cum își duc ei veacul, este în schimb hrana poveștilor ce îi face dintotdeauna pe oameni să își dorească să creadă în eroi și să facă rodul rugăciunilor lor ceea ce sunt zeii.

În ceea ce mă privește, socoteala asta cu idolii sau zeii păstrați în piatră, împletiți din câlți, scrijeliți în lemn sau doar colorați din cuvinte, funcționează cam la fel pentru toți oamenii, adică le spune până unde pot merge și pe de altă parte până unde pot visa. Așa apar granițele înțelegerii sau exprimării înțelegerii, iar granițele sunt margini, ca oricare,

ce se întâlnesc între ele la colțuri. Colțurile astea sunt mai ascuțite sau mai boante, după cum au fost călcate mai des sau după cum au tăiat mai adânc și mai mulți.

Cu toții, fiecare după măsura lui, oameni și zei, eroi sau făuritori de eroi, au tras de marginile lumii într-o parte sau alta și uite cum colțurile ei se mișcă mereu, făurind curse noi, curse pentru așteptări, uitări, revelații și vise.

*

**

Vă spusesem că totul este despre zeul acela ce a ales după placul lui, ca un zeu adevărat. Toate cele ce vi le-am povestit aici sunt întocmai așa cum s-au petrecut, fără nicio urmă de născocire, poate doar o părere de rău că ar fi fost și mai multe de amintit. Cine mai știe, toate la vremea lor, vorba unuia ce a petrecut ceva vreme pe aici, îndestulător ca să înțeleagă măcar atât.

Eu și cei care l-am cunoscut ne-am bucurat de călătoria magnifică a vieții noastre, iar vouă m-am apucat să vă spun cum a fost pentru că m-aș fi umplut de remușcări și căință dacă nu aș fi putut împărtăși minunăția asta.

Nu am avut copii. Neamul meu se stinge odată cu mine. Poate că am trăit prea mult și a trebuit să plătesc într-un fel amintirile câștigate, precum simbria pe care nici până acum nu am dezgropat-o, spre bucuria mea.

Există o sumedenie de oameni despre care nici nu ai habar, darămite să te intereseze, oameni chiar lângă tine, poate chiar oameni ca tine. Suntem înconjurați de nepăsare, a noastră și a celorlalți.
Oameni mari și puternici au trecut prin lume de parcă n-ar fi făcut niciodată umbră pământului. Ce i-a păstrat mai mult pe aici, printre noi, au fost urmele lor și poveștile celorlalți.
Max a apărut de parcă îl așteptaseră cu toții dintotdeauna și a trăit de parcă toți ar fi trăit doar pentru povestea lui.

Poate fi povestea ta.